

#eko10
yeşil iş yeşil yaşam

NE KADAR
DEMOKRASİ;
O KADAR
İKLİM
MÜCADELESİ!

sayı
106

ARTI YAŞAM
2030
İNİSİYATİFİ

Sürdürülebilirlik Rotasında Hedef 2030

Türkiye'nin lider yapı malzemeleri şirketi olarak kurulduğumuz günden bugüne sosyal, çevresel, ekonomik ve yönetim boyutlarında sorumluluğumuzu yerine getiriyor, 'sürdürülebilir büyüme' vizyonumuz ile ürettiklerimizle, ülkemize, insanımıza katma değer yaratıyoruz. **Çünkü sürdürülebilir bir geleceğin yapı taşıyız.**

Barış DOĞRU
baris@ekoIQ.com

Demokrasisiz İklim Mücadelesi, Anasonsuz Rakıya Benziyor!

Bazı şeyler birbirinden ayrı düşünülemez. Birini diğ-
gerinden ayırdığında elde kalanın tadı tuzu olmaz.
#ekoIQ'da 2014 yılında yayımladığımız bir yazıda,
"Demokrasisiz sürdürülebilirlik, anasonsuz rakı gibi-
dir" başlığını atmışız. Gerçekten de, demokratik sü-
reçleri çıkarın geriye başarısız, teknikten ibaret bir
sürdürülebilirlik kalır. O da hiçbir işe yaramaz.

Demokrasi ise, yine teknik bir şekilde kavrandığında
ne işe yarayacağını bilmediğimiz bir yönetim şekli.
Onu oluşturan mekanizmaları, kavramları ve süreç-
leri bir bütün olarak var edemezseniz, sadece kuru
bir kavram kalır. Alın bu demokrasiyi ne işiniz varsa
görün... Asıl amacınız olan mutlu, huzurlu, adil bir
toplum kuramazsınız; gelecek kuşaklara ise ne idiği
belirsiz bir hayat bırakırsınız...

Peki nedir demokrasiyi var eden bu kavramlar, sü-
reçler ve mekanizmalar? Hiç kuşkusuz en başta ka-
tılım geliyor. Katılımı ise beş yılda bir yapılan seçim-
lere bırakırsanız vay halinize! Batı Avrupa'da kendi
dinamikleriyle gelişen demokrasi, serbest seçim-
ler, herkese seçme ve seçilme hakkıyla başlamakla
birlikte, en alttan en üste, tüm yönetim mekaniz-
malarında yurttaşların katılımını mümkün kılan bir
süreçle inşa edildi. Bunu kimse kimseye vermedi.
Naifliği bir kenara bırakalım; bunlar sahici insanla-
rın kan, ter ve gözyaşlarıyla var oldu. O toplumsal
mücadelelerden sadece serbest seçimler değil,
örgütlenme, süreçlere katılma, protesto etme ve
çeşitli denetim mekanizmaları da ortaya çıktı. Ve
her türlü eleştiriye karşın, Batı Demokrasilerinin
zenginliği ve uygarlığı, bugün halen elimizdeki en
üstün yönetim şekli haline geldi. Devrimci kalkış-
maların arkasında da hep aslında bu talep vardı:

Biz yurttaşların talep ve isteklerini göz önüne alın!
Tam da bu yüzden Sovyet Devrimi'nin ilk ve temel
sloganı da, "Bütün İktidar Sovyetlere!" olmuştur.
Sovyetler ise, devlet değil, insanların kendi kendi-
lerini yönetme aygıtlarıdır esas olarak. İşçi, asker
ve köylü Sovyetleri, yani özyönetim araçları, Rus-
ya gibi otarşik bir toplumu alt üst etmeyi başardı
ancak hemen sonrasında yeni elitler tarafından bu
özyönetim ve katılımcılık anlayışı çabucak tasfiye
edildi. Geriye kalan ise yozlaşmış bir devlet meka-
nizmasıydı...

İkinci olarak elimizdeki en değerli kavram ise katılım-
cılık ile kol kola yürüyen şeffaflık. Yine Batı Demok-
rasilerini diğer yönetim şekillerinden ayıran temel
bir özellik olan şeffaflık, kuwetler ayrılığı ve 4. Kuwet
olarak kabul edilen hür ve özgür bir basının dene-
timini gerektiriyor. Şeffaflık yok olduğunda, demok-
ratik yapı ve kurumlar da hızla yozlaşıyor. 20. yüzyıl
tarihi bunun örnekleriyle dolu. Sovyet deneyimi de
dahil olmak üzere...

Ve işte karşımızda belki de insanlık tarihinin en bü-
yük meydan okuması olan iklim krizi var ve yapılan
tüm araştırmalar da, yolsuzluk ve demokratik süreç-
lerin eksikliğinin, iklim kriziyle mücadeledeki en bü-
yük eksiklikler olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla bir
varlık yokluk meselesi haline gelen iklim kriziyle mü-
cadeleyi, aynı zamanda bir insan hakları, demokrasi,
katılımcılık ve şeffaflık mücadelesi olarak görmemiz
gerekliyor. Bu mücadeleleri birbiriyle eklemlendir-
meyi başaramazsak, ne Türkiye'de ne de dünyada
bizi mutlu ve huzurlu günler bekliyor. Demokrasisiz
iklim mücadelesi gerçekten anasonsuz rakıya ben-
ziyor...

14 El Niño Okyanus/Atmosfer Olayının 2023'teki Beklenen Geri Dönüşü

Haziran 2023'te geri döneceği tahmin edilen El Niño okyanus/atmosfer birleşik olayı, küresel tarımsal üretim ve gıda güvenliği için yüksek riskler oluşturan aşırı hava olaylarının ana itici gücü olabilir. Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu üyesi Prof. Dr. Murat TÜRKES, El Niño'nun beklenen geri dönüşünü ekoIQ okurları için değerlendirdi.

38 "Step ile Müşterilerimizi Sürdürülebilir Tercihlere Yönlendiriyoruz"

Finans sektörünün dönüştürücü gücünün farkında olduklarını söyleyen Yapı Kredi Kurumsal İletişim Direktörü Arda Öztaşkın, "Bu süreçte gördük ki, büyük kitleleri harekete geçiren ve dönüştüren güç bireylerin attığı adımlarda saklı" diyor ve geçtiğimiz aylarda kitle iletişim araçlarında yaygın olarak iletişimini yaptıkları Yapı Kredi Step uygulamasının bu anlayışın bir yansıması olduğunu söylüyor.

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
adına sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Editör

Bulut Bağatır bulut@ekoIQ.com
Elif Yaşar Özyürek elif@ekoIQ.com
Erhan Arca erhan@ekoIQ.com

Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay sibel@ekoIQ.com

Sürdürülebilirlik Projeleri Koordinatörü

Elif Gökçe Şahin gsahin@alumni.harvard.edu

Redaksiyon Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar

S. Sena Akkoç, Nilsu Birce Bayraktar, Eren Baltaş

Yayın ve Yönetim Adresi:

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Osmanağa Mahallesi, Kuşdili Caddesi No: 33/2 34714 Kadıköy, İstanbul
Tel: (90) 216 349 40 97-98

41 Dosya / DEMOKRASI ve SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Birçok araştırmacı bir ülkenin demokrasi, katılım, şeffaflık düzeyi ve yolsuzlukla mücadele kararlılığının, çevresel performansını ve iklim değişikliği politikalarının sahiçliğini doğrudan etkilediğini açık bir şekilde gösteriyor. Aslında her şey dönüp dolaşıp, insanlığın icat ettiği en önemli düşünsel ve pratik mekanizmalardan biri olan demokrasiye geliyor. Onun da temelinde katılım ve şeffaflık yatıyor. Müzakerenin olmadığı bir ortamda demokrasi soluyor, "sürdürülebilirlik" değil, onun tam tersi olan "günü kurtarma" hakim oluyor. Eninde veya sonunda en büyük yatırımın doğaya ve insana yatırım olduğunu anlayacağımız günler yakın. Kızılderili reisi gerçekten söyledi mi kesin olarak bilmiyoruz ama derelerimiz, toprağımız ve bütün ekosistemimiz, yaratıcı insani kapasitemiz eridiğinde, yolların yenmeyeceğini hep birlikte göreceğiz...

76 Etkili Sürdürülebilirlik İletişimi için Şirketlere Sekiz Önemli Tavsiye

Geleceği şekillendirirken daha iyi bir hikaye anlatmanın zamanı gelmedi mi? Etkin iletişim sadece bilgilendirmez, aynı zamanda ilham verir ve değiştirir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik iletişimi çalışmalarının birbirinden ayrı düşünülmemesi gerekiyor. İletişim Uzmanı Serhat Şabap, etkili bir sürdürülebilirlik iletişimi için şirketlere sekiz önemli tavsiyede bulunuyor.

HER SAYIDA

04 Gözümüzden Kaçmayanlar Gözde İvgin: Hava kirliliği, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ülkelerinde her yıl 18 yaş altı 1,200 çocuğun erken ölümüne yol açıyor; Almanya'da 60 yılın ardından nükleer enerji dönemi sona erdi; Rüzgar ve güneş enerjisinin, küresel elektrik üretimindeki payı 2022 yılında %12'ye yükselerek rekor kırdı.

08 Veri-Analiz Elif Gökçe Şahin: Yeni Sıcaklık Rekorları Bekleniyor; Yeni Plastik Ekonomisi; Avrupa'da Sıcaklık Rekorları Kırılıyor

12 Sürdürülebilir Tüketim Prof. Dr. Ahu Ergen: Sürdürülebilir Liderlik

22 Son Buzul Erimeden Prof. Dr. Levent Kurnaz: Önümüzdeki Yol

26 SU: Küresel İklim Krizi Öncelikle Suyu Değiştiriyor!

28 Sürdürülebilir Kalkınma Gülin Yücel: Değişim Bir Seçimdir

32 Organik Beslenmeye Doğru AB, Pestisitlerden Kurtulmaya Kararlı; Gıda Üretimi Agroekolojik Pratiklerle İyileşiyor; Raporlar Organik Gıdaya Talebin Arttığını Gösteriyor; Avrupa'da Organik Tarım 10 Yılda Nereden Nereye Geldi? TPP'den Agroekolojik Geçişte Destek

66 Global Compact Türkiye: Yeni Yüzyıl Resminin Tamamını Görme ve Eyleme Geçme Zamanı

70 Yaşanabilir Kentler Sibel Bülay: Seçim Sonuçlarının Belediyelerin Sürdürülebilirlik Politikalarına Etkisi

74 İyi Bak Rana Birden: Daha İyi Bir Dünya Hedefine Asla Yalnız Yürümeyeceksin!

80 Sürdürülebilir İşler Arzu Deniz Aksoy: Etki için Eko-Etiket: ESG, Markalar ve İnsanlar

82 KAGİDER'DEN Emine Erdem: Deprem Bölgesinde Ekonomik Canlanma ve Kadınlar

86 MarjinalSosyal Aynur Kolbay Hülya: Seçim Sonrası Türkiye'de Sürdürülebilirlik

90 Küre Arif Ergin: O İyi İnsanlar O Güzel Atlara Binip Çekip Gidiyorlar

94 Kitap Doğanın Hakları: Çevre Hukukuna Alternatif Bir Kuram; Sıfırlanan Kapitalizm ve Ekolojik Yenilik; The Earth Transformed; An Untold History (Dönüşen Dünya: Anlatılmamış Bir Tarih)

gözü- müzden kaçma- yanlar

Hava kirliliği, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ülkelerinde her yıl 18 yaş altı 1.200 çocuğun erken ölümüne yol açıyor; Almanya'da 60 yılın ardından nükleer enerji dönemi sona erdi; Rüzgar ve güneş enerjisinin, küresel elektrik üretimindeki payı 2022 yılında %12'ye yükselerek rekor kırdı.

Gözde İVGİN

İsviçre'nin Cenevre merkezli İç Göç İzleme Merkezi, **savaş ve iklim felaketleri nedeniyle** ülkelerinde evlerini terk etmek zorunda kalan kişi sayısının geçen yıl dünya genelinde 71,1 milyona ulaştığını açıkladı. Bu rakamın 2021'den bu yana %20 artış gösterdiğine işaret edildi.

Tayland'ın başkenti Bangkok'ta **rekor düzeye yükselen hava sıcaklığı** nedeniyle yetkililer "sokağa çıkılmaması" yönünde uyarı yaptı. Şehrin bazı bölgelerinde hava sıcaklığı 54°C ölçüldü. İspanya da 38,8 derece ile 1961'den bu yana en sıcak Nisan ayı rekorunu kırdı.

Yeni keşfedilen bir kelebek türüne, "The Lord of the Rings" serisinin karakteri Sauron'dan esinlenilerek "**Saurona**" adı verildi. Yeni türün, "her şeyi gören

göz'e benzer koyu renkli lekeleri bulunuyor.

Kaplanların çoğuna ev sahipliği yapan Hindistan'da yıllardır devam eden koruma faaliyetleri meyvesini verdi. Bölgede yapılan son kaplan sayımına göre, Hindistan'ın **nesli tükenmekte olan kaplan nüfusu** 2006'ya kıyasla iki katından fazlaya ulaşarak 3.167 oldu.

"**Yeşil Nobel**" olarak adlandırılan çevre ödülü Goldman Ödüllerinin bu yılki sahipleri arasında, Akdeniz Koruma Derneği'nin yönetim kurulu başkanı Zafer Kızılkaya da yer aldı. Kızılkaya, bu ödülü Türkiye'den alan ilk isim.

Hava kirliliği, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ülkelerinde her yıl 18 yaş altı 1.200 çocuğun erken ölümüne yol açıyor. Avrupa Çevre Ajansı'nın raporuna göre, 2020 yılında tüm yaş gruplarından en az 238 bin kişi **hava kirliliğine bağlı nedenlerle** hayatını kaybetti.

Dünyanın en büyük dördüncü, Türkiye'nin ise en büyük hayvanat bahçesi olan Gaziantep Hayvanat Bahçesi'nin kapatılması için imza kampanyası başlatıldı. Change.org'da açılan **Gaziantep Hayvan Hapishanesi Kapatılsın** başlıklı kampanya, 11 Nisan'da imzaya açıldı.

İsviçre'de yaş ortalamaları 73 olan 2000'den fazla kadının, **iklim değişikliğinin insan hakları ve sağlıklarına risk** oluşturduğu için açtıkları dava, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde görülecek. Bu, iklim değişikliğinin insan haklarına etkisiyle ilgili AİHM'de görülen ilk dava olacak. Davacılar, ülkenin seragazi salımlarını azaltması için daha fazla gayret etmesini talep ediyor.

Antalya'nın **Finike ilçesi**, uluslararası "**Cittaslow**" (**sakin şehir**) ağına Türkiye'den dahil olan 22. merkez oldu. Antalya'nın Elmalı, Demre ve İbradı ilçeleri için de başvuru yapılacak.

Boğaziçi Üniversitesi ve çevresinin ikinci ve üçüncü derece sit alanına dönüştürülmesiyle ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın aldığı karar, mahkeme tarafından iptal edildi. Kararla, **bölgenin yapılaşmaya açılmasının önüne** geçildi.

Marmara Denizi'nde müsilaj endişesine neden olan kütlelerle ilgili Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Sarı dalış yaparak incelemelerde bulundu. Prof. Dr. Sarı,

müsilajın 11 çeşidi olduğunu vurgulayarak kremşi müsilajın başlangıç seviyesi olduğunu ve **Marmara Denizi'nde kremşi müsilaj** gördüğünü söyledi.

Balıkesir Ayvalık'ta bulunan **Cunda Adası**, "**kesin korunacak hassas alan**" ilan edildi.

Almanya'da 60 yılın ardından **nükleer enerji dönemi sona erdi**. Kalan son üç nükleer santralde da tüm reaktörler devre dışı bırakıldı. Böylelikle Almanya'da elektrik üretiminde nükleerden çıkış süreci tamamlandı.

Rüzgar ve güneş enerjisinin, küresel elektrik üretimindeki payı 2022 yılında %12'ye yükselerek rekor **kırdı**. 2022'deki küresel rüzgar enerjisi artışının yaklaşık %50'sini; güneş enerjisi artışının ise yaklaşık %40'ını Çin tek başına gerçekleştirdi.

Brezilya'nın 1.000 km açığındaki bir ada olan Trindade'de "**plastik kayalar**" oluştu. "Plastiston" ismi verilen bu oluşumlar, plastiğin, kaya parçaları ve tortularla etkileşime girmesiyle meydana geliyor.

Belçika, 1 Mayıs'tan itibaren **işe bisikletle giden çalışanlara** kilometre başına 0,27 euro ödenek vermeye başladı.

Kanada'da yapılan bir araştırma sonucuna göre, ülkenin tarım sektörünün ayakta kalabilmesi için 2033'e kadar **30 bin yeni çiftçiye ihtiyacı var**. Raporunda, Kanadalı çiftlik operatörlerinin %40'ından fazlasının gelecek 10 yılda emekli olacağı belirtilerek bu açığın kapatılmaması halinde Kanada'nın "bir kıtlıkla karşı karşıya kalacağına" işaret ediliyor.

Yeni bir araştırmaya göre, ABD'nin güneydoğu kesimleri ile Meksika Körfezi kıyılarında 2010'dan bu yana **deniz seviyelerinde yılda yaklaşık 1,27 santimetrelilik yükselme** meydana geldi.

TÜİK'in 1990-2021'e ait seragazi emisyonu verileri toplam seragazi emisyonunun 31 yılda %157,1 arttığını gösterdi. Verilere göre, Paris Anlaşması'nın imzalandığı 2016 yılından 2021'e dek **Türkiye'nin emisyonlarında 63,3 milyon ton artış** meydana geldi.

Amasya'nın zirvesi Akdağ'da **beyaz ve sarı renkli kardelenler koruma altına** alındı. Kardelenlerin yumrularının sökülmesinin cezası 244 bin 315 TL olarak belirtildi.

50 yılı aşkın bir süredir **dünyanın en küçük tankın-**

da esir tutulan ve gösteri yapmaya zorlanan Orca Lolita'nın uzun uğraşlar sonucunda Pasifik'e salınmasına karar verildi.

Avrupa Konseyi, AB üyesi ülkelerde 2035 yılından itibaren **benzinli ve dizel araçların satışına yasak** getiren yasanın onaylandığını açıkladı. Yasaya göre, otomobil üreticilerinin 2035'e kadar karbon emisyonlarını sıfırlaması gerekecek.

Vietnam'da, Afrika ülkesi Angola'dan kaçak yollarla ülkeye sokulan 7 ton fildişi ele geçirildi. **Son 10 yılda 100 binin üzerinde Afrika fili**, dişleri için öldürüldü.

İstanbul'da Şişli Belediyesi, **denesiz belediyeler** arasına katıldı. Belediye, sokak veya bakımevinde sorumluluğu altındaki hayvanları hiçbir şart ve koşulda üzerinde çalışma yapılmak üzere deney merkezlerine vermeyeceğini taahhüt etti.

DSÖ verilerine göre, her yıl yaklaşık 829 bin kişi **güvenli olmayan su, temizlik ve el hijyeni** nedeniyle ishalden hayatını kaybediyor. water.org'un verileri ise dünya genelinde 771 milyon kişinin suya erişemediğini gösteriyor.

Kaynak: Kapsül, Euronews, Ekonomist, sputniknews, kapsül bülten, BBC, Yeşil Gazete, Ekonomim, Good4Trust, evrensel, VOA, Hürriyet, Ankahaber, BirGün, DW, CNN, PlumeMag, Yeşilist, The Guardian, Euronews.

#Birlikteysek
Bir Geleceğimiz Var

BİZDEN HİKAYELER

Daha yaşanabilir bir dünya için gerçekleştirdiğimiz sürdürülebilirlik projelerimizden örneklere, Akıllı Hayat Blog'da yer alan **Bizden Hikayeler** içeriğimizden ulaşabilirsiniz.

İÇERİĞE ULAŞMAK
İÇİN QR KODU
OKUTABİLİRSİNİZ.

Elif Gökçe ŞAHİN
Gsahingalummi.harvard.edu

Yeni Sıcaklık Rekorları Bekleniyor

Dünya Meteoroloji Kurumu (WMO) her yıl yayımladığı 10 yıllık iklim Raporu'nun yenisini ([WMO Global Annual to Decadal Climate Update](#) [Target years: 2023-2027]) Mayıs ayında yayımladı. Rapordeki öngörülere göre küresel sıcaklık; ısıyı tutan seragazi salımlarının artması ve doğal olarak oluşan El Nino etkileriyle önümüzdeki beş yıl içinde yeni rekorlar kıracak. Yeni bir El Nino dalgası önümüzdeki aylarda bekleniyor. Yapılan analizlere göre %66 ihtimalle, 2033-2037 yılları arasındaki ortalama yıllık sıcaklık Sanayi Devrimi öncesine göre 1,5 derece fazla gerçekleşecek. Artışın 1,5 derecenin üzerine çıkma ihtimali ise %32. Ve %98 ihtimalle önümüzdeki beş yıldan en az biri veya tamamı kaydedilen en yüksek sıcaklık rekorunu kıracak.

Raporda öne çıkan diğer bulgular şu şekilde:

■ 2022 yılında ortalama sıcaklık artışı 1,15 dere-

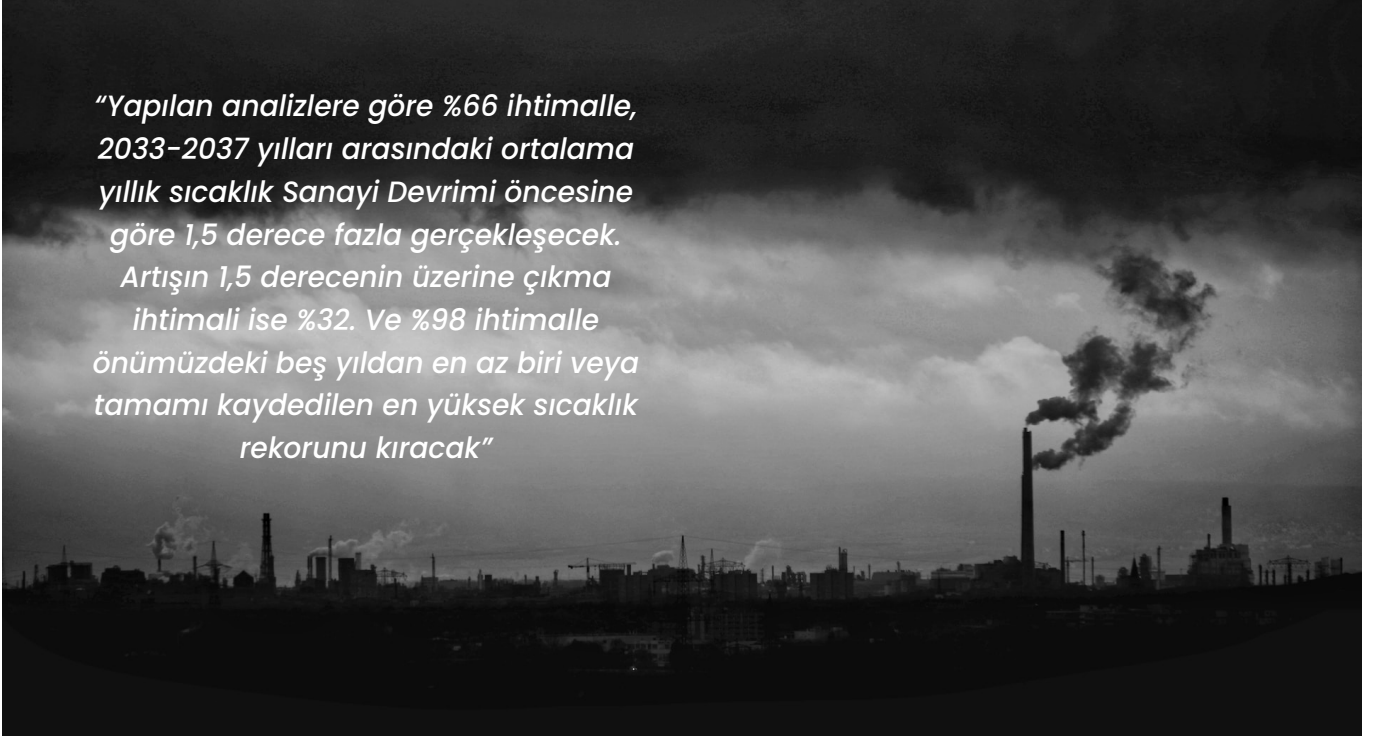
ceydi. Bunun nedeni soğutucu etkisi olan La Nina rüzgarlarıydı. Fakat bu durum Mart 2023'te bitti ve birkaç ay içinde sıcaklık etkisi yaratacak olan El Nino hava olayları bekleniyor. Bu da 2024 yılından itibaren küresel sıcaklık artışını etkileyecek.

■ 2023-2027 yılları arasında ortalama yüzey ısı artışının 1,1 ila 1,8 dereceleri arasında değişmesi bekleniyor.

■ Kuzey Kutbu'ndaki ısınma orantısız olarak fazla. 1991-2020 ortalamasına göre, bu bölgedeki sıcaklık anomalisi dünyanın geri kalanına göre **üç kat** fazla.

■ 2023-2027 yılları arasında Mayıs-Eylül dönemi beklenen yağış miktarları incelendiğinde, Kuzey Avrupa, Alaska ve Sibirya bölgelerinde 1991-2020 ortalamasına göre artış beklenirken Amazon bölgesi ve Avustralya'da azalma bekleniyor.

"Yapılan analizlere göre %66 ihtimalle, 2033-2037 yılları arasındaki ortalama yıllık sıcaklık Sanayi Devrimi öncesine göre 1,5 derece fazla gerçekleşecek. Artışın 1,5 derecenin üzerine çıkma ihtimali ise %32. Ve %98 ihtimalle önümüzdeki beş yıldan en az biri veya tamamı kaydedilen en yüksek sıcaklık rekorunu kıracak"

Yeni Plastik Ekonomisi

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) Mayıs ayında "[Musluğu Kapamak: Dünya Plastik Atık Kirliliğine Nasıl Son Verebilir ve Döngüsel bir Ekonomi Oluşturabilir?](#)" (Turning off the Tap: How the world can end plastic pollution and create a circular economy) adlı bir rapor yayımladı. Raporunda, plastik ekonomisinin olumsuz etkileri ile baş etmek için gerekli ekonomik modeller ve iş modelleri inceleniyor. "Yeni Plastik Ekonomisi" adıyla özetlenen çözüm önerileri tekrar kullanma, geridönüşüm, tekrar değerlendirmek ve çeşitlendirmek (reuse, recycle, reorient, diversify) başlıklarında detaylıca sunuluyor.

Plastik atıkların yarattığı kirliliğin yıllık 300 milyar ABD doları ile 1,5 trilyon ABD doları arasında çevre maliyeti olduğuna dair çeşitli araştırmalar mevcut. Yalnızca bir ülkede 2020-2030 yılları arasında plastik atıklar nedeniyle açılacak potansiyel davaların kurumlar nezdinde 20 milyar ABD doları seviyesinde olması öngörülüyor. Bu davaların sebebi, plastik atıkların plastik üretiminden kazanç elde eden plastik sanayisi ile atıkların yarattığı çevre kirliliğinden en fazla etkilenen yoksul halk gibi toplumun farklı kesimleri arasında yarattığı tansiyon.

Rapora göre, plastik kirliliğini sona erdirecek, toplumun tüm kesimlerine fayda sağlayacak ve aynı zamanda ekonomik olarak anlamlı çözümler mevcut. Yeni plastik ekonomisi için yaratılması gereken sistem değişikliğinin maliyeti 2040 yılına kadar yıllık 65 milyar ABD doları civarında. Bu rakam yıllık 113 milyar ABD doları olan ve günümüzde yaygınlaşmış plastik atık yönetiminin maliyetinden daha düşük. Bu değişim için zamanlama da çok önemli, zira beş yıllık bir gecikme plastik atığın 80 milyon ton daha artmasına neden olabilir. 2040 yılına kadar oluşturulacak yeni plastik ekonomisi:

- Plastik kirliliğini %80 oranında azaltır.
- Tek kullanımlık plastik kullanımını %50 azaltır.
- 700 bin ek istihdam, kayıt dışı ekonomide çalışan milyonlarca insan için daha iyi yaşam şartları, kamu

Fotoğraf: Erik Mclean - Unsplash

"Plastik atıkların yarattığı kirliliğin yıllık 300 milyar ABD doları ile 1,5 trilyon ABD doları arasında çevre maliyeti olduğuna dair çeşitli araştırmalar mevcut. Yalnızca bir ülkede 2020-2030 yılları arasında plastik atıklar nedeniyle açılacak potansiyel davaların kurumlar nezdinde 20 milyar ABD doları seviyesinde olması öngörülüyor"

ve özel sektörde yaklaşık 1,3 trilyon ABD doları tasarruf sağlar.

- Plastik kirliliğinin %80 oranında azalması ile insan sağlığı ve çevrenin iyileşmesi; 0,5 0,5 Gt CO2 eşdeğeri seragazi salımından kaçınılır. 2021-2040 yılları arasında yaklaşık 3,3 trilyon ABD doları seviyesinde sosyal ve çevresel tasarruf sağlanır.

Avrupa'da Sıcaklık Rekorları Kırılıyor

Avrupa Komisyonu her yıl yayımlanan Avrupa'nın İklim Durumu raporunun altıncısı olan 2022 sayısını ([The European State of the Climate 2022](#)) Nisan ayında yayımladı. Rapor; küresel ölçekte ve Avrupa özelinde çeşitli çevresel konulardaki 2022 yılı içindeki gelişmeleri bölge bölge özetliyor. Öne çıkan birkaç başlığı özetleyelim:

Küresel Ölçekte Isınma:

- Son sekiz yılda küresel ölçekte rekor kıran sıcaklıklar gerçekleşti.
- En yaygın veri setlerine bakıldığında, 2022 yılı sıcaklıkların kaydedilmeye başladığı yıldan bu yana en sıcak beşinci ya da altıncı yılı.
- 2022 yılı aynı zamanda, Batı Avrupa, Kuzeybatı Afrika ve diğer bazı bölgeler için en sıcak yıl rekorunu kırdı.
- La Nina etkisiyle, Tropik Pasifik bölgesi sıcaklığı ortalamanın oldukça altındaydı.

Küresel Ölçekte Seragazi Salımları:

- Yıllık ortalama karbon ve metan gazı yoğunlukları

2021 yılından daha yüksek gerçekleşti.

- Atmosferdeki küresel yıllık ortalama karbon miktarı 416,7 ppm, metan miktarı ise 1894 ppb seviyesinde ölçülerek rekor kırdı.
- Yıl içinde karbon miktarı 2 ppm, metan miktarı ise 12 ppb seviyesinde arttı.

Avrupa'da Isınma:

- Avrupa 2022 yılında ortalamanın 0,9 derece üstü ile kaydedilen en yüksek ikinci sıcak yılını yaşadı.
- Yaz mevsimi ortalamanın 1,4 derece üstünde gerçekleşti.
- Tüm yıl, en yüksek ortalama üstü sıcaklık artışları Kuzeydoğu İskandinavya ve Kuzeybatı Akdeniz'e komşu olan bölgelerde gerçekleşti.
- Uzun süredir artış eğilimi gösteren Avrupa'nın karasal bölgelerindeki yüzey sıcaklıkları artmaya devam ediyor.

Avrupa'da Yağışlar:

- Avrupa ortalamada genel olarak daha kuru bir yıl geçirdi. Özellikle bahar ve yaz mevsiminde kuraklıklar daha da arttı; kuraklıklar yangınları tetikledi.
- Mayıs ayında ortalamanın altında, Eylül'de ise ortalamanın üstünde yağış gerçekleşti.
- Kış mevsimini genel olarak Kuzey ve Doğu Avrupa daha nemli geçirdi. Güneybatı Avrupa ise ortalama-dan daha kuru bir kış geçirdi.
- En kuru yaz Almanya, İspanya ve Birleşik Krallık'ta gerçekleşti. #

Fotoğraf: Zoltan Tasi - Unsplash

YARINLARIMIZ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKLE
BAŞLAR

Gelecek nesillere güzel bir dünya bırakmak sürdürülebilirlikle başlar

Bizce sürdürülebilir bir dünyayı tüm paydaşlarımızla birlikte şekillendirebiliriz.

BM Küresel Sürdürülebilirlik Hedefleri iş süreçlerimizde bize yol gösteren kurumsal ilkelerimizdendir. Kendi ürettiğimiz yenilenebilir enerji, kendi tesisimizde geri dönüştürdüğümüz alüminyum ve küresel sürdürülebilirlik prensipleriyle şekillendirdiğimiz iş süreçlerimiz sayesinde geleceği tüketmeden üretiriz.

Prof. Dr. Ahu ERGEN, Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi
ahu.ergen@bau.edu.tr

Sürdürülebilir Liderlik

Gezegen üzerinde insan etkisinin en üst seviyeye çıktığı bir dönemdeyiz. İnsan yapımı nesnelere tahmini ağırlığı bir teratona (1 trilyon ton) ulaştı. Sürdürülebilir olmayan üretim ve tüketim kaynaklı sera-gazi salımı, derinleşen eşitsizlikler, çevre kirliliği, göç ve geçim sıkıntısı gibi sorunlarla karşı karşıyayız. Bu çağın adı Antroposen (İnsan Çağı).

Sorunlar farklılaşıp karmaşıklaşırken işlerimizi eskisi gibi yapamayacağımız ortada. Yeni çıkış yollarının peşindeyiz. Karmaşık ve birbirine iç içe geçmiş meseleleri eski düşünme sistemi ve iş yapma biçimleriyle çözmemiz mümkün görünmüyor.

Dünyanın karşı karşıya kaldığı sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar şirketlerin performanslarını da doğrudan etkiler hale geliyor. Daha fazla sürdürülebilir lidere ihtiyacımız var.

Geleneksel lider, hissedar için değeri maksimize eder; planlama, yönetme ve kontrol işlerini yapar.

Bugün ihtiyacımız olan "sürdürülebilir lider" ise tüm paydaşlar (çalışan, hissedar, toplum, iş ortağı) için anlamlı değeri, onlarla birlikte yaratır.

Peki, sürdürülebilir liderler neyi farklı yaparlar?

■ Açık bir sistemde herkesin kazanmasını sağlarlar. Sadece şirketinin değil, paydaşların çıkarlarına da önem verirler. Örneğin, şirket kazanırken tedarikçi de kazansın; şirketin çalışanları eğitilirken tedarikçinin çalışanları da eğitilsin gibi.

■ Uzun vadeli amaçlara odaklı ama kısa dönemli işleri ihmal etmeden yönetirler.

■ Kurumlarında inovasyon, açıklık, şeffaflık, etik ve sorumlu davranışı bizzat rol model olarak sağlarlar.

■ İlham verir ve sürdürülebilir bir amaç etrafında insanları birleştirirler.

■ Dürüstlük ve etik değerleri hem iş hem özel yaşamlarında uygulayarak tüm paydaşlara rol model olurlar.

■ Farklı kültürlerden ve arka plandan kişilerle çalışarak kapsayıcılık, çeşitlilik ve eşitlik ile şirketi daha başarılı hale getirirler.

Kısacası sürdürülebilir lider; çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlara çözümler sunma amacını merkezde tutarken aynı zamanda şirketini büyüten liderdir. İyi örnekler bakıldığında, sürdürülebilir liderlere sahip şirketlerin tüm paydaşlara değer katarak büyüdüğü görülüyor. Bu şirketlerin maliyetleri düşerken gelirleri artıyor. Nitelikli insan kaynağını şirkete kolaylıkla çekebiliyorlar. Marka değerleri ve müşteri sadakati düzeyleri artıyor. Yanı sıra hisse değerleri de artıyor. Yatırımcılar olumlu çevresel, sosyal ve yönetsel performans gösteren girişimleri destekliyor.

Kendini sürdürülebilirliğe adanmış, yaşam biçimiyle bunu içselleştirmiş, gerekli bilgi ve beceriyle donanmış sürdürülebilir liderlerin ülkemizde ve dünyada, özellikle gençlerin nitelikli eğitim almaları ve iyi örneklerin paylaşılmasıyla artacağına inanıyorum. #

"Sorunlar farklılaşıp karmaşıklaşırken işlerimizi eskisi gibi yapamayacağımız ortada. Yeni çıkış yollarının peşindeyiz. Karmaşık ve birbirine iç içe geçmiş meseleleri eski düşünme sistemi ve iş yapma biçimleriyle çözmemiz mümkün görünmüyor"

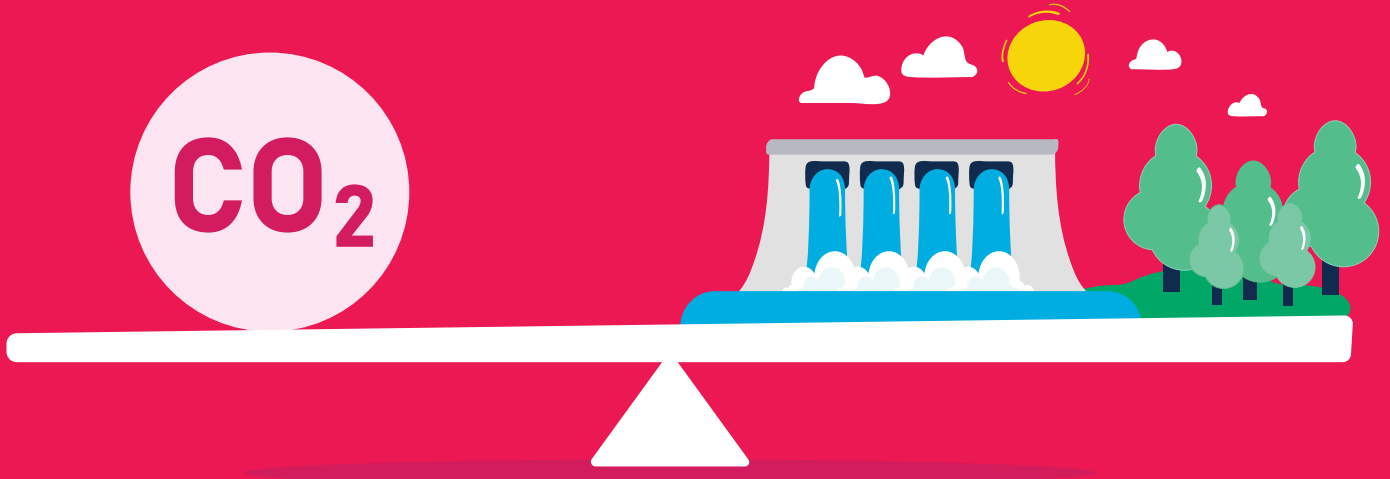
Tam 3 yıldır karbon ayak izimizi dengeliyoruz!

Yemeksepeti olarak, sektörde ilklere imza atmaya devam ediyoruz.

3 yıldır Ege Orman Vakfı iş birliği ile doğaya kazandırdığımız Yemeksepeti Ormanlarının yanı sıra, bu sene aldığımız Verified Carbon Standard sertifikalı 14 bin tonluk karbon kredimiz ile ofis, depo ve saha operasyonlarımızdan kaynaklanan karbon ayak izimizi dengeliyoruz.

Her zaman söz verdiğimiz gibi, yarınlarımızı ve doğamızı korumak adına çalışmalarımız devam edecek!

Yemeksepeti

Doğrulanmış Karbon Birimleri (VCUs)

13496-506495489-506499105-VCS-VCU-355-VER-TR-1-363-01092010-31122010-0

13497-506499106-506509488-VCS-VCU-355-VER-TR-1-363-01012011-31122011-0

El Niño Okyanus/Atmosfer Olayının 2023'teki Beklenen Geri Dönüşünün Klimatolojik, Atmosferik Nedenleri ve Tarımsal Etki Değerlendirmesi*

Haziran 2023'te geri döneceği tahmin edilen El Niño okyanus/atmosfer birleşik olayı, küresel tarımsal üretim ve gıda güvenliği için yüksek riskler oluşturan aşırı hava olaylarının ana itici gücü olabilir. FAO'nun değerlendirmesine göre, Türkiye -diğerlerinin yanı sıra- Afganistan, Arjantin, Ermenistan, Azerbaycan, İran, Irak, Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'la birlikte El Niño'nun aşırı yağış riski yoluyla etkileyebileceği ülkeler arasında yer alıyor.

 Prof. Dr. Murat TÜRKEŞ, Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu ve Fizik Bölümü Yarı Zamanlı Öğretim Üyesi

Bu makalede, çeşitli iklim, atmosfer ve okyanus araştırma enstitüleri ile Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Dünya Gıda Örgütü (FAO) (1, 2) gibi Birleşmiş Milletler (BM) uzmanlık kuruluşları tarafından, üç yıllık La Niña evresinin ardından 2023'te geri dönmesi beklenen El Niño okyanus/atmosfer olayının hem klimatolojik ve atmosferik bir çözümlemesi hem de küresel gıda güvenliğinde yaratacağı

gıda güvensizliği, kuraklıklar, seller ve taşkınlar gibi olası olumsuz etkilerin bilimsel bir biresiminin ve değerlendirilmesinin yapılması amaçlandı.

WMO'nun 2023-2027 Dönemi için Öngörülleri

Her yıl WMO tarafından Küresel Yıllık - On Yıllık İklim Güncellemesi yayımlanıyor. WMO'nun yeni raporu (1) 2023-2027 dönemi için WMO tarafından belirlenen

Küresel Üretim Merkezleri ve diğer katkıda bulunan merkezler tarafından üretilen küresel yıllık ila 10 yıllık tahminlerin bir sentezini sağlıyor. WMO'nun çalışmasındaki son tahminler özetle şunları gösteriyor:

■ 2023 ile 2027 arasındaki her yıl için yıllık ortalama küresel yüzey yakını sıcaklığın, 1850-1900 dönemi ortalamasından 1,1°C ila 1,8°C daha yüksek olacağı tahmin ediliyor.

■ 2023 ile 2027 arasında en az bir yıl boyunca küresel yüzey yakını sıcaklığın sanayi öncesi seviyelerin 1,5°C üzerinde olma olasılığı %66'dır. Beş yıllık ortalamının bu eşiği aşması olası değil (%32).

■ 2023 ile 2027 arasında en az bir yılın, kaydedilen en sıcak ve bir El Niño yılı olan 2016'yı geçme olasılığı çok yüksek (%98). 2023-2027 için beş yıllık ortalamının son beş yıldan (2018-2022) yüksek olma ihtimali de oldukça yüksek (%98).

■ El Niño Güney Salınımının (ENSO) büyük olasılıkla Aralık-Şubat 2023/24 arasında pozitif (El Niño ya da sıcak olay) olacağı tahmin ediliyor.

■ 1991-2020 ortalamasına göre Arktik sıcaklık anomalisinin, Kuzey Yarımküre'de önümüzdeki beş uzun kış boyunca ortalaması alındığında, küresel ortalama anomalinin üç katından daha büyük olduğu tahmin ediliyor.

■ 1991-2020 ortalamasına göre 2023 için tahmin edilen yağış modelleri, Endonezya, Amazon ve Orta Amerika'nın bazı bölgelerinde yağışların düşme olasılığının arttığını gösteriyor.

■ 1991-2020 klimatolojik normaline göre Mayıs-Eylül 2023-2027 ortalaması için öngörülen yağış desenleri, Sahel, Kuzey Avrupa, Alaska ve Kuzey Sibirya'da ortalamasının üzerinde yağış olasılığının arttığını ve Amazon ve Avustralya'nın bazı bölgelerinde bu dönem süresince yağış tutarının azaldığını gösteriyor.

■ 2023-2027 yılları arasında Kuzey Avrasya'nın Aralık-Şubat aylarında ortalamasının üzerinde yağış al-

"Bazı araştırmalar Avrupa'nın batı ve güneybatı bölümlerinden Karadeniz'e uzanan alanın, alçak basınç sistemlerinin Avrupa üzerinde azalması nedeniyle, La Niña yıllarında daha kurak; Doğu Akdeniz Havzası'nın ve İskandinavya'nın, Atlantik siklon yolunun güneye ve Akdeniz siklon yolunun kuzeye kayması nedeniyle, El Niño yıllarında daha kurak olduğunu gösterdi"

ması, oradaki son eğilimlere uygun olarak olası.

El Niño, La Niña ve Güney Salınımı Nedir?

El Niño, Pasifik Okyanusu'nun tropikal orta ve doğu bölümünde her iki-beş yılda (bazı yayınlarda iki-yedi yıl) bir oluşan bir okyanus/atmosfer olayıdır. Bir El Niño olayı süresince, normal koşullarda serin ve kurak koşulların hüküm sür-

düğü orta ve doğu Pasifik'te, Endonezya alçak basıncının bu bölgeye yaklaşması sonucunda, basıncın düşmesi ve yükselici hareketlerle birlikte daha sıcak ve yağışlı koşulların oluştuğu gözlenir (3). Tropiklerdışı (orta enlem) dolaşımın ENİSO ekstremlerine (sıcak ya da El Niño olayı ve soğuk ya da La Niña olayı) vermiş olduğu yanıtı ilişkin çalışmalar, geniş ölçekli orta enlem dolaşımının, özellikle kışın, tropikal Pasifik Okyanusu'ndaki atmosfer salınımları ile yakından bağlantılı olduğunu gösteriyor. Örneğin, Pasifik'in kuzeyindeki Aleut alçak basıncı, El Niño olaylarının olgunluk evresine karşılık gelen kış mevsimlerinde derinleşiyor. Bazı araştırmalar, El Niño dönemlerinin, Avrupa üzerindeki orta enlem siklonlarının sayısında bir artışa, La Niña dönemlerinin ise antisiklon koşullarının sıklığında bir artışa neden olduğunu gösterdi. Ayrıca, El Niño kışlarında batı ve orta Avrupa'da gözlenen alçak basınç anomalilerinin yüksek sıcaklık ve yağış anomalileri ile ilişkili olduğu bulundu. Bazı araştırmalar ise Avrupa'nın batı ve güneybatı bölümlerinden Karadeniz'e uzanan alanın, alçak basınç sistemlerinin Avrupa üzerinde azalması nedeniyle, La Niña yıllarında daha kurak; Doğu Akdeniz Havzası'nın ve İskandinavya'nın, Atlantik siklon yolunun güneye ve Akdeniz siklon yolunun kuzeye kayması nedeniyle, El Niño yıllarında daha kurak olduğunu gösterdi (4).

Walker dolaşımı, normal (nötr) ya da La Niña koşullarında, Endonezya-Kuzey Avustralya bölgesi üzerindeki ekvatorial alçak basınç alanı ile Pasifik

İKLİM MODELLERİ

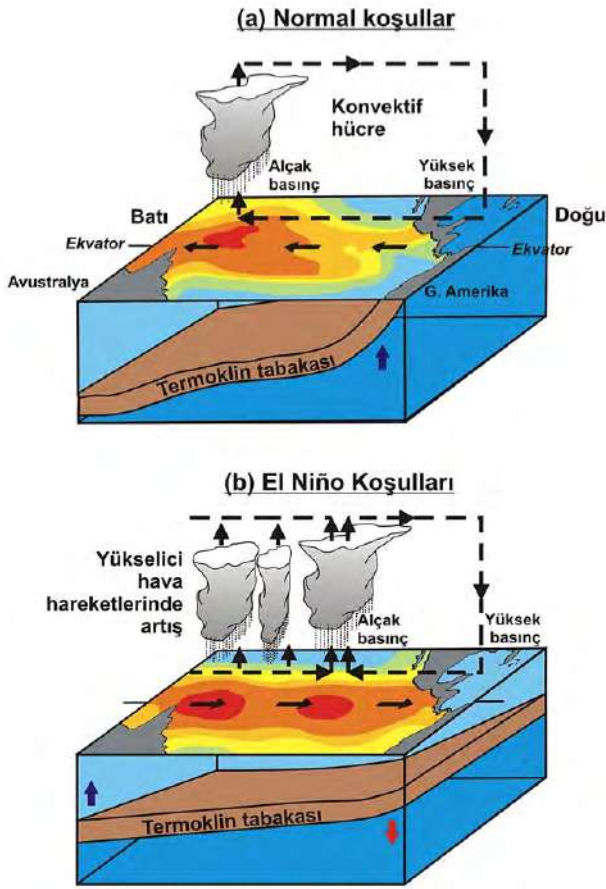
Okyanusu'nun güneydoğusundaki subtropikal yüksek basınçtan oluşan geniş ölçekli bir atmosferik dolaşım hücresidir (Şekil 1). Endonezya alçak basınç bölgesindeki yükselici kararsız hava, bölgeye yağış sağlayan temel atmosferik bir süreç. Olağan Hadley dolaşım hücresi ise Güney Amerika'nın And Dağları'nın doğusunda kalan tropikal bölümünde egemen. Rüzgar, Güney Amerika'nın tropikal batı kıyılarından okyanusa doğru eserek, serin dip sularının yüzeye çıkmasına ve batı Pasifik'ten yaklaşık 5C° daha soğuk olma eğilimi göstermesine neden olur. Hava, bu bölge üzerinde egemen olan yüksek basınç koşulları nedeniyle kararlı olduğu ve yükselmediği için, normal Hadley dolaşımına katılmaz. Bunun yerine, güneydoğu Pasifik'te güneydoğu alize

rüzgarlarını oluşturarak batıya doğru eser. Güneydoğu alizeleri, ulaştıkları sıcak batı Pasifik'te nem ve ısı kazanarak tekrar yükselir. Yükselen havanın bir bölümü üst troposferde doğuya yönelir ve Walker dolaşım hücresi tamamlanır.

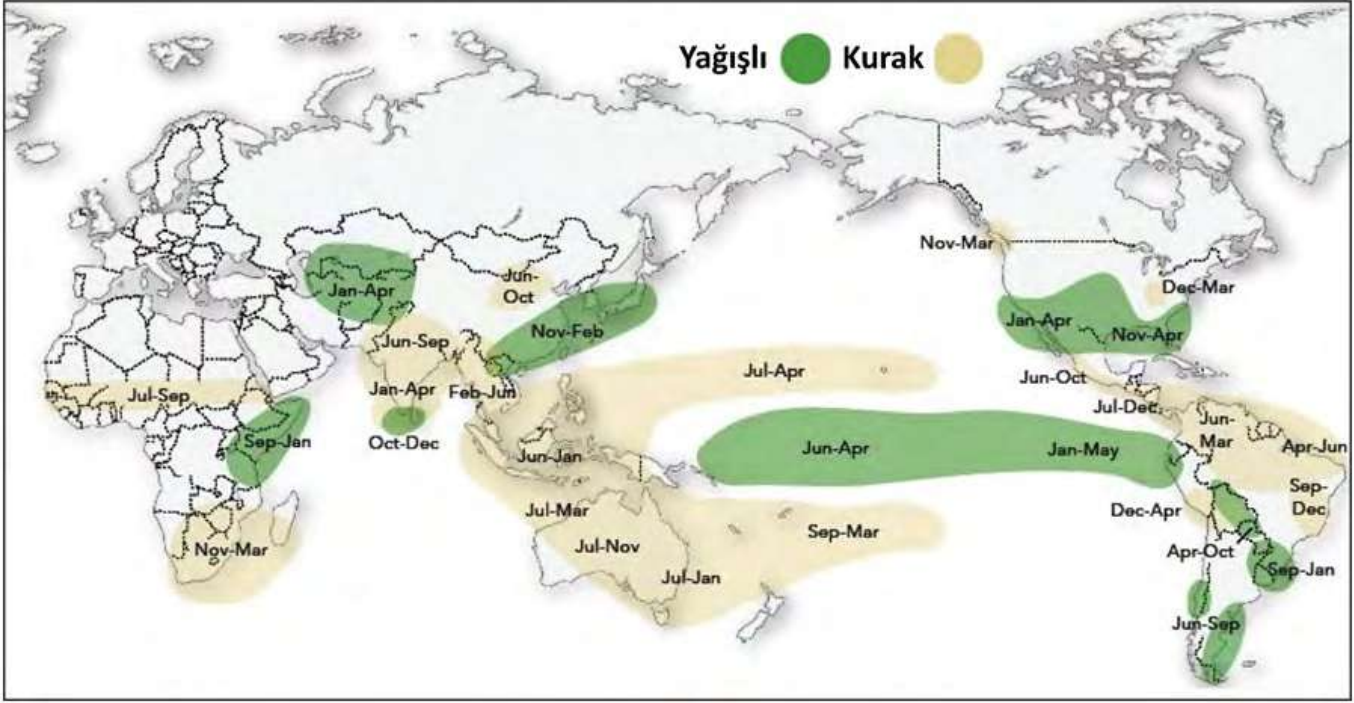
Tropikal orta ve doğu Pasifik bölgesindeki deniz suyu sıcaklıklarının (SST'lerin), çoğunlukla Walker dolaşımının normal durumu ile bağlantı olarak, uzun süreli ortalamadan daha soğuk olduğu koşullara orijinal olarak La Niña adı veriliyor. La Niña (El Viejo), yerli dilinde "Küçük Kız" anlamına gelir.

Walker dolaşım modelinde, her iki-beş yılda bir bugün Güney Salınımı (SO) olarak bildiğimiz bir atmosferik karışıklık ya da dalgalanma olur. Normal Walker dolaşımının yönündeki kayma ya da basınç merkezlerindeki bir oynama nedeniyle, Güney Amerika'nın tropikal batı kıyılarındaki yükselici derin su akıntısı zayıflar ve onun yerini batıdan gelen sıcak ekvatorial akıntı alır (Şekil 1). Bunun sonucunda da Peru ve Ekvador açıklarında SST'ler, aniden yaklaşık 4-5C° kadar yükselir. Genel olarak bölgeye yaklaşık Noel zamanında ulaşan bu olağandışı sıcak su, Perulu balıkçılarca uzun yıllardan beri El Niño olarak adlandırılıyor. El Niño, yerli dilinde "Küçük Çocuk" ya da İspanyolca "Çocuk İsa" anlamına gelir. Tropikal orta ve doğu Pasifik'teki bu basınç oynaması, normal koşullarda kurak olan bölgelerde ve çöllerde kuvvetli yağışlara, nemli olan bölgelerde şiddetli kuraklıklara ve çalılık-orman yangınlarına neden olur. Peru ve Ekvador kıyılarındaki ve açıklarındaki deniz balıkçılığı, kıyasal yükselmeye bağlantılı besince zengin serin dip sularının El Niño dönemlerinde bastırılması sırasında olumsuz olarak etkilenir. Bu olağandışı ısınma, besince zengin üst sularda fakirleşmeye ve buna bağlı olarak da özellikle Perulu balıkçıların en önemli geçim kaynağı olan bir tür hamsi balığı popülasyonunun toplu ölümüne neden oluyor. Balık popülasyonundaki ve planktonlardaki azalmanın ve bazı yıllarda yok oluşun, deniz kuşları ve memelileri üzerinde oluşturduğu başka olumsuz ekolojik etkileri de var.

Herhangi bir El Niño döneminde, Walker dolaşımının ters ama zayıf olduğu gözlenir. Endonezya ekvatorial alçak basıncı ve ona bağlı yükselici hava ha-

Şekil 1: Tropikal orta ve doğu Pasifik basınç ve rüzgar sistemlerinde normal (a) ve El Niño (b) koşulları arasında gözlenen farklar (Türkeş (3): (Türkeş (4) ve Dickinson ve ark. (5)'na göre yeniden düzenlendi ve çizildi).

Şekil 2: El Niño koşullarında tipik yağış desenleri (telekonneksiyon – uzak bağlantı desenleri) (2'ye göre yeniden düzenlendi). Çok genel olarak, klimatoloji ve atmosfer biliminde uzak bağlantı, binlerce kilometreye ulaşabilen büyük uzaklıklarda birbirleriyle ilişkili olan iklim anormalliklerini gösterir.

reketleri kolu, doğuya kayarak ekvatorial orta Pasifik bölgesine yerleşir (Şekil 1). Tropikal batı Pasifik'ten batılı rüzgarlar ve deniz akıntıları ile taşınan sıcak yüzey suyu, orta ve doğu Pasifik bölgesinde deniz yüzeyi sıcaklığını artırır; termoklin katmanının eğimi azalır ve besince zengin dip suları yüzeye çıkamaz. Hadley dolaşımı ise kuvvetlenir ve bu bölgede kuvvetli yağışlara ve fırtınalara neden olur. Hadley dolaşımındaki bu kuvvetlenme, zamanla yüzey alizelerini kuvvetlendirir. Kuvvetlenen alizeler ise Pasifik üzerinde sürüklenen sıcak suyu tutar ve El Niño olayına son verir. Soğuk su doğu Pasifik'te tekrar ortaya çıktığında, Hadley hücresi zayıflar ve koşullar, sıcak su akıntılarının dönüşü için tekrar uygunlaşır.

El Niño'nun Üç Yıllık La Niña Evresinin Ardından 2023'te Beklenen Geri Dönüşü

Haziran 2023'te geri döneceği tahmin edilen El Niño okyanus/atmosfer birleşik olayı, küresel tarımsal üretim ve gıda güvenliği için yüksek riskler oluşturan aşırı hava olaylarının ana itici gücü olabilecektir.

Daha 2022'de, akut gıda güvensizliği ile karşı karşıya kalan insan sayısının 53 ülkede/bölgede 222 milyona ulaşacağı tahmin ediliyordu ki bu, en son Açlık Noktaları raporuna göre rekor düzeyde (6). Gıda güvensizliğindeki artış, çatışmaların, ekonomik şokların ve aşırı hava koşullarının birleşik etkilerinin bir sonucu.

Üçlü La Niña Etkinliği

Dünya, 2022'de ve 2023'ün başlarında art arda üçüncü bir La Niña olayı yaşadı. Bu, 1950'den bu yana yalnızca iki kez oluşan ender bir olay. La Niña olayları genellikle Avustralya'daki daha yağışlı ve Amerika Birleşik Devletleri, Güney Amerika ve Doğu Afrika'daki daha kurak koşullarla ilişkilendiriliyor. Bu tipik hava desenlerini yansıtan, 2021 ve 2022'de tampon buğday üretiminin de kaydedildiği Avustralya'da yaygın sel meydana gelirken kuraklık koşulları Amerika Birleşik Devletleri'nin yanı sıra Yakındoğu Asya ülkelerinde buğday ve mısır verimini sınırladı. Doğu Afrika'da, tahıl üretimi üzerindeki

İKLİM MODELLERİ

etkiler özellikle yıkıcıydı; birkaç ülke, 2022'nin ilk yarısında Somalide kıtlık alarmlarını tetikleyen birden fazla sezon boyunca yetersiz ürün üretimleriyle karşı karşıya kaldı (7). 2023 La Niña olayı, Mart 2023'te resmen dağıldı (8).

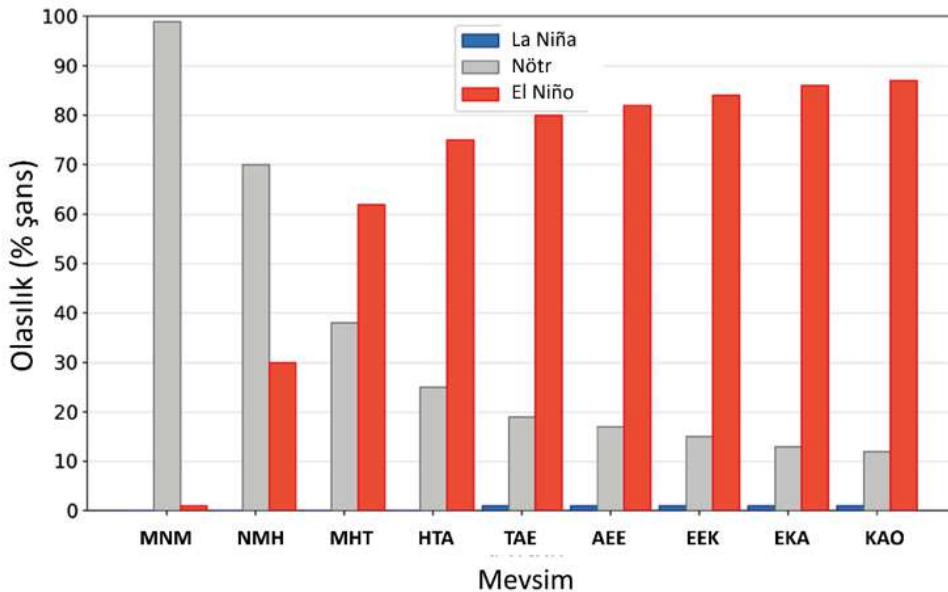
El Niño 2023'te Geri Dönecek

FAO uzmanlarının gerçekleştirdiği mevsimlik hava durumu tahminleri, 2023'ün ikinci yarısında bir El Niño durumuna geçişin yaşanacağına işaret ediyor (Şekil 3). El Niño olayları sırasındaki yağış dağılım desenleri, La Niña'nın tersi olma eğiliminde. Örneğin, Doğu Afrika ve Yakınoğu Asya ülkelerinde daha nemli koşullara yönelik bir eğilim var (Şekil 2). Tersine, genellikle Batı Afrika, Güney Afrika, Hindistan, Güneydoğu Asya, Avustralya, Güney Amerika'nın kuzey bölgeleri ve Orta Amerika'da daha kurak koşullar görülüyor (Şekil 2).

Tarımda Olumsuz Etkilerin Beklendiği Bölgeler

El Niño koşulları altında yinelenen hava durumu tiplerinin yüksek olasılığı göz önüne alındığında, olumsuz etkileri en aza indiren müdahaleleri desteklemek için tarım üzerindeki potansiyel etkiler haritalanabilir. Bu kapsamda FAO raporu, su stresinin tarımsal üretim üzerindeki önemli etkisini ve

normalin üzerinde yağış alması beklenen alanlara kıyasla daha geniş bir ekili alanın yağış eksikliğinden etkilendiğini göz önünde bulundurarak, öncelikle kurak hava koşullarına odaklanıyor. Bu etkilenebilirlik ve potansiyel risk analizinde, özellikle düşük gelirli ülkelerde olmak üzere, toplam gıda tüketimindeki yüksek kalori payları ve dolayısıyla gıda güvenliği açısından önemleri göz önünde bulundurularak tahıl ürünleri inceleniyor. Ayrıca, El Niño'nun neden olduğu daha yağışlı koşullarla ilişkili başta seller ve taşkınlar gelmek üzere tehlikeler vardır; bu yüzden aşırı yağış olasılığı yüksek olan alanlar da haritalanır. Şekil 4, El Niño koşulları altında yağış anomalilerinin (normalden sapmalarının) etkilerini göstermek ve tanımlamak için EÑSO yüksek değerleri ile ekili alanlardaki **Tarımsal Stres İndisi** ile temsil edilen bitki örtüsü koşulları arasındaki ilişkiyi gösteriyor. Pozitif değerler (turuncu ve kırmızı tonlar), ekili alanlarda artan su stresi sıklığını gösterir. Negatif değerler (yeşil tonlar), ekili alanlardaki bitki örtüsünün daha sağlıklı koşullar sergileme eğiliminde olduğu anlamına gelir. Beklenildiği gibi, korelasyon değerleri genellikle El Niño olaylarının yol açtığı belirgin ya da tipik yağış desenlerini yansıtır. Ancak farklılıklar mevcuttur ve bunlar kısmen ülkeye özgü çiftlik yönetimi uygulamalarına ve yağış açıklarının etkisini azaltabilen sulama dahil girdi kullanımına atfedilebilir. Ayrıca, bitki

Şekil 3: 2023 Mart-Nisan-Mayıs (MNM) döneminden itibaren üçer aylık öngörüler, El Niño'nun Haziran 2023'ten başlayarak gelişme olasılığının yüksek olduğuna işaret ediyor (Niño 3.4 indisine göre olasılıklar) (2'ye göre yeniden düzenlendi).

örtüsü göstergesi bir yıl boyunca toplu bir ölçüm olduğundan, örneğin iki modlu bir yağış rejiminde yalnızca bir mevsimde meydana gelen kuraklık tespit edilemeyebilir.

Tahıl üretimi üzerindeki potansiyel etkilerin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması ve ne tür bir yardım ihtiyacı duyulacağını bildirmesine yardımcı olmak için, tipik yağış rejimleri ve/ya da desenleri ürün takvimleriyle birlikte incelenmeli. Aslında su stresi, üreme aşamasında ortaya çıkarsa, nihai verimler üzerinde orantısız olarak daha büyük bir etkiye sahipken, sonraki fenolojik aşamalarda yağış açıkları daha önemsiz etkilere sahiptir. Raporda önemli tahıl ürünleri için ürün takvimleri ve hangi ürün aşamalarının El Niño yağış desenlerinden etkilenebileceği de gösteriliyor (burada verilmedi).

Su kıtlığı hem ekilişleri hem de rekolteyi azaltabileceği ve nihai üretim üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceği için, tüm ürün döngüsünün ortalamadan daha kurak hava koşullarından etkilendiği ülkeler özellikle endişe kaynağıdır. Bu ülkeler Orta Amerika, Uzakdoğu Asya'nın güney bölgeleri, Güney Afrika ve Güney Amerika'nın kuzey bölgelerinde yer alıyor. Batı Afrika'nın bazı kısımlarında ve Uzakdoğu Asya'nın kuzey bölgelerinde, kurak koşullar vejetatif

“Peru ve Ekvador kıyılarındaki ve açıklarındaki deniz balıkçılığı, kıyısız yükselmeye bağlantılı besince zenginlerin dip sularının El Niño dönemlerinde bastırılması sırasında olumsuz olarak etkilenir. Bu olağandışı ısınma, besince zengin üst sulara fakirleşmeye ve buna bağlı olarak da özellikle Perulu balıkçıların en önemli geçim kaynağı olan bir tür hamsi balığı popülasyonunun toplu ölümüne neden oluyor”

dönemden önemli ürün mevsimlerinin hasat dönemine kadar oluşma eğiliminde.

Potansiyel üretim düşüşleri, özellikle zaten yüksek gıda güvensizliğinin yaygın ve daha düşük hasadın var olduğu Orta Amerika ve Karayipler ile Güney Afrika'da hassas haneler için gıda varlığını ve gelir getirici fırsatları azaltarak gıda güvenliği için bir tehdit oluşturuyor. Bu gruptaki birçok ülke, yüksek enflasyon oranlarına katkılarda bulunan düşük ekonomik büyüme, sürdürülemez borç seviyeleri ve döviz kıtlığı nedeniyle şu anda ekonomik istikrarsızlıktan sıkıntıda. Bir üretim şoku durumunda, bu ekonomik

İKLİM MODELLERİ

istikrarsızlık, ülkelerin ihtiyaç duyduğu ithalatı artırmak için zorluklar yaratıyor.

İleriye Yönelik Olarak Neler Yapılabilir? Hangi Önlemler Alınabilir?

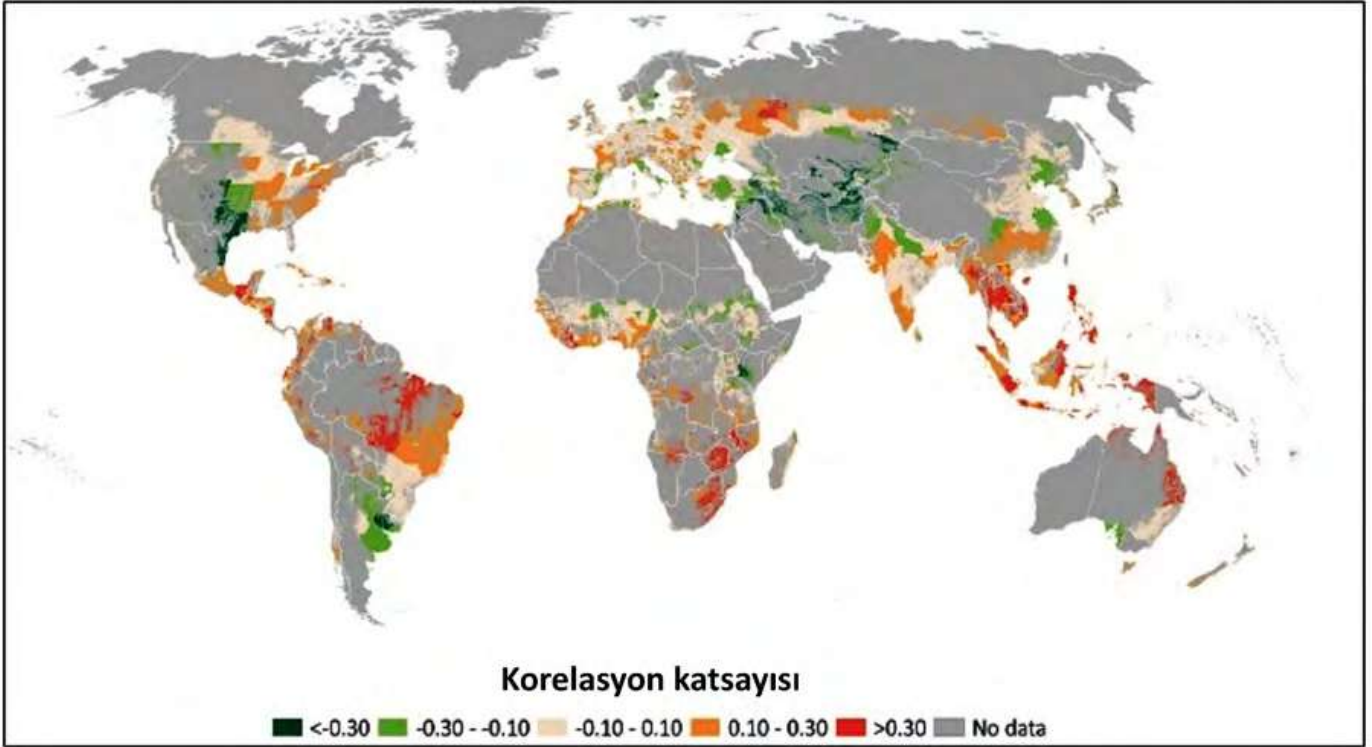
Kuraklık Koşulları için Öneriler:

- Tarım araçlarının ve kuraklığa dayanıklı ürün çeşidi tohumlarının ekim mevsimlerinden çok önce dağıtılması.
- Yem dağıtımı ve hayvan sağlığı desteğinin sağlanmasına ve çiftlik hayvanlarının uygun şekilde aşılmasına için gerekli kimyasalların sağlanması.
- Sulama kaynaklarının (baraj, gölet, vb.), kanalların ve diğer su araç ve sistemlerinin rehabilitasyonu.
- Kapasite geliştirmenin teşvik edilmesi ve su hasadı teknikleri konusunda çiftçilerin desteklenmesi.
- Çiftçilerin kapasitesini geliştirmek ve kayıpları en aza indirmek için hasat sonrası yönetim ve işleme

konusunda destek sağlanması (9).

Taşkın Koşulları için Öneriler:

- Hasat sonrası kayıpları azaltmak için gıda depolama alanlarının kurulması ve depolama ekipmanlarının (ör. hermetik torbalar) sağlanması.
- Siklonların izlenmesi, uygulanabilir önerilerin hazırlanması ve erken uyarılar üzerine önce hassas hanelere insani yardım (koşulsuz nakit transferleri gibi) sağlanması.
- Hayvancılık için tahliye yollarının oluşturulması ve hastalıkların yayılmasını önlemek için veteriner desteği sağlanması.
- Tekneleri barındırmak, balıkçılık takımlarını ve tarım aletlerini depolamak için kuru havuzların ve güvenli limanların belirlenmesi.
- Taşkınlar ya da kasırgalar tahmin edilir edilmez ve tehlikenin en yüksek etkilerinden önce erken hasadın teşvik edilmesi.

Şekil 4: Bitkisel ürün alanlarındaki bitki örtüsü koşulları ile El Niño olayları arasındaki ilişki (2'ye göre yeniden düzenlendi). Harita, ekili alanlar üzerinde bir bitki örtüsü indisi (Tarımsal Stres İndisi) ile El Niño Güney Salınımı (EñSO) indisi arasındaki korelasyonu (Spearman korelasyon katsayısı kullanarak) göstermektedir. Turuncu ve kırmızı renkler, su kıtlığı nedeniyle stresli bitki örtüsü koşullarını gösterirken, yeşil alanlar daha sağlıklı bitki örtüsü olaylarını temsil ederek El Niño olaylarından kaynaklanan normalin üzerindeki yağışın etkilerini yansıtır. Bej renkle temsil edilen alanlar, El Niño olaylarıyla hiçbir korelasyon göstermez.

Kesişen Konular için Öneriler:

- Topluluk temelli erken uyarı sistemlerini güçlendirmek ve topluluklara uyarıları ileriye yönelik eyleme nasıl bağlayacaklarının gösterilmesi.
- Hasat dönemi öncesinde gıdanın varlığını sağlamak için sebze bahçesi girdilerinin, kısa döngülü tohumların ve mikro sulama sistemlerinin dağıtımı.
- Topluluk altyapılarının (ör. hayvancılık için tahliye merkezleri, su drenaj sistemleri) hızlı bir şekilde inşa edilmesi/güçlendirilmesi için desteği kolaylaştırmak amacıyla ideal olarak devletin sosyal koruma sistemleri aracılığıyla iş için nakit sağlanması.
- Devlet hedefleme sistemi aracılığıyla finans sağlanması ("+" topluluğun gereksinimlerine göre uyarlanmalıdır).
- Öngörülen tehlike ile bunun yerel nüfusa etkilerinin zirvesi arasında koşulsuz nakit transferlerinin sağlanması.

Sonuç

Buraya kadarki bilimsel bireşim ve değerlendirmemizden görülebileceği gibi, FAO (2023) Raporu, El Niño'nun neden olduğu kurak hava koşullarının oluşabileceği ve 2023/24'te tahıl üretimini olumsuz etkileyerek yerel gıda güvensizliğini potansiyel olarak kötüleştirebileceği ülkeleri ve bunun nasıl gerçekleşebileceğini belirlemeyi amaçladı. Ayrıca rapor, ortalamanın üzerinde yağış tutarı olasılığı daha yüksek olduğu için, sel riskinin arttığı ülkelere de dikkat çekiyor. Bu bağlamda rapor, bu tür olaylara hazırlanmak bağlamında ileriye yönelik planlamayı kolaylaştırmak için bir temel sunuyor.

Ayrıca, bu analiz tarihsel eğilimlere dayalı olsa da diğer bölgesel okyanusal ve atmosferik olaylar El Niño'nun etkilerini ve bunun sonucunda tarım sektörü üzerindeki etkisini değiştirebileceğinden, uzun erimli hava durumu tahminlerinin ve mevsimlik iklim projeksiyonlarının (model kestirimi) sürekli olarak izlenmesinin kritik önem taşıdığı da belirtilmeli.

FAO'nun değerlendirmesine göre, Türkiye -diğerlerinin yanı sıra- Afganistan, Arjantin, Ermenistan, Azerbaycan, İran, Irak, Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'la

birlikte El Niño'nun aşırı yağış riski yoluyla etkileyebileceği ülkeler arasında yer alıyor.

Referanslar

- (1) WMO. 2023. WMO Global Annual to Decadal Climate Update, Target years: 2023 and 2023-2027. World Meteorological Organization (WMO). https://library.wmo.int/doc_num.php?explnum_id=11629
- (2) FAO. 2023. El Niño to return in 2023 following a three-year La Niña phase. <https://www.fao.org/documents/card/en?details=cc5749en>, ISSN 2707-1731 [Online]
- (3) Türkeş, M. 2022. Klimatoloji ve Meteoroloji. Güncellenmiş ve Genişletilmiş İkinci Basım. Kriter Yayınevi Fiziki Coğrafya Serisi No: 4, ISBN: 978-605-5863-39-5, Yayınevi Sertifika No: 45353, liv + 818 sayfa (16 cm x 23.5 cm). Kriter Yayınevi: İstanbul.
- (4) Türkeş, M. 2000. El Niño-Güneyli Salınım ekstremeleri ve Türkiye'deki yağış anomalileri ile ilişkileri. Çevre, Bilim ve Teknoloji, Teknik Dergi, 1: 1-13.
- (5) Dickinson, R. E., Meleshko, V., Randall, D., Sarachik, E., Silva-Dias, P. and Slingo, A. 1996. 'Climate Processes' in Climate Change 1995: The Science of Climate Change. Intergovernmental Panel on Climate Change, WMO/UNEP. Cambridge University Press, 193-227.
- (6) FAO-WFP. 2022. Hunger Hotspots FAO-WFP early warnings on acute food insecurity: October 2022 to January 2023 Outlook. Rome. 2022. https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000142656/download/?_ga=2.228611615.203409414.1679049882-1997184750.1674549163.
- (7) FAO. 2023. Crop Prospects and Food Situation March 2023. – Quarterly Global Report No. 1, March 2023. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc4665en>.
- (8) IRI. 2023. ENSO Forecast. International Research Institute for Climate Prediction, Lamont-Doherty Earth Observatory, Columbia Climate School - Columbia University. Palisades, New York, 2023. <https://iri.columbia.edu/our-expertise/climate/forecasts/enso/current/>.
- (9) FAO. 2022. Striking before disasters do – Promoting phased Anticipatory Action for slow-onset hazards. Position paper. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc2213en>. #

***Çağrılı Makale**

Prof. M. Levent KURNAZ Boğaziçi Üniv. İklim Değişikliği ve Politikaları Uyg. ve Araş. Merk

Önümüzdeki Yol

Ülkemiz çoğu konuda bir cennet olsa da birkaç konuda yeryüzündeki şanssız bölgelerden birinde yer alıyor. Öncelikle ülkemizin neredeyse tamamı deprem riski taşıyor. Bunun dışında parçası olduğumuz Akdeniz Havzası da iklim krizinden en kötü etkilenecek yerler arasında üst sıralarda bulunuyor. Tüm okul hayatımız boyunca ülkemizin, uygarlıkların beşiği ve kesişme noktası olduğunu öğrendik. Şimdi bu uygarlıkların kesişme noktası, iklim göçlerinin de bir kesişme noktası haline gelmeye doğru hızla ilerliyor. Üstelik bu risklerin önemli bir kısmı kolaylıkla göz ardı edilebilecek sorunlardan değil.

ÜLKEMİZİN EN ACIL PROBLEMİ DEPREM

Kısa süre önce yaşadığımız Kahramanmaraş merkezli depremler, bu felaketin tüm ülkemiz açısından ne derece ciddi bir risk unsuru olduğunu ortaya koydu. Ülkemizin çoğu noktasında oluşabilecek depremlerin zamanını bilebilmemiz mümkün değil

ama yaratabileceği zararı öngörebilmemiz oldukça kolay. Zararın büyüklüğü, deprem, ülkemizin İstanbul gibi önemli, kalabalık ve ekonomik bir merkezine yaklaştığında fazlasıyla artabiliyor. Bugün İstanbul yakınlarında olması beklenen depremin yaklaşık 100 bin binanın ağır hasar görmesine ya da yıkılmasına yol açacağı tahmin ediliyor. Bu büyüklükte bir hasarın oluşmaması için öncelikle rant düşüncesinden uzak bir biçimde tehlikeli yapı stokunun acilen düzeltilmesi gerekiyor. İstanbul'da 100 bin binanın yıkılması, yaklaşık 1 milyondan fazla insanın da bu yıkıntının altında kalabileceği gerçeğini beraberinde getiriyor. Bu denli büyük bir kayıp kolayca anlaşılabilir ya da telafi edilebilecek bir kayıp değil. O nedenle hızla, riskli 100 bin binanın depreme dayanıklı hale getirilmesi depremdeki olası can kayıplarını önlemek açısından elzem.

Deprem ülkemizin sürdürülebilirlik sorunları açısından en acil problemi. Büyük bir İstanbul depreminin

“Depremlerin ötesinde ülkemiz iklim krizinin çoğu hasarından nasibini alacak. Kuraklık bu problemlerin belki de en tehlikelisi. 1923'te kişi başına senede yaklaşık 8.000 metreküp olan temiz su miktarımız, bugün kişi başına 1.250 metreküp civarına düştü”

Fotoğraf: Akbed Alhaset/Alhasan-Pixel

“Tüm okul hayatımız boyunca ülkemizin, uygarlıkların beşiği ve kesişme noktası olduğunu öğrendik. Şimdi bu uygarlıkların kesişme noktası, iklim göçlerinin de bir kesişme noktası haline gelmeye doğru hızla ilerliyor. Üstelik bu risklerin önemli bir kısmı kolaylıkla göz ardı edilebilecek sorunlardan değil”

ardından hayat hiçbirimiz için eskisi gibi sürdürülmeyeceğinden bu konuya ayrı bir önem vermek zorundayız. Unutulmaması gereken bir diğer konu ise yıkılabilecek 100 bin binanın enkazında arama-kurtarma yapılması için yaklaşık 6 milyon gönüllüye ihtiyacımız olduğu. Son depremde gördüğümüz gibi, devlet kuruluşlarının en verimli yapacakları çalışma gönüllüleri organize edebilmeleri olacak. Deprem anında bu büyüklükteki bir insan grubunu hızla mobilize etmenin imkansızlığı ortadayken bunun ön hazırlıklarının ve tatbikatlarının şimdiden başlaması ve öncelikle kişilerin kendi yaşadıkları yere yönelmeleri mantıklı olacak. 1999 depremlerinin ardından kurulan Mahalle Afet Gönüllüleri sistemi bu bakımdan en

verimli organizasyon yöntemi olacak. Bu tür çabalar mahalleleri afetlere hazırlamanın ötesinde toplumsal birlikteliği güçlendirerek yapıları alanların sürdürülebilirliğini de artıracak.

KURAKLIK

Depremlerin ötesinde ülkemiz iklim krizinin çoğu hasarından nasibini alacak. Kuraklık bu problemlerin belki de en tehlikelisi. 1923'te kişi başına senede yaklaşık 8.000 metreküp olan temiz su miktarımız, bugün kişi başına 1.250 metreküp civarına düştü. Bunun arkasındaki en önemli neden de nüfus artışıdır. Artan nüfusumuza azalan yağışlar eklendiğinde önümüzdeki 20 yıl içerisinde ülkemiz su fakiri bir ülke haline gelecek. Bu nedenle özellikle suyunun %75'inden fazlasını kullanan tarımsal üretimdeki su kullanımının bir şekilde kontrol altına alınması zorunluluk. Bildiğiniz gibi ülkemizdeki tarımsal sulamanın ağırlıklı çoğunluğu salma sulama yöntemiyle yapılıyor. Bu yöntem hem fazla su kullanılması hem de toprağın tuzlanması açısından oldukça zararlı. Acilen daha az ve akıllıca su kullanan modern sulama yöntemlerine geçmek zorundayız. Öte yandan tarımdaki su açığımızın önemli bir kısmı

“Uzun süren kuraklıkların ardından gelen yoğun yağışlar da iklim krizinin getirdiği bir başka risk unsuru. Son senelerde gördüğümüz seller, bu afetin ülkemizin pek çok yerini vurduğunu ve neredeyse hiçbir bölgemizin yaşanan sorundan uzak kalamayacağını gösteriyor”

da yanlış ürün seçiminden kaynaklanıyor. Gelecekte ihtiyacımız olacak tarımsal üretimi planlamak adına bugünden doğru bir tarım politikası uygulayarak gerekirse bazı ürünlerin, bazı bölgelerde üretilmesi yasaklanmalı. Ülkemizde tarım politikası sopa-havuç dengesinde havuçtan yana uygulanıyor. Fakat piyasa koşulları devletin desteğinin üzerine çıktığında uzun vadeli zararlara bakılmadan kısa vadeli kazançların peşinde koştuğumuz için Konya Ovası'ndaki yeraltı suyunun tükenmesi gibi ciddi sorunlar karşımıza çıkıyor. Yalnız gene de unutulmaması gereken önemli unsur, çiftçinin kazanması gerektiği... Bir cep telefonuna hiç düşünmeden yüksek meblağlar ödeyen bizler gıda tüketimine sıra geldiğinde kuruşun hesabını yaptığımız için tarımsal üretime hayatını adanmış kişiler de yeterince para kazanamıyorlar. Burada hepimizin bütçemizi biraz daha gözden geçirmemiz gerekiyor. Elbette lafım bu dergiyi okuyacak ekonomik refah seviyesinde olanlara, yoksa bir cep telefonuna verecek binlerce lirası olmayanlar sözümün muhatabı değil.

YOĞUN YAĞIŞLAR, SELLER

Uzun süren kuraklıkların ardından gelen yoğun yağışlar da iklim krizinin getirdiği bir başka risk unsuru. Son senelerde gördüğümüz seller, bu afetin ülkemizin pek çok yerini vurduğunu ve neredeyse hiçbir bölgemizin yaşanan sorundan uzak kalamayacağını gösteriyor. Bu bağlamda almamız gereken birkaç ana önlem var: Öncelikle, her zaman dediğimiz gibi, gelen mala gelsin! Yani sellerde can kaybını ortadan

kaldırmamız gerekiyor. Bu açıdan da yapılması gereken şey vatandaşları problemden haberdar etmemiz. Bundan 10 sene önce olsa, akıllı telefonların ya da toptan cep telefonlarının bu denli yaygın olmadığı bir ortamda bireylerin felaketlerden haberdar edilmesi zor olabilirdi. Ancak bugün tüm servis sağlayıcılar neredeyse birkaç metre yakınıma kadar nerede olduğumuzu biliyor. Bulduğumuz noktada ya da gitmekte olduğumuz yönde bir su baskını yaşandığının bizlere bildirilmesi teknolojik açıdan hiç de zor değil. Bu sistemin en kısa zamanda kurulması sellerle kaybettiğimiz insan sayısını da azaltacaktır. Sellerdeki kaybın bir önemli nedeni de giriş kat seviyesinin altındaki evlerde yaşayan insanlar. Biliyorum, o insanların önemli bir kısmı maddi kısıtlardan dolayı o evlerde yaşıyorlar. Giriş seviyesinin altındaki evlerde insan barınmasına izin verilmesi yönetmeliklere göre yasak ama bu uygulanmadığı için Bozkurt'ta onca canı kaybettik. Artık koyduğumuz kuralara uymanın zamanı geldi de geçiyor bile. İklim krizinin getireceği risklerin tamamını saymak başlı başına bir yazıyı kaleme almayı gerektirir ama sanırım kuraklık ve seller bugün için ülkemizde acilen üzerine eğilmemiz gereken iki önemli sorunu ortaya koyuyor. Elbette daha deniz seviyesinin yükselmesi, sağlık sorunları, orman yangınları, çekirge istilaları, sıtma, dang humması, Batı Nil virüsü, güneyden ve doğudan gelecek on milyonlarca iklim mülteci ve daha nice sorunlar var. Onları düşünmeye de devam etmemiz gerekiyor. #

İçimizdeki enerji yeter!

Türkiye ve İspanya'da bulunan tesislerimizde yaptığımız enerji verimliliği odaklı yatırımlar ile yenilenebilir enerji kaynaklarımızı arttırıyoruz. Her bir yatırım ile öncü olduğumuz sürdürülebilirlik hedeflerimize daha da yaklaşıyoruz.

Küresel İklim Krizi Öncelikle Suyu Değiştiriyor!

Günümüzde yaklaşık [iki milyar](#) insan güvenli içme suyuna erişemezken dünya nüfusunun neredeyse yarısı yılın en az bir döneminde su kıtlığına maruz kalıyor. İklim değişikliğinin ve nüfus artışının etkisiyle mevcut tablonun daha da kötüleşmesi [bekleniyor](#).

2000 yılından bu yana sel ve benzeri afetler %134, kuraklıklar ise %29 [arttı](#). Kullanılabilir tatlı su kaynakları, yeryüzündeki su kaynaklarının yalnızca %0,5'ini oluşturmakla birlikte son 20 yılda, karasal [su stoklarının yılda 1 cm oranında](#) düştüğü biliniyor. Buzullarda depolanan su kaynaklarının ve kar örtüsünün yüzyılın sonuna dek azalacağı da tahminler arasında. Öte yandan [IPCC raporu](#), deniz suyu seviyesindeki artışın yeraltı suyunun tuzlanmasını artıracığına ve kıyı bölgelerindeki tatlı su varlığını azaltacağına işaret ediyor. Daha yüksek su sıcaklıklarının yanı sıra sıklaşan aşırı hava olaylarının tortular, patojenler ve pestisitler aracılığıyla su kirliliğini hızlandıracağı da öngörülüyor.

"SU VE İKLİM KOALİSYONU" SKA-6'YI DESTEKLİYOR

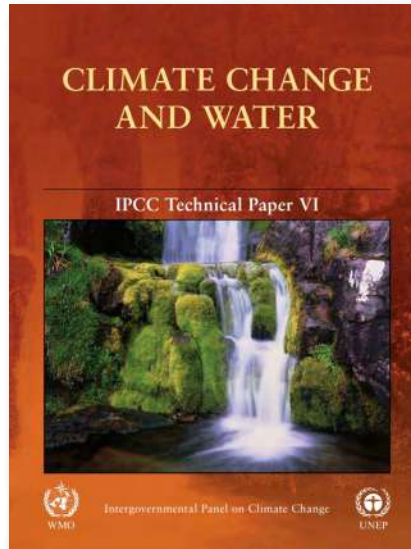
[Su kalitesi](#), iklim değişikliğinden önemli ölçüde etkileniyor. 2020'de kurulan "Su ve İklim Koalisyonu" Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) 6-Temiz Su ve Sanitasyon'u [desteklemeyi](#) amaçlıyor. Koalisyon, Entegre Su ve İklim Gündemi'ni küresel siyasete taşımanın yanı sıra su ve iklimle ilgili sorunları bir arada ele alma hedefiyle çalışmalar yürütüyor.

İklim değişikliğine hazırlıklı bir dünya için küresel hidrolojik koşulları gözlemleyen ve tahminlerde bulunan Küresel Su Bilgi Hizmetleri'nin geliştirilmesini sağlamak koalisyonun en önemli faaliyet alanlarını oluşturuyor. [Su ve İklim Koalisyonu](#) verimli ve sürdürülebilir su çözümleri sağlamanın önündeki en büyük engelleri; mevcut su kaynakları, gelecekteki su mevcudiyeti, gıda ve enerji talebi başlıklarındaki bilgi eksikliklerine bağlıyor.

Öte yandan politikacılarla karar vericilerin, sel ve kuraklığın yol açacağı risklerin çözümü konusunda [iklim değişikliği](#) ve [su](#) konusunu ayrı ayrı ele

almaları bir ikilem olarak karşımızda duruyor. Dünya Meteoroloji Örgütü, üye devletlerin %60'ının hidrolojik gözlem, su, gıda ve enerji konusunda birbirlerinden bağımsız kararlar aldıklarını belirterek çözümün yetersizliğinde ortak hareket edilmemesine vurgu yapıyor. Üye ülkelerin %50'sinden fazlasının suyla ilgili verilerine yönelik bir Kalite Yönetim Sistemleri yok. Ve tüm ülkelerin ancak %40'ına yakınında sel ve kuraklık için Erken Uyarı Sistemleri mevcut/çalışır durumda.

“2000 yılından bu yana sel ve benzeri afetler %134, kuraklıklar ise %29 arttı. Kullanılabilir tatlı su kaynakları, yeryüzündeki su kaynaklarının yalnızca %0,5’ini oluşturmakla birlikte son 20 yılda, karasal su stoklarının yılda 1 cm oranında düştüğü biliniyor”

META OLARAK DEĞİL, MÜŞTEREK OLARAK SU YÖNETİMİ

Birleşmiş Milletler (BM) [2023 Su Konferansı](#) kapsamında yayımlanan BM Su Kalkınma Raporu’nun yeni sayısı, ortaklıklar ve işbirliğine [odaklandı](#). BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından yayımlanan rapor ile devletlere ve paydaşlara sel ve kirlilik kontrolü, veri paylaşımı ve ortak finansman için işbirliği çağrısı yapıldı. Raporun editörü Richard Connor, suya yönelik insan haklarını gerçekleştirmenin ve mevcut zorlukların üstesinden gelmenin anahtarı olarak “ortaklıkları ve işbirliği kurmayı” gösterdi. [BM bağımsız uzmanları ve özel raportöründen oluşan bir grup](#) ise suyun “bir meta olarak değil, bir müşterek olarak” yönetilmesi gerektiğini vurguladı. Grup, suya karşı teknokratik bir yaklaşım benimsemekten yerel su sistemleri hakkında bilgi sahibi olan yerli halkların ve toplulukların fikirlerinin, bilgilerinin ve çözüm yollarının önemsenmesi gerektiğini ifade etti. Suyun ticarileştirilmesinin yaratacağı tehlikelere işaret eden grup, bu durumun hem SKA'lara hem de küresel su krizini çözmeye yönelik küresel çabalara engel oluşturacağına vurgu yaptı.

“KÜRESEL SU GÜVENLİĞİ 2023 DEĞERLENDİRMESİ” VERİ EKSİKLİĞİNİ VURGULADI

BM Üniversitesi Su, Çevre ve Sağlık Enstitüsü (UNU INWEH), 186 ülkede yaşayan 7,78 milyar insanın su güvenliğinin durumunu değerlendirdiği [Küresel Su Güvenliği 2023 Değerlendirmesi](#)’ni

yayımladı. Küresel su güvenliğine dair belirgin [bir çerçeve çizen rapor](#); kalkınma çabalarının, finansmanın ve politikaların en savunmasız ve güvensiz kesimleri geride bırakmayacak şekilde yeniden düzenlenmesini amaçlıyor.

Rapor, su güvenliğinin bileşenleri olarak 10 kalkınma kriterini ele alıyor: İçme suyu, sanitasyon, sağlık, su kalitesi, su mevcudiyeti, su değeri, su yönetimi, insan güvenliği, ekonomik güvenlik ve su kaynaklarının istikrarı.

Rapor, WASH (Water, Sanitation and Hygiene-Su, Sanitasyon ve Hijyen) ve Dünya Sağlık Örgütü Ortak İzleme Programı ile BM Çocuklara Yardım Fonu’nun yayımladığı sağlık verileri dışında kalan, suya dair küresel verilerin büyük kısmının zayıf düzeyde olduğunu ortaya koyuyor. UNU INWEH’e göre, değerlendirilen su güvenliği bileşenleri, gelecekteki ilerlemeyi değerlendirmek için bir ölçüt oluşturuyor. Uluslararası kuruluşlar ve BM, ulusal hükümetlerin topladıkları veriyi iyileştirmek için acilen harekete geçmeli. Zira veri olmaksızın su güvenliği ve SKA-6 hedefli ilerleme eksik kalacak.

Gülin YÜCEL, Brika Sürdürülebilirlik
gulin@brikasurdurulebilirlik.com

Değişim Bir Seçimdir

“ZAMAN, DOĞRU ŞEYİ YAPMAK İÇİN HEP DOĞRU ZAMANDIR” demiş Martin Luther King, Jr. Her zorluğa rağmen hayalini ve ümidini kaybetmeden doğru olan için mücadele vermiş... Doğru şeyi yapmayı seçmek bir tercihtir. Ve bazen bu hiç kolay değildir. Tarih doğru olmayan şeylerle dolu olsa da, doğruluk her zaman burun farkıyla öne geçmiş ve insanlık tarihi başka bir sayfaya doğru evrilmiş. Yıkım sonsuz olarak devam etmemiş. İnsan zekası, bunu yaratıcılık ile birleştirerek farklı bir boyuta taşımış.

YIKICI YARATICILIK ÜZERİNE

“Yaratıcı Yıkım” kavramı 20. yüzyılda ortaya çıkmış ve farklı formlara bürünerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Graham Green, II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası değişen değerler ve farklı sınıfların ayrılıkları üzerine gelişen “The Destructors” hikayesinde, her yıkımın yeni bir düzene geçmede bir yaratıcılık ürünü olduğunu söyler (“Destruction is a form of Creation”, “The Destructors”).

“Yıkıcı yaratıcılık” 2000’ler girişimcilik dünyasında inovasyonun temeli olarak görülür. Rekabeti farklı bir boyuta çeken bu girişimler, toplumlar için “net negatif etkileri” olan ürünler yerine “ faydalı inovasyonlar ve teknolojiler” ile düzeni farklı bir boyuta çeker. “Yıkıcı inovasyon” ise küçük ve daha az kaynağı olanın büyükler karşısında “oyunu değiştiren olmak” şeklinde kullanılır. Amaç odaklı girişimler (örneğin Patagonia,

Fotograf: Unsplash - Joshua Earle

7th Generation, Ben&Jerry's, Interface, The Body Shop...) büyüklerin oyununu değiştiren ve sonrasında büyükler tarafından örnek alınanlar olmuştur.

Doğruluk-yıkım-yaratıcılık (inovasyon)-değişim düzlemi tarih boyunca ilerlemenin olmasına yol vermiştir.

KİM BU "DEĞİŞİM LİDERLERİ"?

Peki, kim bunu sağlayan "değişim liderleri"? Neyi farklı düşünmüşler, yapmışlar da farklı bir noktaya gelmişiz? Buna daha detaylı bakmakta fayda var...

Bu kişiler kesinlikle bir kurumun, şirketin, ülkenin başında olanlar değil sadece. Nerede olursa olsun, değişimin peşinde olanlar. Bu arayışta iki özelliğe sahipler:

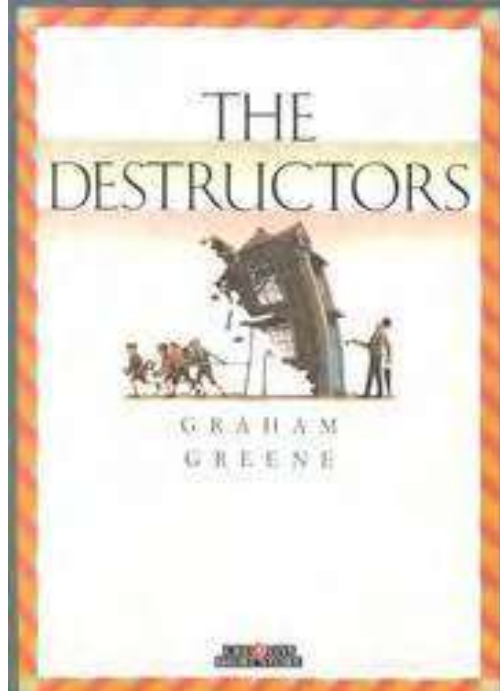
1. Toplumların (ve tüm canlıların) çektikleri acıyı görüyorlar.
2. Bu acıların sona ermesinin mümkün olduğuna yönelik umut besliyorlar.

Acıyı görmek ve anlamak, değişim için gerekli başlangıç noktası.

13. yüzyılda Hz. Mevlana, "Sıtmadan, safradan hiç eser bırakma da alemneden şeker lezzeti bul" diyerek, hayattan keyif almanın yolunun dünyadaki acıya son vermek olduğunu söylemiştir (Mesnevi, 2/1946). 1964'te Mississippi'de oy hakkı için savaşıyan aktivist Fannie Lou Farmer ise "Önümüzde uzun bir savaş var ve bu sadece benim savaşım değil; ister siyah ister beyaz olun, ben özgür olana kadar hiçbiriniz özgür değilsiniz" der.

Acıyı anlamakla birlikte, umut olmadan da değişim olmaz.

Umut harekete geçme; hayat enerjisidir. Koşul ne olursa olsun, yola devam etme gücü verir. Genelde bu iki özellik gençlerde yan yana geliyor. Hem farklı bakış açıları ile hayatı (ve bizleri) sorguluyorlar

"Acıyı anlamakla birlikte, umut olmadan da değişim olmaz. Umut harekete geçme; hayat enerjisidir. Koşul ne olursa olsun, yola devam etme gücü verir. Genelde bu iki özellik gençlerde yan yana geliyor"

hem de dönüşüm için gerekli enerjiye sahipler. İşte bu yüzden gençleri sosyal (ve çevresel) değişimlerin ön sıralarında görüyoruz.

Machiavelli, dönüşümün cesaret gerektiren bir liderlik olduğundan; toplumlara yeni bir düzen önermenin önünde zorluk, şüphe ve tehlike içerdiğinden bahsetmiş. Bu yol hiçbir zaman düz olmamış.

Gandhi ise toplumların bu değişim için liderlere değil, organizasyon becerisine sahip insanlara ihtiyacının olduğuna; işbirliğinin değişim için şart olduğuna dikkat çekmiş (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 17 bunun etrafındadır).

Kimileri için içgüdüsel kimileri için ise beceri gerektiren bir şey olsun -değişim liderleri dünyaya, topluma ve düzene farklı bakabilen ve inisiyatif alabilen kişilerden oluşuyor.

KUTUP YILDIZI NEREDE?

Acıyı gördük ve umudumuz da var. Peki, nasıl ilerleyeceğiz?

“Değişim asla
düz bir yol değil.
Yol kazaları
olabilir; yöntemler
işlemez,
taahhütler
yeterli olmaz,
anlaşmalar
sanıldığı gibi
oluşmaz...
Bu durumda
değişiklikler
gereklidir.
Gerekirse
başlangıca kadar
geri gidilip bazı
şeyler tekrar
düşünülmelidir”

Öncelikle herkesin kutup yıldızını görmesi gerekir -ya da bilinen şekli ile vizyonu tanımlamak. Sonrasında değişime yönelik bir hareket planı (veya strateji) ve değişim sebebini tanımlamak gereklidir. Ancak bundan sonra herkes ile konuşulacak bir zemin hazırlanır ve diğerlerinin desteği sağlanabilir. Şunu unutmamak lazım -gerçek herkese farklı açılardan gözükebilir, tıpkı bir pırlantanın kesitleri gibi. Bunu anlamak ve gerçek bir diyalog üzerinden “kutup yıldızı”nın adresini tanımlamak lazım.

DEĞİŞİM YOLUNDA NELER VAR?

Değişim asla düz bir yol değil. Yol kazaları olabilir; yöntemler işlemez, taahhütler yeterli olmaz, anlaşmalar sanıldığı gibi oluşmaz... Bu durumda değişiklikler gereklidir. Gerekirse başlangıca kadar geri gidilip bazı şeyler tekrar düşünülmelidir. Popüler adı ile “direncililik” olarak geçse de yol kazalarını hafif atlatmanın yolu **“haciyatmaz”** olmak. Herkes düşünebilir -burada önemli olan ne hızla geri kalktığımız ve yola devam ettiğimizdir. En

sıkça yapılan hata, amaca yönelik olduğunu düşünerek herkesin ayrı bir tarafa koşmasıdır. Enerji bölünür ve sonuçta bir arpa boyu ilerleme sağlanmaz. Diğer yanda bazen küçük bir damla genişleyen büyük halkalara dönüşebilir. Bu etkiyi yaratacak damlayı (ya da kaldıraç noktalarını) tanımlamak önemli. Bazen de hızlı gitmek için çok yavaş gitmek gerekir. Değişim toplumların hem akıllarına hem de kalplerine girmek ile ilgilidir. Gerekli kadar zaman koymak lazım. Herkesi olduğu yerden yakalayıp değişime yönlendirmek kısmı ise gerçek bir zanaat. Yaratıcı olmak kadar duygulardan anlayabilmeyi de gerektiriyor.

DEĞİŞİM LİDERLE Mİ OLUR?

Hayır, liderlerle olur... Doğrunun peşinde koşmaya niyetli ve umutlu herkes liderdir. Toplumların önünü açan, acıyı azaltanlarla olur. İçindeki ışığı paylaşanlarla olur.

Ve olur... (Çünkü hep olmuş). #

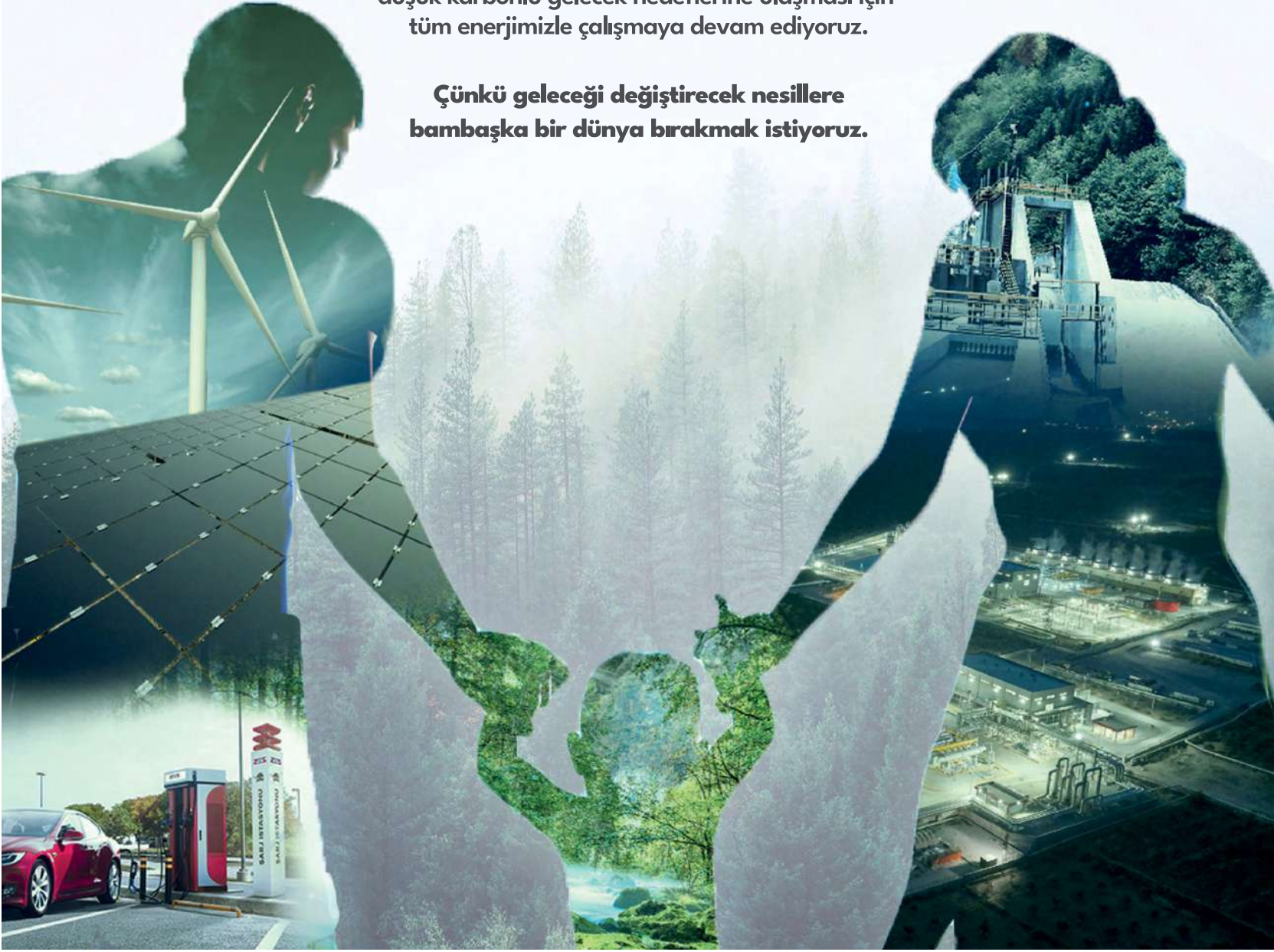
Gülin Yücel / 19 Mayıs 2023

GELECEK NESİLLER İÇİN GELECEĞİN ENERJİSİ

Geleceğin yenilenebilir enerji şirketi olmak
gelecek nesilleri düşünerek hareket etmek demektir.

Biz bu amaçla tüm faaliyetlerimizde önceliği çevre ve toplumu
gözetmeye veriyoruz. Zorlu Enerji Sürdürülebilirlik Stratejimiz
doğrultusunda daha yaşanabilir bir dünya için tüm enerjimizle çalışıyor,
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları'na
hizmet etmeye ve Paris Anlaşması kapsamında ülkemizin
düşük karbonlu gelecek hedeflerine ulaşması için
tüm enerjimizle çalışmaya devam ediyoruz.

**Çünkü geleceği değiştirecek nesillere
bambaşka bir dünya bırakmak istiyoruz.**

AB, Pestisitlerden Kurtulmaya Kararlı

Avrupa'nın tarımsal üretimi yüksek miktarda pestisitlere bağımlı durumda. 2011'den 2020'ye kadar AB'de, yılda yaklaşık olarak 350 bin ton pestisit satıldı. Yaygın pestisit kullanımı; suyu, toprağı ve havayı kirletmekle birlikte biyolojik çeşitlilik kaybına ve ilaçlara karşı dirençli haşerelerin çoğalmasına neden oluyor. Aynı zamanda pestisitler, insan vücudunda kaldığında kanser, kalp, solunum ve nörolojik hastalıkları tetikleyebiliyor.

2020 yılında Avrupa'nın nehir ve göllerinin %22'sinde eşik değerlerin üzerinde pestisit saptandı. [2019'da yapılan bir başka çalışma](#) test edilen tarım topraklarının %83'ünün pestisit kalıntıları içerdiğini gösterdi. 2014-2021 yılları arasında, beş AB ülkesinde insanlar üzerinde yapılan bir araştırma ise katılımcıların %84'ünün vücudunda [en az iki tür pestisite rastlandığını](#) ortaya koydu.

[Avrupa Yeşil Mutabakatı](#) kapsamında belirlenen [Tarladan Çatala Stratejisi](#), pestisitlere bağımlılığın azaltılması için politika hedefleri içeriyor. 2030 yılına

Fotoğraf: Pexels-Kindel Media

kadar pestisit kullanımının %50 oranında azaltılması ve AB tarım arazilerinin en az %25'inin organik tarım arazisi haline gelmesi hedefler arasında. Ayrıca 2028 yılından itibaren [pestisit istatistiklerinin derlenmesi](#) zorunlu hale getirilecek.

Bebeklere Özel Organik Sebze Karışımı

HİPP Organik Sebze Karışımı, bebeklerde ek gıdalara geçiş döneminde en uygun sebze olarak tercih edilebilir. 4. aydan itibaren bebeklere uygun hafiflikte olan [HİPP Organik Sebze Karışımı](#), lezzetiyle bebeklerin vazgeçemeyecekleri ara öğünleri yerine geçiyor. Vitamin bakımından çok zengin olan HİPP Organik Sebze Karışımı; gluten, kıvam artırıcı, süt bileşeni ve renklendirici içermiyor.

Kavanoz mamaları hava almayacak şekilde vakum altında kapatılarak ısıtma işlemi (pastorizasyon)

tabii tutulduğu için hiçbir katkı ve koruyucu madde içermeden son kullanma tarihine kadar tazeliğini koruyor. Organik tarım ve hayvancılık ürünü olan kavanoz mamaları, hormonsuz. Suni gübre, katkı maddesi ve GDO (Genetiği Değiştirilmiş Organizma) içermiyor. Ayrıca üretiminin her aşaması kontrol ediliyor.

BIO sertifikalı, GDO'suz ve sanayi bölgelerinden uzak, özel organik çiftliklerde yetiştirilen ürünleriyle HİPP ürünlerini zincir marketlerde ve eczanelerde bulabilirsiniz.

Raporlar Organik Gıdaya Talebin Arttığını Gösteriyor

The Business Research Company'nin [Organik Sebze Tarımı Küresel Piyasa Raporu](#), organik sebze yetiştiriciliği endüstrisinin küresel piyasa boyutu, bölgesel pazar payları ve rakipleri üzerine ayrıntılı verileri sağlıyor. Sektörün mevcut ve gelecek durumunun analizini sunan rapora göre, pazar büyüklüğü 2023'te %4,9'luk büyüme oranı ile 8,7 milyar dolara ulaşacak. 2027 yılına kadar ise piyasa hacminin 10,55 milyar dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. Asya Pasifik bölgesi, organik sebze yetiştiriciliğinde piyasa hacminin en büyük olduğu bölge olurken ikinci sırada Batı Avrupa geliyor.

Gıda Üretimi Agroekolojik Pratiklerle İyileşiyor

İspanya'da gerçekleştirilen yeni bir [araştırma](#), agroekolojik pratiklerin tarımsal ürün çeşitliliğini ve miktarını artırabileceğini ortaya koydu. Endüstriyel çiftçiliğin ekosistemler üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik farkındalığın artması tarım sektörünün daha sürdürülebilir bir sisteme dönüştürülme ihtiyacını ortaya koydu. İspanya'da 12 konvansiyonel/endüstriyel ve 12 agroekolojik tarlada gerçekleştirilen çalışma, agroekolojik çiftçilerin ekin çeşitlendirme, hafif toprak işleme ve organik böcek kontrolü gibi uygulamalarının toprak verimliliğini artırma, haşere kontrolü ve tozlaşma hizmetlerinde daha başarılı olduğunu kanıtladı.

Fotograf: Pexels-Los Muertos Crew

TPP'den Agroekolojik Geçiş Destek

Geçim Kaynakları ve Peyzajların Direncini Artırmaya Yönelik Agroekolojik Yaklaşımlar için Dönüştürücü Ortaklık Platformu ([The Transformative Partnership Platform on Agroecology - TPP](#)), agroekolojik geçi-

şi desteklemek için temel bilgi ve uygulamalardaki eksiklikleri ele alıyor. 2021 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) başlattığı platform, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), UNEP, Biovision ve Dünya Agro-orman Merkezi'nin (ICRAF) de aralarında bulunduğu uluslararası organizasyonlardan oluşuyor. Agroekolojinin çevresel ve sosyal faydaları hakkında bilgilendirmeler yapan TPP, hayata geçirilmiş agroekoloji eylemlerini koordine ediyor. Aynı zamanda uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde ortaklıklar ve finansal destek için de politikacılar, bağışçılar, araştırmacılar ve topluluklar arasında bir ağ kuruyor. TPP kuruluşundan bu yana 100 milyon ABD Doları değerinde portföye ulaştı.

Fotograf: Pexels-Mark Stebnicki

Avrupa'da Organik Tarım 10 Yılda Nereden Nereye Geldi?

Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği ülkelerinde organik tarım piyasasının son 10 yıllık özeti için [AB'de Organik Tarım](#) raporu ile paylaştı. Sektörün sürdürülebilirliği, üretim, satışlar, ticaret ve kamu destekleri gibi birçok alana dair veriler sunan rapor, aynı zamanda organik sektörde araştırma ve yeniliği teşvik eden AB girişimlerini tanıtıyor ve Yeşil Mutabakat hedeflerine ulaşmak için [bir yol haritası çiziyor](#).

Rapora göre;

- AB tarım arazilerinde organik tarımın payı 2012-2020 yılları arasında %50'nin üzerinde artış gösterdi.
- Organik ürünlerin satışı, 2015-2020 yılları arasında iki katına çıktı.
- Organik tarımın Avrupa'daki en büyük temsilcileri

Fransa, İspanya, İtalya ve Almanya oldu. Organik tarım yapılan alanlar genellikle kalıcı otlaklara (%42), yemlere (%17), tahıllara (%16) ve meyve, zeytin ve üzüm gibi ürünlere (%11) ayrıldı.

■ Organik çiftlikler daha düşük verimliliğe sahip olsa da AB'nin Ortak Tarım Politikası (Common Agricultural Policy-CAP) kapsamında verilen desteklerin etkisiyle işçi başına düşen gelir, organik olmayan çiftliklerle benzer seviyelerde (hatta bazen daha yüksek).

- 2020 yılında organik tarım yapılan AB arazilerinin %61,6'sı, hektar başına ortalama 144 euroluk CAP desteği aldı. 2023'ten itibaren yürürlüğe giren yeni CAP kapsamında organik tarım için destek payı daha da artırıldı.

Bebeğinizin Cildi için HiPP Babysanft Banyo Jeli

HiPP Babysanft Banyo Jeli'nde, alerji yaratabilecek veya cilde zarar verebilecek hiçbir madde bulunmuyor. Geliştirilmiş sürdürülebilirlik ilkelere dayanarak yenilenmiş konseptiyle HiPP Babysanft Banyo Jeli, hem doğaya karşı daha hassas hem de nazik bakımıyla bebeğinizin cildine daha uyumlu.

Bebeğinizin narin cildini besleyip nemlendirirken zarar vermiyor. İçerisinde organik badem yağı içeren [HiPP Babysanft Banyo Jeli](#), hassas ve nazik bir şekilde temizleme sağlıyor. Özellikle yenidoğan cildiyle uyumlu Ph değerine sahip. İçerisinde organik badem özü bulunan banyo jelinin cilt uyumluluğu dermatolojik olarak onaylanmış. PEG, paraben, mineral yağ, esansiyel yağ, renklendirici, koruyucu içermiyor. HiPP Babysanft Bakım Ürünleri, cildin doğal koruma mekanizmasını güçlendiren HiPP Cilt Koruması içeriğiyle cildi koruyor.

Hassas Bebek Cildi İçin Etkili Koruma

- ✓ UVA ve UVB ışınlarına karşı etkili koruma sağlar.
- ✓ Nanopartikül ve oktokrilen içermez.
- ✓ Parfüm içermez.

HiPP Babysanft, bebek kadar narin olmayan her şeyden arınmıştır. Alerji riskleri kararlılıkla minimize edilerek uçucu yağlar, paraben, mineral yağlar ve diğer tüm istenmeyen maddelerden arındırılmıştır. Değerli organik badem yağı içeren HiPP Babysanft ürünleri cilt tarafından iyi tolere edilerek hassas bebek cildinin bakım ve korunmasını sağlar. Tüm HiPP Babysanft ürünleri diğer bütün HiPP Bebek ve Çocuk ürünleri gibi titizlikle üretilmiştir.

Şahsen garanti ederim.

Stefan Hipp

Allianz Türkiye, Çevre ve İklim Değişikliği Hizmetleri Vermeye Başlıyor

Sürdürülebilirlik alanında edindiği tecrübeyi ve risk yönetimi alanındaki uzmanlığını, yeşil dönüşüm yolculuğundaki işletmelerle paylaşmayı hedefleyen Allianz Türkiye, [çevre ve iklim değişikliği hizmetleri](#) vermeye hazırlanıyor.

Allianz Türkiye, çevre ve iklim değişikliği alanında vermeye başladığı hizmetleriyle sektörde bir ilki gerçekleştiriyor. Sürdürülebilirlik alanında edindiği tecrübeyi ve risk yönetimi alanındaki uzmanlığını, yeşil dönüşüm yolculuğundaki işletmelerle paylaşmayı hedefleyen Allianz Türkiye, 2019 yılında kurulan Allianz Teknik Deprem ve Yangın Test & Eğitim Merkezi bünyesinde çevre ve iklim değişikliği hizmetleri vermeye başlıyor.

Avrupa Birliği (AB) Yeşil Mutabakatı kapsamında alınan kararlar, Türkiye’de faaliyet gösteren işletmelerin de aksiyon almasını gerekli kılıyor. 2026 yılında başlayacak yasal yaptırımlar öncesinde işletmelerin üç yıllık geçiş sürecinde başta karbon ayakizlerinin hesaplanması ve raporlanması olmak üzere çevre konusunda birçok aksiyon alması gerekiyor. Allianz Türkiye, başta KOBİ’ler gelmek üzere geçiş sürecinde işletmelerin farkındalıklarını artırmak ve risklerini bertaraf etmek için onlarla birlikte yürümeye başlıyor.

Allianz Türkiye’nin çevre ve iklim değişikliği hizmetleri iklim değişikliğine sebep olan seragazi emisyonlarının hesaplanması ve azaltılması, iklim değişikliğinin etkilerinin belirlenmesi ve bu kapsamda ortaya çıkan risklerin yönetilmesi gibi alanlara odaklanacak. Bununla birlikte iklim değişikliği ve AB Yeşil Mutabakatı kapsamında bilgilendirme

eğitimi, acente ve brokerler için atölyeler, genel katılıma açık ya da firmalara özel eğitimler de sunulacak.

“İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN YARATTIĞI RİSKLERİ YÖNETİYORUZ”

Konuyla ilgili açıklama yapan Allianz Türkiye CEO’su Tolga Gürkan, “Allianz Türkiye olarak sürdürülebilirliği 2016 yılından bu yana bu işe özel bir ekip, karar alma seviyesinde bir komite ve çalışma gruplarıyla yapısal olarak yönetiyoruz. İyi bir çevre için iklim değişikliğiyle mücadeleyi ve düşük karbon ekonomisini destekliyor; toplumun iyiliği için gelecek nesillere yatırım yapmaya devam ediyoruz. Daha iyi bir kurum olmak için iş stratejisiyle birlikte iş etiğini,

şeffaf ve çevik yönetişimi, sürdürülebilir çözümleri, ESG entegrasyonunu ve risk yönetimini odağımıza alıyoruz. Bir organizasyon olarak kendimizi dönüştürerek sektörümüze öncülük etmekten öteye geçmeyi, finansal bir kuruluş olarak içinde bulunduğumuz ekosistemin de dönüşümüne katkı sağlamayı hedefliyoruz. Hem kendimiz hem de iş ortaklarımız için iklim değişikliğinin yarattığı riskleri yönetiyor, düşük karbon ekonomisine hizmet eden iş modellerini destekliyor ve kömür işlerini sigortalamıyoruz. Müşterilerimize sürdürülebilir ürün ve hizmetler sunmaya odaklanırken bu kapsamda işletmelere çevre ve iklim değişikliği hizmetleri vermeye başlıyoruz” dedi. Özellikle AB’ye üye ülkelere ihracat yapan firmaların hazırlık yapmamaları durumunda süreç sonunda karşı karşıya kalacakları düzenlemeler ve karbon vergileri ile ciddi mali yükler altında kalabileceklerini belirten Gürkan, sözlerini şöyle sürdürdü: “Hem özel sektör hem de devlet tarafından bu kapsamdaki çalışmalar hızlandı. Bu noktada işletmelerin geleceğe

“Allianz Türkiye’nin çevre ve iklim değişikliği hizmetleri iklim değişikliğine sebep olan seragazi emisyonlarının hesaplanması ve azaltılması, iklim değişikliğinin etkilerinin belirlenmesi ve bu kapsamda ortaya çıkan risklerin yönetilmesi gibi alanlara odaklanacak”

ne kadar hazır oldukları, iklim değişikliği nedeniyle karşı karşıya kaldıkları fiziksel risklerin neler olduğunu değerlendirmeleri ve yeşil dönüşüm sürecinde risklerini fırsata çevirmeleri son derece önemli. Allianz Türkiye olarak yaşanabilir bir geleceği birlikte inşa etmek adına çıktığımız bu yolda, başarıya hep birlikte ulaşmayı amaçlıyoruz. Sigorta sektörünün öncüsü olarak bu yolda edindiğimiz tecrübemizi ve risk yönetimi alanındaki uzmanlığımızı, çevre ve iklim değişikliği hizmetlerimizle aynı hedef için yürüyen şirketlerle paylaşmaya hazırız.”

Yapı Kredi Kurumsal İletişim Direktörü Arda Öztaşkın: “Step ile Müşterilerimizi Sürdürülebilir Tercihlere Yönlendiriyoruz”

Finans sektörünün dönüştürücü gücünün farkında olduklarını söyleyen Yapı Kredi Kurumsal İletişim Direktörü Arda Öztaşkın, “Bu süreçte gördük ki, büyük kitleleri harekete geçiren ve dönüştüren güç bireylerin attığı adımlarda saklı” diyor. Geçtiğimiz aylarda kitle iletişim araçlarında yaygın olarak iletişimini yaptıkları Yapı Kredi Step uygulamasının bu anlayışın bir yansıması olduğunu söyleyen Öztaşkın, Yapı Kredi Step ile müşterilerini bilinçli ve sürdürülebilir tercihlere yönlendirdiklerini, uygulamayı Yapı Kredi Mobil’e entegre ettiklerinden bu yana 200 binden fazla müşterinin Step’le tanıştığını söylüyor.

 Barış DOĞRU

Bankanızın iletişim çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen “Sürdürülebilir Tercih Programı: Step” gerçekten oldukça ilgi çekici bir çalışma. Bu çalışmayı genel olarak anlatır mısınız? Neyi hedefliyorsunuz bu çalışmayla?

Gezegenimizin sınırlı olan kaynakları, maalesef her geçen gün daha fazla azalıyor. Bu noktada bizden sonraki nesillere daha yaşanılır bir dünya bırakmak için hepimizin büyük bir sorumluluğu var. Kaynaklarımızın doğru kullanımı konusunda kendi etki alanımızda her zamankinden daha fazla gayret göstermemiz gerekiyor.

Bizim Yapı Kredi olarak en önem verdiğimiz noktalardan biri; yalnızca kendi iş alanlarımızda değil, her alanda toplumumuza değer katmak. Bunu yaparken odağımıza, çalışanlarımız ve müşterilerimizden başlayarak tüm paydaşlarımızı alıyoruz. Sadece ekonomik gelişim adına değil; topluma, insana ve doğaya dost sürdürülebilir bir gelecek için var gücümüzle sınırları kaldırmaya çalışıyoruz. Attığımız tüm adımların teme-

linde ortak fayda ve değer yaratmak var.

Bu doğrultuda finans sektörünün dönüştürücü gücünün de farkında olan bir kurum olarak sürdürülebilirlik alanında çalışmalarımıza 2011 yılında başladık. Bu süreçte gördük ki, büyük kitleleri harekete geçiren ve dönüştüren güç bireylerin attığı adımlarda saklı. Bu nedenle sürdürülebilirlik konusunda müşterilerimizden başlayarak toplumda bireysel bir farkındalık yaratıp insanları harekete geçirmeyi, ana amaçlarımızdan biri olarak belirledik. Bunun için sıra dışı bir işe imza atarak **Yapı Kredi Step ile müşterilerimizi bilinçli ve sürdürülebilir tercihlere yönlendiriyoruz**. Step ile toplumda bireysel bir farkındalık yaratıp, insanları harekete geçirmeyi hedefliyoruz. Çünkü iklim krizi konusunda yapılacak doğru ve sürdürülebilir tercihlerin, geleceğimiz için çok önemli ve kritik olduğunu biliyoruz.

Aynı zamanda sürdürülebilirlik konusunda sorumluluk almaya hazır olan büyük bir kitleye öncülük ediyoruz. Step ile sadece yol göstermekle kalmayıp, tüm

**Tek kullanımlık
şişeyle doğaya
zarar vermek mi?**

**Geri dönüştürülebilir
şişeyle doğayı
korumak mı?**

**Bir tercih
çok şey değiştirir.**

paydaşlarımıza motivasyon sağlayacak çeşitli çalışmalar da gerçekleştiriyoruz. E-dekont, e-ekstre, ESG yatırım fonları, toplu taşımayı kullanma gibi sürdürülebilir tercihler yapabiliyorlar. Bir ekosistem olarak kurguladığımız Step içerisinde günlük hayatın farklı alanlarında sürdürülebilir tercihler yapan kullanıcılarımız bu tercihleriyle Step puan kazanabiliyor. Bu puanlar sayesinde kullanıcılar, Step'e dahil olan STK'ların projelerine bağış yapabiliyor. Böylece bireyler, sürdürülebilir tercihlerini kolayca toplumsal faydaya dönüştürebiliyor. Tüm bunların merkezinde, Step ile yaşam tarzlarının, ticaret yapma biçimlerinin, tüketim alışkanlıklarının, üretim şekillerinin ve tercihlerin sürdürülebilirlik yönünde dönüştüğü bir ekosistem ve kültür yaratmayı hedefliyoruz.

Şirketlerin genel olarak sürdürülebilirlik konusundaki çalışmalarını çok iyi planlamadıklarını ve çoğunlukla gerçek bir etki yapabilecek alanların çok uzağında kaldıklarını düşünüyorum. Sözgeçimi bir banka için önceliklendirme analizinde, zaten az olan kurumsal emisyonlarını düşürmek değil, kredilerini doğru yönlendirerek müşterilerinin emisyonlarını azaltmak çok daha önemli bana göre. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Step

“Sürdürülebilirlik alanındaki tüm çabalarımızın altında geleceğe daha iyi bir dünya bırakma hayali yatıyor. Yapı Kredi Step’le yaygın üye iş yeri ağımızda bulunan markalarımızı da Step üyesi olmaları adına çalışmalarımız devam ediyor”

bu anlamda nasıl bir yere oturuyor?

Sizin de altını çizdiğiniz gibi; finans sektörünün, iş dünyasına sağladığı finansmanlardan kaynaklı dolaylı etkisini düşünürsek faaliyet alanı oldukça geniş ve kuvvetli. Finansmana erişim noktasında büyük bir itici ve dönüştürücü güç haline gelen karbon nötr olma hedefleri, sürdürülebilir dönüşüm için finans sektörüne büyük bir güç veriyor. Sektörümüzün sahip olduğu bu büyük güç, müşterilerinizin sürdürülebilirlik yolculuğundaki dönüşümünü de hızlandırıyor. Bu nedenle finans sektörü, sahip olduğu bu büyük dönüştürücü güçle sürdürülebilirlik konularında büyük bir misyon üstlenmek zorunda.

Kurulduğumuz ilk günden beri varoluş amacını sadece faaliyet gösterdiği alanlarda değil, toplumsal gelişim için her alanda katkı yapmak olarak belirleyen ve bunun için de ‘sınır tanımayan’ bir kurumuz. Bu nedenle sürdürülebilirlik, bizim için gelip geçici bir eğilim ya da yükselen bir duyarlılığın çok ötesinde.

Kurum içi sürdürülebilirlik çalışmalarımızın yanı sıra tüm paydaşlarımızın sürdürülebilirlik dönüşümlerinde yanlarında olmak, sürdürülebilirlik stratejimizin önemli bir parçası. Sağladığımız finansman olanaklarının dışında alanında uzman ekiplerimizle sürdürülebilirlik alanında çeşitli danışmanlıklar da sağlıyoruz. Ayrıca müşterilerimize sunduğumuz sürdürülebilir ve yenilikçi ürün portföyümüzü her geçen gün genişletiyor, sunduğumuz finansal çözümlerle sürdürülebilir bir dünya için olumlu etkimizi artırıyoruz.

Diğer yandan da sürdürülebilirlik bilincini ve kültürünü ileri taşımak için öncülüğünü yaptığımız Koç Holding liderliğinde gerçekleşen Karbon Dönüşüm Programı'yla ülkemize kalıcı, çözüm odaklı ve sürdürülebilir katkıda bulunmak için yola çıktık. Bu anlamda Step'in, özellikle dönüşüm konusunda tüm paydaşla-

“Step’i, Yapı Kredi Mobil’e entegre ettiğimiz günden bugüne oldukça geniş bir kitleye ulaştık. Bu sonuç, müşterilerimizin de sürdürülebilir bir dönüşüm için adım atmaya ne kadar hazır ve istekli olduğunu gösterdi. Şu anda iki yüz bine yakın kullanıcı Step’le tanıştı”

rimızı aktif oyunculara çevirmekle ilgili çok önemli bir adım olduğunu düşünüyoruz.

Sürdürülebilirlik alanındaki tüm çabalarımızın altında geleceğe daha iyi bir dünya bırakma hayali yatıyor. Yapı Kredi Step’le yaygın üye işyeri ağıımızda bulunan markalarımızı da Step üyesi yapmak için çalışmalarımız devam ediyor. Tüm paydaşlarımızı, sürdürülebilirlik alanında yapabileceklerini fark edip buna uygun tercihler yapmaları yönünde teşvik ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki toplumun her katmanında sürdürülebilir tercihler yapmaya başladığımızda dönüşüm katlanarak büyüyecek.

Yalnızca bununla da sınırlı kalmıyoruz. Yapı Kredi’nin tüm ürünleri, servisleri ve segmentleriyle etkileşim içerisinde olan Step’i, uzun soluklu ve kendini sürekli optimize ederek yeni alanlar yaratan bir proje olarak tasarladık. Yani aslında Step, yaşayan bir sürdürülebilirlik ekosistemini ifade ediyor.

Step, güzel ve ilgi çekici bir kampanya. Bugüne kadarki çalışmalardan neler elde ettiniz? Ne gibi dersler çıkardınız? Bundan sonrası için nasıl devam etmeyi düşünüyorsunuz?

Step ile ülkemize kalıcı, çözüm odaklı ve sürdürülebilir katkıda bulunmak için önemli bir adım attık. Step’i, Yapı Kredi Mobil’e entegre ettiğimiz günden bugüne oldukça geniş bir kitleye ulaştık. Bu sonuç, müşterilerimizin de sürdürülebilir bir dönüşüm için adım atmaya ne kadar hazır ve istekli olduğunu gösterdi. Şu anda **iki yüz bine yakın kullanıcının Step’le tanıştığını** söyleyebilirim.

Step ile bireylere “bir tercih çok şey değiştirir” dedik ve tercihlerinin önemini vurguladık. İçeriklerimize gelen geri dönüşler, sürdürülebilirlik yolculuklarında

Gereğinden fazla yiyecek alıp israfa neden olmak mı?

bireylere rehberlik etmenin önemini bir kez daha ispat etti. Step’i kamuoyuyla tanıştırdığımız andan itibaren gelen olumlu geri dönüşler de doğru yolda olduğumuz notasında bizi motive ediyor ve cesaretlendiriyor.

Dünya olarak geçmişle hayflanacak durumda olmasak da bugün çabalarımızı nereye yönlendireceğimizi seçebiliriz. Çevreye, insanlara ve insanlık değerlerine önem vermenin herkes için gerçek fayda sağlayacağını biliyoruz. Tüm dünya olarak iklim krizi, küresel ısınma, kirlilik, adaletsizlik, cinsiyet eşitsizliği, tüm insanlığa medeni haklar gibi sorunları çözmemiz gerekiyor. Dikkatimizi ve çabamızı odaklamayı seçtiğimiz yer, gerçekliğimizi belirleyecek. Bu sorunları reddetmek ve kaçmak yerine, bunları çözmek için her sektörden her markanın önemli şeyler yapabileceğine inanıyorum.

Önümüzdeki dönemde de sorumlu bankacılık alanında şeffaf iletişim yürütmeye ve sürdürülebilirlik alanındaki öncü çalışmalarımızla sınırları kaldırmaya devam edeceğiz. Bu doğrultuda, destekçisi olduğumuz uluslararası sürdürülebilirlik girişimlerine verdiğimiz taahhütleri yerine getirmek için oluşturduğumuz yol haritasını izlemeyi kararlılıkla sürdüreceğiz. #

Ne Kadar Demokrasi; O Kadar İklim Mücadelesi!

 Erhan ARCA, Bulut BAGATIR, Barış DOĞRU

Demokratik ülkelerin otoriter rejimlere kıyasla iklim değişikliği için verilen mücadelelerde daha güçlü taahhütler verdiği ve karbon salımlarının azaltılmasında daha büyük bir çaba gösterdiği konusunda [çeşitli araştırmalar](#) mevcut. Ancak diğer yandan demokratik rejimler arasında da verilen iklim değişikliği konusunda kayda değer farklılıklar bulunduğu da apaçık bir gerçek. Gothenburg Üniversitesi'nden doktora adayı Marina Povitkina; demokrasi, yolsuzluk ve karbon emisyonu salımı ilişkisini, dört farklı yöntem altında, farklı araştırmalardaki verileri toplayarak [incelemiştir](#). 1970-2011 arasında 144 ülkeden örneklerinin kullanıldığı çalışmada, demokrasilerdeki yolsuzluk boyutu ile iklim için verilen mücadelenin boyutu arasında bir ilişki olduğu düşünülmüştür. Araştırmanın sonuçları, demokrasinin yüksek ve dolayısıyla yolsuzluğun görece düşük olduğu ülkelerde demokrasinin zayıf ve yolsuzluğun yüksek olduğu ülkelere göre daha az karbon salımı olduğunu ortaya koyuyor. Ancak araştırmaya göre yolsuzluğun yüksek olduğu demokrasilerin otoriter rejimlerden daha iyi bir iklim değişikliği mücadelesi verdiğini de doğru değil. Bu noktada yolsuzluğun çok daha belirleyici bir başlık ve unsur olduğunu söylemek mümkün gibi...

Michèle B. Bättig ve Thomas Bernauer'ın "[National Institutions and Global Public Goods: Are Democracies More Cooperative in Climate Change Policy?](#)" (Ulusal Kurumlar ve Küresel Kamu Yararı: Demokrasiler İklim Değişikliği Politikalarında Daha İşbirlikçi midir?) başlıklı çalışmalarına göre de, demokrasiler iklim değişikliği kapsamında verilen mücadelede, otoriter rejimlere kıyasla; uluslararası çevre anlaşmalarında yapılan işbirliği, daha sıkı çevre ve iklim politikaları benimseme ve karbon emisyonlarını azaltma eğiliminde daha anlamlı bir duruş sergi-

liyor. Yine bu çalışmaya göre, demokrasilerde sivil toplumun katılımı ve özgür basın aracılığıyla çevre farkındalığının artması, iklim değişikliğini siyasi gündeme taşımak ve benimsemek açısından hayati bir rol oynuyor.

Ancak bir ülkenin demokratik nitelikler taşıması da iklim değişikliği konusundaki tutarlı bir politika için tek başına yeterli değil. Demokrasilerde siyasi lider eğer yalnızca seçimi kazanma odaklı düşünüyor ve uzun vadeli sonuçlara önem vermiyorsa, yani aslında ülkesine karşı sorumluluğunu yerine getirmiyorsa, iklim değişikliğine dair atılacak adımlar da [tıkaniyor](#). Ayrıca, iklim değişikliğinde verilen mücadelenin genellikle karşısında duran özel sektörün liberal ekonomik çıkarları, yolsuzluğun siyasi iktidarla beraber hüküm sürdüğü demokrasilerde siyasi kararları ciddi şekilde [etkileyebiliyor](#). Ticari çıkarlara siyasi karar alma sürecini etkilemek için ek kanallar sağlandığında çevre ve iklim politikalarını hayata geçirmenin büyük ölçüde önüne geçiliyor.

Toplumun uzun vadeli çıkarlarına aykırı etkilerin ve kısa vadeli "yaptım, oldu" düşüncesinin sık görüldüğü ve belki de en önemlisi yozlaşma ile kurumların işlevsiz ve sakat bırakıldığı demokrasilerde iklim değişikliği mücadelesi yeterli boyuta ulaşamıyor. Çevre ekonomisi alanındaki çalışmalar, çeşitli bozucu etkiler aracılığıyla yolsuzluğun daha yüksek karbon emisyonlarına yol açtığını ısrarla vurguluyor.

ŞEFFAFLIK VE İKLİM KRİZİ

Sonuç olarak bir ülkenin demokrasi, katılım, şeffaflık düzeyi ve yolsuzlukla mücadele kararlılığı, çevresel performansını ve iklim değişikliği politikalarının başarılığını doğrudan etkiliyor. Aslında Türkiye bu konuda oldukça canlı bir örnek. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 1995 yılından bu yana her yıl yayınladı-

ğı Yolsuzluk Algı Endeksi'ne göre Türkiye 180 ülke arasında 101. sıraya gerilemiş durumda. Son 10 yıl içerisinde en çok puan kaybeden ülkeler arasında yer alan Türkiye, 2013 yılı ile kıyaslandığında ise 14 puan kaybederek 48 sıra gerilemiş durumda.

Demokratik kriterler konusunda da benzer bir seyir izlediğimiz söylenebilir. Geçtiğimiz Mayıs ayında bir genel seçim ve başkanlık seçimi yaşayan Türkiye, ne yazık ki demokrasiyi sandıkta oy vermeyle sınırlayan, kazananın tüm yetkiyi aldığı, kaybedenin muhalefet imkanlarının ise çok azaltıldığı veya etkisiz hale getirildiği bir sisteme sahip. Şeffaflığın ve katılımcılığın hemen hemen yok olduğu bu sistemin ürettiği çevresel performans ise ne yazık ki hiç şaşırtıcı değil. İklim krizine karşı politikaların oluşturulmasında demokratik kurumların ve sivil toplumun çok az sözünün geçtiği bu düzende, gerçek bir iklim mücadelesi de mümkün olamıyor.

Aslında her şey dönüp dolaşıp, insanlığın icat ettiği

ği en önemli düşünsel ve pratik mekanizmalardan biri olan demokrasiye geliyor. Onun da temelinde katılım ve şeffaflık yatıyor. Müzakerenin olmadığı bir ortamda demokrasi soluyor, "sürdürülebilirlik" değil, onun tam tersi olan "günü kurtarma" hakim oluyor. Günü kurtarmak ise, bugünü ve geleceği birbirine bağlayan, geleceğe borçlanmayan, tam tersine geleceği, bugünkü tutum ve yaklaşımlarla kurmaya çalışan sürdürülebilir kalkınmanın zıttını üretiyor. İklim krizi artık bir belirsiz bir geleceğin değil, bugünün konusu. Geleceğin ortak kaynaklarının, yani müştereklerinin, yani atmosferinin, denizlerinin, ekosisteminin, flora ve faunasının, biyolojik çeşitliliğinin ve evet, insani zenginliğinin bugünden çalan bu anlayışın sonuçlarını, ne yazık ki çok geçmeden göreceğiz.

Son olarak, hem sosyal bilimler, hem fen bilimleri açık bir şekilde gösteriyor ki, iklim kriziyle ve tüm çevresel sorunlarla mücadele, aynı zamanda bir demokrasi ve insan hakları sorunu. Çevresel mücadelenin insan hakları, şeffaflık ve demokrasi mücadelesi ile iç içe geçmesi; yitip gitmekte olan bir uygarlığın yerine bütünselci bir bakış açısıyla yeni bir hayatı bugünden inşa etmenin gerekliliği de daha açık bir şekilde ortaya çıkıyor.

Eninde veya sonunda en büyük yatırımın doğaya ve insana yatırım olduğunu anlayacağımız günler yakın. Kızılderili reisi gerçekten söyledi mi kesin olarak bilmiyoruz ama derelerimiz, toprağımız ve bütün ekosistemimiz, yaratıcı insani kapasitemiz eridiğinde, yolların yenmeyeceğini hep birlikte göreceğiz...

Sürdürülebilir Kentler için Kolektif Eylem ve Demokratik Katılım İhtiyacı

“Demokratik katılım, ilgili tüm aktör gruplarının kentlerin geleceğine dair karar alma süreçlerine aktif bir şekilde dahil olmasına imkan verirken katılımcıların sürdürülebilir bir gelecek için sorumlulukları paylaşmalarını da sağlıyor”

 Doç. Dr. Ender PEKER, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan (SKA) 11'incisi, kentleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmayı amaçlıyor. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler'e (BM) üye devletlerden 2030'a kadar vatandaşların yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ve temel hizmetlere erişiminin sağlanması; kadınlar, çocuklar, engelliler ve yaşlılar gibi kırılgan grupların ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran sürdürülebilir ulaşım sistemleri oluşturulması, güvenli ve erişilebilir yeşil ve kamusal alanlara erişimin sağlanması; sürdürülebilir kent planlanması ve yönetimi için kapasitenin güçlendirilmesi; afetlerin neden olduğu ekonomik kayıpların ve afetlerden etkilenen insan sayısının azaltılması; iklim değişikliğine uyum ve afetlere karşı dayanıklılığa yönelik entegre politika ve planların geliştirilmesi ve bütüncül bir afet risk yönetiminin her düzeyde geliştirilmesi ve uygulanması bekleniyor.

Tüm bu alt amaçların gerçekleştirilmesi, kentlerde çevresel, ekonomik ve sosyal açılardan dengeli bir planlama, tasarım ve yönetim anlayışı gerektiriyor. Bu bağlamda, planlamadan uygulamaya her aşamada demokratik katılımın sağlanması büyük önem taşıyor. Demokratik katılım, ilgili tüm aktör gruplarının kentlerin geleceğine dair karar alma süreçlerine aktif bir şekilde dahil olmasına imkan verirken katılımcıların sürdürülebilir bir gelecek için sorumlulukları paylaşmalarını da sağlıyor.

ULUSALDAN YERELE AMAÇLARIN SOMUTLAŞTIRILMASI VE YÖNETİMLER ARASI İŞBİRLİĞİ

BM liderliğinde katılımlı bir şekilde belirlenen Kalkınma Amaçları, üye ülkelere izleyebilecekleri genel bir çerçeve çiziyor. Ancak, amaçlara ulaşmak her ne kadar ulusal ölçekte hükümetlere sorumluluklar getirirse de kentler özelinde yukarıda sıralanan amaçlara sadece merkezi yönetim tarafından alınan kararlar ve uygulanan politikalarla ulaşmak mümkün görünmüyor. Sürdürülebilir kentlerin oluşumunda yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluk alanlarına giren birçok konu bulunuyor. Bu durum, Kalkınma Amaçları'na hizmet edebilecek, yerel bağlam ile uyumlu, somut ve uygulamaya yönelik eylem tariflerinin yapılmasını gerektiriyor. Plan kararlarının uygulanması ve eyleme geçme noktasında ise yönetmelikler gibi uygulama araçlarının belirleyicisi olan merkezi yönetimlerin rolü devreye giriyor. Bu noktada, ülkemizde bakanlıklar ve yerel yönetimler arasındaki süregelen **yasa yapıcı-uygulayıcı ayrımının** aşılması önem arz ediyor. Uygulamadan kopuk yasal mevzuat düzenlemeleri çoğu zaman yerelde sürdürülebilirlik bağlamında radikal adımların atılmasını engelliyor. Benzer şekilde farklı düzeylerdeki otoriteler arasında işbirliği yapılmadan üretilen plan kararlarının uygulamaya geçmesi yasal, finansal veya sosyopolitik faktörler nedeniyle zorlaşıyor.

Bunun yanı sıra kentlerde iklim krizi ve afetlerle mücadele siyaset üstü bir planlama ve uygulama anlayışı gerektiriyor.

Aksi halde, özellikle karşıt siyasi görüşlere sahip farklı seviyelerdeki otoriteler arasında yaşanan çatışmalar kentlilerin daha yaşanabilir çevrelere erişimine engel oluyor. Örneğin, günümüzde bazı yerel yönetimlerce geliştirilen kentsel planlama süreçlerindeki yenilikçi düzenlemelerin büyükşehir belediye meclisleri gibi siyasi karar organları tarafından geciktirildiği vakalar mevcut. Siyasi kutuplaşmanın ürünü olarak ortaya çıkan bu çekişme hali, çatılarda yenilenebilir enerji üretimi, yağmur suyu toplama sistemlerinin kurulumu gibi iklim krizi çağında sürdürülebilirlik açısından son derece önemli ve siyaset üstü tutulması gereken düzenlemelerin hayata geçirilmesini geciktiriyor. Bu durumun bir yandan da uluslararası alanda bulunulan SKA taahhütlerinin de gerçekleşmesini geciktirdiğini söylemek mümkün.

KENTSEL PLANLAMA SÜREÇLERİNE KATILIM

Sürdürülebilir kalkınma taahhütlerinin gerçekleşmesi çok düzeyli ve işbirlikçi yönetim mekanizmalarını işletmekle bağlantılı. Bunun için, kentleri ilgilendiren farklı disiplinlerden gelen bilimsel bilgilerin kararlarla bütünleştirilmesine ve bu kararların

yerelden ulusala işbirliği ve hükümetler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve toplumun bireyleri arasında demokratik diyalog yoluyla uygulanmasına ve takibine ihtiyaç var. İlgili tüm aktörlerin katılımının sağlandığı bir süreçte farklı görüşleri plan kararlarıyla bütünleştirmek ve ilgi gruplarının kalkınma amaçlarını sahiplenmesini sağlamak, sürdürülebilir kentlerin oluşumunda ortak adımların atılmasını hızlandırmak için gerekli. Yapılacak herhangi bir müdahalede, aşağıdan yukarıya doğru çıkan bir gündem belirlemek ve toplumların gerçek yaşam deneyimlerine duyarlı bir yaklaşım geliştirmek önemli. Bunun yanında, iklim değişikliği ve afetlerle mücadele gibi konular tek bir demokrasi formülüyle ele alınamayacak, bağlam temelli ve ölçek duyarlı bir yaklaşım gerektiriyor. Yerele uygun eylemlerin belirlenmesi, başta büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin birlikte hareket etme ihtiyacını doğuruyor. Nitekim

“Kentleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmanın yolu demokratik katılıma izin veren bir yönetim yaklaşımından geçiyor”

sürdürülebilir ulaşım sistemleri kurmak, erişilebilir yeşil alanlar ağı oluşturmak, afet risklerini yönetmek gibi amaçlar belediye sınırlarının ötesinde düşünmeyi önceleyen bütüncül bir ele alış gerektiriyor. Yerel yönetimler açısından bakıldığında, SKA'lara hizmet edecek eylemlerin belirlenmesi ve bu eylemlerin mevcut mekansal planlar ve stratejik plan ile bütünleştirilmesi önem kazanıyor. Bununla birlikte, sürdürülebilir kentler oluşturmakla ilişkili pek çok sektörel konu, diğer yerel, bölgesel ve ulusal aktörler ile işbirliği ihtiyacı da doğuruyor. Valilik, il özel idareleri, belediyelere bağlı idareler, mahalli idare birlikleri, kalkınma ajansları, üniversiteler ve meslek odaları bu kurumların başında geliyor. Yerel planların üretiminde bakanlık il müdürlükleri gibi bakanlıklar ve yerel yönetimler arası işbirliğini güçlendirebilecek aktörlerin dahil edilmesi de önemli. Yerel ve bölgesel aktörler ile işbirliği, özellikle afetler karşısında yerele özgü kırılabilirliklerin belirlenmesi hususunda kritik bir yer tutuyor. Bu durum, yukarıdan-aşağıya bir yaklaşımla gerçekleşen plan ve projelerde de geçerli. Örneğin, merkezi hükümet tarafından üretilen afet riski altındaki alanlarda kentsel dönüşüm projeleri, yerel yönetimler ve diğer yerel aktörlerle birlikte üretilmediğinde, yerel mekansal planlar ile örtüşmeyen ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmayı zorlaştıran kent parçalarının ortaya çıkması riskini doğuruyor.

TOPLUMSAL BİR DÖNÜŞÜM İÇİN DEMOKRATİK KATILIM

Kentleri kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak kuşkusuz kentlilerden bağımsız gerçekleşemez. Bazı amaçlara ulaşmak süregelen yaşam tarzlarında değişiklikler gerektirebilir. Tüm toplumu kapsamak uygulamada gerçekçi olmayabilir. Ancak demokratik girişimler ile katılımı ve farklı grupların kentsel planlamadaki temsiliyetini mümkün olan en üst düzeye çıkarmak gerekir. Bunu sağlamak, her zaman gelecek için işleyen çözümlerin üretile-

“Demokratik katılımı sağlamak için, her alanda alttan yukarıya ve işbirlikçi bir planlama yaklaşımı önerilir. Bu yaklaşım, halkı ve tüm ilgili aktör gruplarını planlama süreçlerine dahil etmeyi ve karar alma süreçlerine aktif katkıda bulunmayı içerir”

ceğini garanti etmeyebilir. Bazen belirli konular için birkaç kilit aktör grubunun katılımı daha etkili çözümler üretebilir. Dolayısıyla, yerelde sürdürülebilirlik adına tanımlanan eylemlerin kolektif yönetimi, ancak yerelin dinamiklerini doğru okuyan ve yerelin uyum ihtiyacına cevap verebilecek

nitelikte tasarlanmış bir yönetim mekanizması ile mümkün olacak. Kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşları, yerel halkın katılımını teşvik ederek, yerel planlama kararlarının daha demokratik, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir şekilde alınmasına yardımcı olur. Bu kuruluşlar, yerel toplumun ihtiyaçlarına ve önceliklerine ilişkin kapsamlı araştırmalar yapabilir, veri toplayabilir ve analiz edebilir. Ayrıca, uzmanlık alanlarına dayanarak, planlama sürecinde teknik destek sunabilir ve alternatif çözümler geliştirebilirler. Aynı zamanda, planlama kararlarının uygulanmasını ve etkilerini yakından takip ederler. Planlama sürecinde hatalar, eksiklikler veya adaletsizlikler tespit edilirse, bu kuruluşlar bunları dile getirerek düzeltici önlemlerin alınmasını sağlarlar.

Sonuç olarak, kentleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmamanın olmazsa olmazı demokratik katılımı iznen veren bir yönetim yaklaşımının benimsenmesidir. Tepeden inme plan ve projelerde genellikle karar alma gücü birkaç kişi veya merkezi bir yönetim organının elindeyken, toplum ve paydaşların doğrudan katılımı ve etkileşimi sınırlanır. Bu da şeffaflık eksikliği, toplumun gerçek ihtiyaçları ve beklentileri arasında bağlantısızlık gibi sorunlara yol açabilir. Demokratik katılımı sağlamak için, her alanda alttan yukarıya ve işbirlikçi bir planlama yaklaşımı önerilir. Bu yaklaşım, halkı ve tüm ilgili aktör gruplarını planlama süreçlerine dahil etmeyi ve karar alma süreçlerine aktif katkıda bulunmayı içerir. Bu şekilde, planlama sonuçlarına ilişkin sahiplenme, meşruiyet ve hesap verebilirlik duygusu gelişecek, sonuç olarak daha sürdürülebilir ve sosyal olarak adil sonuçlar elde edilebilir.

—“Açık Radyo.” 95.0

Çizim:
Ohannes Şaşkal

CANLILAR ÂLEMİNİ TEHDİT EDEN DEV KRİZLER
ACİLİYET VE ADİLİYET
ÇERÇEVESİNDE ELE ALINMALI.

ACİLEN DEVASA BİR
SOSYAL HAREKET
YARATIP ADİL SOSYAL NORMLAR OLUŞTURMALIYIZ.

BUNLAR İÇİNSE
FARKINDALIK
YARATMAK ZORUNDAYIZ.

Sürdürülebilir Kalkınma için Sürdürülebilir Demokrasi

“Çevresel hakları dışlayan bir insan hakları mücadelesi ve söyleminin kapsayıcı olması ve derdimize deva olması mümkün değil. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’na sürdürülebilir bir umut, direnç ve sabırla ulaşabiliriz”

 Özlem ALTIPARMAK,
Hukukçu,
ozlemaltiparmak@gmail.com

Seçim süreçlerinde sadece önümüzdeki beş yıl için bizi yönetecek iradeyi değil, nasıl yaşayacağımıza dair kuralları ve haklarımızın akacağı mecrayı da seçtiğimizi biliriz. Bu nedenle seçimler, ileriye dönük demokrasi ve hak taleplerinin tartışıldığı bir süreç olarak geçer. **Sürdürülebilirlik kavramını ekonomik kalkınma ile bağlantılı** olarak düşüsek de aslında sürdürülmesi gerekenin demokrasi ve hukukun üstünlüğü olduğunu biliriz. İnsan hakları, hiç kimseyi geride bırakmayan sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için elzendir ve sosyal, çevresel ve ekonomik olmak üzere kalkınmanın üç boyutunun da odağında yer alır.

İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi kavramları birbiriyle bağlantılıdır ve birbirini güçlendiren kavramlardır. Seçilmiş hükümetlerin yurttaşların menfaat ve ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, demokratik kurum ve süreçlerin hak, eşitlik ve hesap verebilirlikleriyle sıkı sıkıya ilişkili. Hukukun üstünlüğü yalnızca hükümetin ve iktidarın bir aracı olarak değil, tüm toplumun bağlı olduğu ve uzlaş halinde benimsediği bir kural olarak düşünüldüğünde, demokrasinin ilerletilmesinde temel öneme sahip. Hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesine sadece yasaların uygulanması olarak yaklaşilmamalı ve daha kapsayıcı bir sürdürülebilir kalkınma söylemi çer-

çevesi içinde insan haklarının korunmasına da odaklanılmalı. Aksi halde salt ekonomik kalkınmaya veya teknik bir enerji dönüşümüne odaklanan kalkınmacı anlayışın içinde hakların, çeşitliliğin ve demokrasinin hayat bulması mümkün değil.

Peki, demokrasinin varlığı daha iyi bir çevrede doğayla uyumlu bir yaşama yol açar mı? Sürdürülebilir demokrasi, seçimlerin kurumsallaşması yanında rasyonel karar alma için gerekli ekonomik, politik ve ekolojik bilgiyi ve anlayışı da gerektirir. Çevresel bozulma ve iklim krizi sadece bu-

lunduğu bölge ile sınırlı kalmaz. Coğrafi sınırları ve şimdiki nesli aşan bir soruna dönüşür. Bu nedenle çevresel bilgiye erişim, kararlara katılım, yargıya erişim ve ifade özgürlüğü ile donatılmış her türlü barışçıl protesto hakkı daha sağlıklı bir çevrede yaşam için olmazsa olmaz haklar haline gelir. Demokrasinin varlığı, çevresel sorunlarla ilgili

her türlü bilgiye erişimi mümkün kılar, kararlara katılıma izin verir ve iklim eylemi için gittikçe daha fazla kullanılan bir araç olan kamu yararı davalarını olanaklı hale getirir.

ÇEVRESEL HAKLARDAN FERAGAT EDİLEMEZ

Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün inşası birbirini güçlendiren süreçlerdir. Demokrasinin temel bir özelliği olan anayasal sınırlar, hukukun üstünlüğüne bağlılığı gerektirir. Hukukun üstünlüğünü güçlü bir anayasa, etkili bir seçim sistemi, toplumsal cinsiyet eşitliğine bağlılık, azınlıkların ve diğer kırılgan grupların korunmasına yönelik yasalar ve güçlendirilmiş bir sivil toplumu içerecek şekilde tanımlamamız gerekir. Bağımsız bir yargı tarafından savunulan hukukun üstünlüğü, medeni ve siyasi haklar ile özgürlüklerin güvende olmasını sağlar ve tüm yurttaşların eşitliğini ve onurunu koruyarak çok önemli bir işlev görür. Aynı zamanda daha geniş bir sürdürülebilir kalkınma söylemi içinde insan haklarını çerçevelelendirmeyi amaçlar.

“Bağımsız bir yargı tarafından savunulan hukukun üstünlüğü, medeni ve siyasi haklar ile özgürlüklerin güvende olmasını sağlar ve tüm yurttaşların eşitliğini ve onurunun koruyarak çok önemli bir işlev görür. Aynı zamanda daha geniş bir sürdürülebilir kalkınma söylemi içinde insan haklarını çerçevelelendirmeyi amaçlar”

Uluslararası gelişmelere baktığımızda sadece hükümetlerin gönüllü iradelerine bırakılmış iklim müzakerelerinin çok da başarıya ulaşmadığını görüyoruz. Geçtiğimiz yıl iklim açısından uluslararası alanda bağlayıcı adımlar atılmaktan kaçınılsa da, insan hakları açısından dünyadaki gündemin iklim değişikliğini ve afet risklerini kapsayacak şekilde geliştiğine şahit olduk. Bu nedenle önümüzdeki süreçte iklim meselesinin anaakımlaşacağını, iklim değişikliği ve adaptasyon düzenlemeleri açısından Uluslararası Adalet

Divanı gibi mekanizmaların devreye gireceğini, Birleşmiş Milletler nezdinde bağlayıcı sözleşme ve kararların artacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Çevresel hakların gücü bu hakların dağı, taşı, aş, havayı ve aslında tüm hayatı kuşatmış olmalarından gelir. Çevresel haklar elinizden alındığında, yaşam bulma ve filizlenme şansınız kalmaz.

Bu nedenle çevresel haklardan

feragat etmek de mümkün değil. Gıdaya erişemeyen, kuraklıkla sınanan, bir afetin yarasını saramadan yeni afetlere maruz kalan ve iklim değişikliği sebebiyle yeryüzünden, yurdundan olan insanların adil bir dünya ve hakkaniyetli bir yaşam taleplerinin korku, tehdit veya sindirme politikalarıyla son bulacağını düşünmek gerçekçi değil. Bu talepleri yerine getirmek ve refah toplumu inşa edebilmek ancak daha fazla demokrasi ve katılımçılıkla mümkün olabilir.

İnsan hakları gündemi küresel ölçekte iklim ve çevresel hakları içerecek biçimde şekillenmeye başladı ve bu durum giderek yaygınlaşacağına benziyor. Tüm dünyada olduğu gibi kendi ülkemiz için de demokrasi, özgürlük ve insan hakları söyleminden koparılmış bir iklim eyleminin ne yazık ki başarıya ulaşma şansı yok. İklim değişikliğinin haklarımızı artan şekilde etkilemesi nedeniyle, çevresel hakları dışlayan bir insan hakları mücadelesi ve söyleminin kapsayıcı ve derdimize deva olması mümkün değil. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na, kimseyi geride bırakmadan, sürdürülebilir bir umut, direnç ve sabırla ulaşabiliriz.

“Daha Eşit ve Kapsayıcı Bir Dünyanın Yolu Yerelden Geçiyor!”

Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı Başkanı Doktorant Ayşe Kaşıkırık'a göre, demokrasideki sancılarımızın en büyük sebebi merkezileşme. Eşitsizliğin daha görünür olduğu yerelde mücadeleye başlamak ise elzem. Kaşıkırık, eşitliği gerçek anlamda sağlamak istiyorsak bunun yolunun mahalleden başlayarak örgütlenmek olduğunun altını çiziyor ve ekliyor: “Güçlü sivil toplum güçlü ülke demek. Bunun yolu da yerelden başlayarak örgütlenmek ve dayanışmayı büyütmek.”

 BuLut BAGATIR

Sürdürülebilirlik ve demokrasi ilişkisi ile başlayalım... Demokrasinin zedelendiği durumlarda dünyanın farklı yerlerinde de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın da ilerlemediğini hatta geriye gittiğini biliyoruz. Türkiye'nin önümüzdeki dönemine dair neler söyleyebiliriz?

Aslında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın asıl özü kimseyi geride bırakmamak. Eşitlik, adalet, özgürlük ve demokrasi. Bunlar inşa edilmeden 17 Amaç'a ulaşılması mümkün değil. Bu amaçları da tek tek açtığımız zaman toplumsal cinsiyet eşitliği, eşitsizliklerin azaltılması, iklim adaleti, barış, sürdürülebilir gelişme ve kurumlar arası işbirliği, diyalog, yoksulluk, açlık var. Bununla beraber ABD'de, Kanada'da, Türkiye'de zenginin çok zengin, yoksulun çok yoksul olduğunu görüyoruz. Bir başka ifadeyle orta gelir tuzağının ortadan kalktığını, zengin ve yoksul arasındaki uçurumun da sadece maddi anlamda değil, haklar, fırsatlar ve imkanlar bakımından da açıldığını söylemek mümkün.

Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin de en büyük sancısı, halen daha birçok alanda kurumlara ve

kuruluşlara güvenin yeteri kadar inşa edilmemiş olması. Buna şeffaflık sorunu diyebiliriz. Bu da sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilişkili. Bir gelişme veya gerileme olduğunu söyleyebiliriz. Ama bunların çoğu kamuoyu önünde şeffaf olarak yürütülüyor. Bu da demokrasiyi baltalayan, demokrasiye sekteye uğratan en önemli sebeplerden biri. Bizim ülke olarak en büyük eksikliğimiz bu. Bir de izleme yönünden çok eksikliğimiz var. Seçimlerde çok vaatler veriliyor. Son seçimde de gördük ama bunların ne kadarının uygulanacağını ne kadarının izleneceğini de bilemiyoruz. İzlemediğimiz bir şeyi ölçemiyoruz, geliştiremiyoruz. Sürdürülebilir kalkınma ve demokrasiden bahsediyorsak bunun olmazsa olmazı STK'lar. Ülke olarak en büyük eksikliğimiz güçlü bir sivil toplum kültürümüzün ve yapılanmamızın olmaması. Türkiye'de güçlü veya güçsüz demiyorum ama fon kaynaklarına erişim dünyada çok daha çeşitli. Kurumsallık konusu da çok daha ileri bir seviyede, birçok sivil toplum kuruluşunu devlet destekliyor üstelik. Onlar resmen üçüncü sektör olmuş. Türkiye'de de bizim kamu, özel ve sivil toplumu üçüncü sektör

olarak göstermeyi istememizin sebebi bu.

Sivil toplum niye var? Örneğin sürdürülebilir kalkınma bizim için önemli ve evrensel bir kılavuz. Sivil toplum kuruluşu olarak yapmamız gereken, bu kılavuzun yeterli bir şekilde tüm alanlarda uygulanabilmesi için baskı unsuru olabilmek. Yani savunuculuk yapabilmek. Ama bu alanda çalışan kaç sivil toplum kuruluşu var? İklimle ilgili çalışan çok fazla sivil toplum kuruluşu var ama doğrudan odağı sürdürülebilir kalkınma olanların sayısı oldukça az. Sivil toplum güçlü olursa devletin, kamunun yapamadığı şeylerin yapılması konusunda bir baskı unsuru olur, aradaki boşlukları görür ve bu boşlukların doldurulmasını sağlar. Örneğin Almanya'da STK'lar öyle bir baskı unsuru oluyor ki herhangi bir yasa o anda geçmiyor. Eğer hak temelli bir talebimiz varsa buna sonuna kadar devam etmemizin yolu da sivil toplumdur. Sürdürülebilir kalkınmanın temelinde katılım ilkesi de var. Katılımın her alanda ve her anlamda olması lazım. Biz Türkiye'de katılımı sadece sandığa gidip oy vermek olarak görüyoruz ve bunu yaptığımız zaman vatandaşlık görevimizi büyük oranda yerine getirdiğimizi düşünerek çok mutlu oluyoruz. Halbuki demokrasi eşit temsil ve eşit katılımı mümkün olur. Sürdürülebilir kalkınmanın 5. Amacı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Kadınlar ve kız çocukları hayatın tüm alanlarında eşit düzeyde yer almalı. Kadınlar parlamentodan başlayarak belediyelerde, kamu kurumlarında, özel sektörde her alanda eşit temsil edilmeli. Türkiye'de zaten bu alanda çok ciddi bir uçurum var. En son yapılan genel seçimlerde de gördük. Kadın milletvekili oranı tarihimizin en yüksek seviyesine ulaştı diye gurur duyuyoruz ki bu oran %20. Yani

"17 Amaç'tan biri doğrudan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Onun dışında diğer 16 Amaç'ın da alt hedefinde mutlaka kadınlarla ilgili bir bağlam var"

her beş vekilden biri kadın. Türkiye'deki en büyük sorun zaten toplumsal cinsiyet eşitsizliği. Nüfusun yarısı kadın ama kadınların birçok alanda ihtiyaçları ve sözleri duyulmuyor. Bunu çözmeden demokrasiyi nasıl inşa edeceğiz? Kadınların seslerinin, sözlerinin, ihtiyaçlarının, taleplerinin dikkate alınmadığı ortamlar, erkek/eril meclisler varken demokrasiden nasıl bahsedeceğiz? Toplumun yarısını görmezden gelerek veya yarısının ihtiyaçlarını dikkate almadan sürdürülebilir kalkınma mümkün değil. 17 Amaç'tan biri doğrudan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Onun dışında diğer 16 Amaç'ın da alt hedefinde mutlaka kadınlarla ilgili bir bağlam var. Sürdürülebilir şehirlerden bahsediliyorsa kadın var, yoksulluk ve açlıktan bahsediliyorsa yine kadınlar var. SKA'lardaki bir gelişme diğerini tetikliyor.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini toplumun en alt tabakasına kadar yaymadığımız sürece ilerleyen süreçte de Türkiye'nin halihazırda zedelenmiş demokrasisine yeni bir katkı sunamayacağını, beş yıllık veya 10 yıllık süreçte de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşmakta zorlanacağımızı söylüyorsunuz. Buradan yerele dönecek olursak... Ulusalda çok geç su yüzüne çıkan problemler yerelde kaynamaya başlıyor. O yüzden belki de en önce yerele bakmamız daha önemli...

Bu çok güzel bir nokta; eşitlik yerelde başlıyor. Eğer biz yerelde demokratik zemini sağlayabilirsek onu ulusala taşımak daha kolay oluyor. Yerel yönetim doğrudan vatandaşla temas kuruyor. Dolayısıyla eşitliği gerçek anlamda sağlamak istiyorsak bunun yolu da mahalleden başlayarak örgütlenmek, örgütlü dayanışma. Demokrasideki sancılarımızın en büyük sebebinin merkezileşme olduğunu biliyoruz: Hiyerarşi. Bugün güçlü olan bugün güçlü, ertesi gün ne olacağını bilmiyoruz. Türkiye bunu geçmişte de yaşadı, bugün de yaşıyor. İktidar da kendi alanını

güçlendirmek istiyor muhalefet de. En basiti, herhangi bir koltuğa oturan bir kişi o koltuğu bırakmayı istemiyor. Bizim en büyük sorunumuz bu. Türkiye’de belediye başkanlığından emekli olmuş insanlar var. Profesyonel mesleği belediye başkanlığı... Bizim bu döngüden ve zihniyetten çıkmamız gerekiyor. Yeniliklere, yeni seslere, yeni fikirlere alan açmamız lazım.

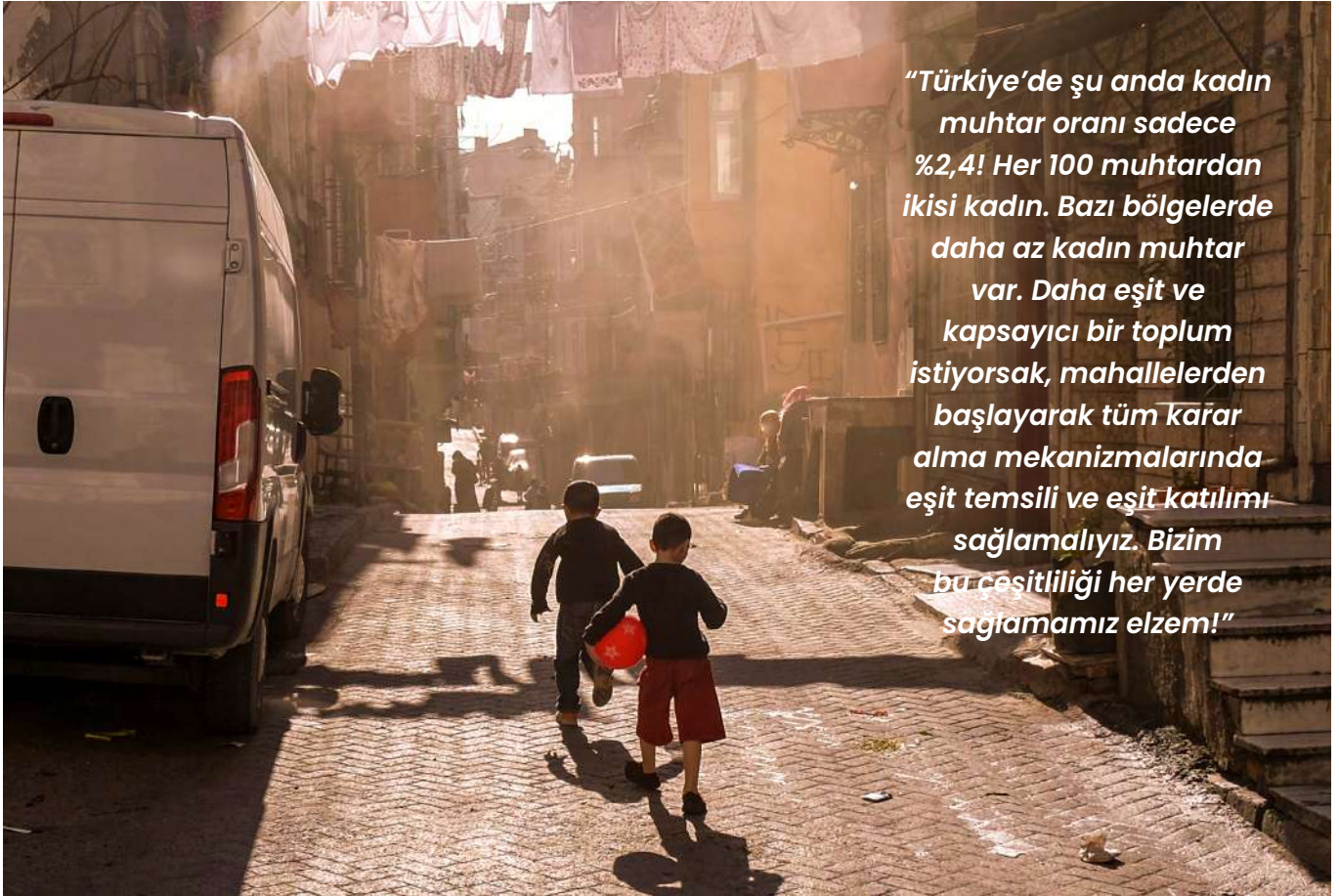
İkinci olarak da bunu yerelde nasıl sağlayacağız? Mahallede örgütleneceğiz. Akademik çalışmalarım -kadın ve kent üzerine çalışıyorum- dışında kurucu başkanlığını üstlendiğim Küresel Eşitlik ve Kapsayıcılık Ağı’nda daha eşit ve kapsayıcı bir dünyanın mahalleden başlayarak mümkün olduğunu düşünüyoruz. Sloganımız da “Daha eşit ve kapsayıcı bir dünya mümkün. Yolu da, kapısı da mahalleden geçiyor.” Dernek kurulur kurulmaz bu konuda kampanyalar yürüttük. Yol haritamız Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. Biz bunun yerelleştirilmesi için çalışıyoruz. Şu anda ulusal ve uluslararası düzeye etki edemeyiz ama yerelde değişimi ve dönüşümü hızlı bir şekilde tetikleyebiliriz. Dolayısıyla mahallede ilk amacımız şuydu: Türkiye’de şu anda kadın muhtar oranı sadece %2,4! Her 100 muhtardan ikisi kadın. Bazı

bölgelerde daha az kadın muhtar var. Daha eşit ve kapsayıcı bir toplum istiyorsak, mahallelerden başlayarak tüm karar alma mekanizmalarında eşit temsili ve eşit katılımı sağlamalıyız. Bizim bu çeşitliliği her yerde sağlamamız elzem!

Bunun dışında, birçok muhtar sürdürülebilir kalkınmayı bilmiyor. Şimdi Kadın Muhtarlar Akademisi’nde doğrudan sürdürülebilir kalkınmayı ve bunun yerelleşmesini anlatacağız. Çünkü, Türkiye’nin farklı şehirlerindeki farklı ilçelerin ihtiyaçları elbette bir değil. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın yolu da yerelden geçiyor.

Türkiye’deki yerel yönetimlerin sürdürülebilirlik çalışmalarını nasıl değerlendirirsiniz?

Bazı belediyelere doğrudan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nın yerelleştirilmesi odağında çalıştım ve bu konuda proje yürüttüm. Bir anekdot anlatayım: Geçen sene, Ege Bölgesi’ndeki bir il belediyesinin Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürü, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları’nı hiç duymadığını söyledi. İstanbul’da da bilmeyen birçok belediye var. Halbuki yerel demokrasinin ve yerel yönetimin en asli unsuru, en başat aktörü belediyedir. Yurttaşla temas halinde, ihtiyaç-

“Türkiye’de şu anda kadın muhtar oranı sadece %2,4! Her 100 muhtardan ikisi kadın. Bazı bölgelerde daha az kadın muhtar var. Daha eşit ve kapsayıcı bir toplum istiyorsak, mahallelerden başlayarak tüm karar alma mekanizmalarında eşit temsili ve eşit katılımı sağlamalıyız. Bizim bu çeşitliliği her yerde sağlamamız elzem!”

ları biliyor. Demokrasinin beşiği mahalle, muhtarlık deriz ama muhtar günün sonunda bütçesinin olmadığını söylüyor. Belediye ise ben duymadım, benim önceliğim daha farklı diyor. Ulaşım Dairesi ile görüştüğümde yaptıklarının çoğu sürdürülebilir şehirler kapsamında ama bunun farkında değil. Bu örneklerin tam aksine çok doğru işler yapanlar da var.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Konya Karatay Belediyesi ve Sultanbeyli Belediyesi şu anda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın yerelleştirilmesini doğrudan çalışıp bir de bunun gönüllü, yerel gözden geçirme raporunu hazırlayan Türkiye'deki ilk üç belediye oldu. Buna geçen yıl Avcılar Belediyesi eklendi. Fatih Belediyesi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Maltepe Belediyesi de bu alanda çalışıyor diye biliyorum. Bunu sistemli bir şekilde raporlamak, izlemek ve nihayetinde neredeyim sorusunu kurumsal bir yapıda sormak gerekiyor. Bu bir gelenek ve yaklaşım, çok büyük bir bütçe değil aslında. Sürdürülebilirlik bugüne değil, geleceğimize yatırım yaparak ilerliyor.

Yerelde eşitlik sağlamak adına Yerel Eşitlik Eylem Planları önemli bir yer tutuyor. Nedir bu planlar ve neleri kapsıyor? Bununla birlikte hep Türkiye'nin önündeki engellerden konuştuk. Varsa eğer Türkiye'nin önündeki fırsatları neler?

Hayat varsa umut da var, ben de bardağın dolu tarafından bakmaktan yanayım. Kurumsallaşma ve sistemli olarak bir şey yapmak istiyorsak bir plan ve program dahilinde ilerlemek önemli. Belediyenin de tek önceliği bu değil ki. Emlak, istismak, yol, su, altyapı, ulaşım gibi birçok sorunla uğraşılıyor. Aslında eşitlik tüm bunların özünde. Anaakıllaştırma dediğimiz, tüm plan-program ve uygulamalar eşitliği gözeterek yapılırsa belediyeler de toplumsal cinsiyet eşitliğini ek bir yük olarak anlamaz. Bu bir zihniyet dönüşümü. Ben kaldırım yüksekliğini yapıyorken eşitliği düşünmeliyim, farklı ihtiyaçları olan insanlar bu kadar yüksek bir kaldırımında nasıl yürüyecek? SKA'ların yerelleştirilmesinden sonra Yerel Eşitlik Eylem Planları aslında birbiriyle çok entegre. Bu bilinçle engelliler, mülteciler, yaşlılar gibi farklı ihtiyaçları olan toplumsal gruplar için yapacağımız bir iyileşme

aslında artı bir değer olarak karşımıza çıkıyor. Yerel Eşitlik Eylem Planı da bunların belediyeler için bir ev ödevi hali. Programlı bir şekilde iki ya da üç yıllık olarak hazırlanıyor planlar. Yerelde belediye ölçeğinde toplumsal cinsiyet eşitliği temelli yaklaşım ve farklı kırılganlıklar; genç kadın, yaşlı kadın, evli kadın, bekar kadın gibi, yaşlı erkekler, genç, işsiz, ne eğitimde ne istihdamda olanlar dikkate alınıyor. Böylelikle yerelde eşitliği inşa edebilirsek nihayetinde SKA'lara hizmet edebiliyoruz.

Bunun da genel olarak yedi-sekiz alt başlığı var. Yerelde şiddetin önlenmesi, istihdam, eğitim, sağlık, spor, özellikle kadın emeğinin değerlendirilebileceği veya bir meslek edindirilebilecekleri çeşitli kurslar ve bunların el emeği pazarları var. O da cinsiyet eşitliği açısından tartışılabilir ama bu da var. Bazı belediyeler bu alt başlıkların üçünü, bazı belediyeler ise tamamını dikkate alıyor. Kimileri de 17 Amaç doğrultusunda yerele entegre ediyor. Aynı stratejik planlarda olduğu gibi yereldeki halkın ne istediğine dair bir ihtiyaç analizi yapıyor. Odak gruplar, anket görüşmeleri, birebir görüşmeler gibi farklı grupların ihtiyaçlarını filtreden geçiriyor ve ardından da bunu ihtiyaçlar listesine, tematik alanlara dönüştürüyor ve iki ya da üç yıllık yol haritası çıkartıyor. Yerelde kimse geride kalmaması diyor.

Fırsatlara gelecek olursak, bizim güçlü sivil topluma ihtiyacımız var. Her belediyenin kendi öncelik alanlarına göre bir ajandası oluyor. Sivil toplum bu ajandayı etkileyebilir. Güçlü sivil toplum olursa güçlü ülke olur. Bunun yolu da yerelden başlayarak dayanışmayı örgütlemek. Artık mahalle dernekleri kuruluyor. Doğrudan taban örgütleri geliyor. Bilinç de çok yüksek. Fırsat olarak Türkiye'de bu ruh var. Mücadeleci ve dirençli bir ruh. Çok kolay pes etmiyor, hakkını sonuna kadar savunuyor. Eğer biz sivil toplum olarak güçlü olursak kararları etkileme noktasında da gücümüz çok olacak. Birlikte aynı yolu bulmaya çalışacağız. Bu noktada da kapsayıcılığın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Burada yaşayan insanlar olarak ortak noktamız mutlaka var. Bunların farkında olursak kararları değiştirme gücümüz yerelde daha çok olur.

Sahi, Biz “Ne için Eğitim” Yapıyorduk?

“Şu anda karşı karşıya olduğumuz sürdürülebilirlik krizine daha iyi yanıt verebilme şansına sahip olabilmemiz için, ana hedefleri sürdürülebilirlik, eşitlik ve çevresel sorumluluk olan eğitim sistemlerini yeniden tasarlamaya başlamak kritik önem taşıyor”

 Burcu Meltem ARIK, ERG Eğitim Gözlemevi Koordinatörü

Türkiye’de ve dünyada hemen her sorun için ilk akla gelen çözümlerin başında eğitim gelir. Öyle ki, “eğitim şart” ifadesinin özellikle ülkemizde dile pelesenk olduğunu söylemek yanıltıcı olmaz. Peki, eğitim her yerde deva mı? Yoksa eğitim aslında bugün içinde bulunduğumuz çoklu krizlerin yaratıcılarından biri mi?

NASA’nın [verilerine](#) göre doğduğum 1976 yılının Ocak ayında atmosferdeki karbondioksitin küresel ortalama değeri 331,67 ppm. 2023 yılının Ocak ayında ise bu değer %26,4 artarak 419,14 ppm oldu. Bugüne kadar yerkürenin gördüğü en yüksek eğitilmiş insan sayısına karşın, 1,5 derece sıcaklık artışı hedefinin aşılmasına sayılı yıllar var. Dünya Meteoroloji Örgütü’ne (WMO) göre o kadar vaktimiz bile olmayabilir. Etkileri iyice görünür olan iklim krizine ilişkin bilim insanlarının işaret ettikleri bulgular hepimizi endişelendirmeli ve endişe eğitimciler olarak bizleri vakit kaybetmeden çözüm odaklı eyleme geçirmeli. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), 1990’dan bu yana öncelikle çocukların ve gençlerin hedef alınmasını öneriyor ve tüm ülkelere kendi özel gereksinimlerine ve kaynaklarına uygun

eğitim programları geliştirmelerini ve uygulamalarını tavsiye ediyor. Ancak bu tavsiyenin ilk verildiği zamandan bu yana 33 yıl geçmesine rağmen örgün, yaygın ve enformel eğitim, çevre eğitimi, sürdürülebilir kalkınma eğitimi, yurttaşlık eğitimi ve kültürlerarası öğrenme yoluyla yıllar boyunca biriktirilen bilgi ve beceriler, acilen ihtiyaç duyulan yaygın eyleme bir türlü dönüşmedi.

Günümüzün yaygın ve anaakım eğitim politikaları, birbirinden farklı insan topluluklarının birbirleriyle ve diğer türlerle bir arada yaşamasını; çoklu krizlere yanıt olarak gerçek ve kalıcı ekososyal adalete ilişkin etkilerin oluşmasını hedeflemiyor. Aksine yerkürenin, barındırdığı tüm canlı ve cansız öğelerle birlikte yok olmasını hedefleyen sonsuz ekonomik büyüme odağına alıyor. İklim, biyolojik çeşitlilik, kirlilik, demokrasi, ekonomi, sağlık, eğitim, çocuk hakları, insan hakları gibi çoklu krizlerin alarm zilleri onlarca yıldır çalıyor. Yerkürenin, Holosen jeolojik çağının göreceli istikrarını geride bırakarak Antroposen ya da insan eliyle yaratılan jeolojik değişim çağına girdiği belirtiliyor. O halde, eğitimin tüm bu sürdürülebilirlik krizlerinin ele alınmasındaki rolü nedir? Ne olabilir?

Milenyum Kalkınma Hedefleri (MKH) ve ardından gelen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), Birleşmiş Milletler (BM) 2030 sürdürülebilir kalkınma gündeminin bir parçası olarak dünya genelinde eğitime erişimi ve kaliteyi artırmaya yönelik bir vizyon ortaya koymaya çalıştı. Sürdürülebilirliği bizi bugüne taşıyan kalkınma ile birlikte ele alınması sorununun bir yana koyarsak, özellikle, 4. Amaç olan **Nitelikli Eğitim**'in, ulusları **kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitim sağlamaya ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etmeye** yönelik olması bakımından önemli.

EĞİTİMİN YENİDEN ÇERÇEVELENDİRİLMESİ

Nitelikli Eğitim, insani gelişim ve yerkürenin sürdürülebilirliği için kritik. Türkiye'de eğitime erişimde önemli ilerlemeler kaydedildiği söylenebilir. Özellikle salgın öncesinde ilköğretim seviyesinde kızlar ve oğlanlar arasında okullulaşma oranındaki fark azaldı. Ancak bahsi geçen çoklu varoluş krizleri başta kırılgan gruplar olmak üzere tüm çocukların eğitime erişimini ve eğitimin niteliğini önemli ölçüde etkiliyor. Bu durum, eğitimin radikal bir biçimde dönüşmesini gerektiriyor. Öncelikle, sonsuz ekonomik büyüme odaklı çatı amaçtan kopulması gerekiyor. Ekonomik büyümeyi teşvik etmeyi amaçlayan bir eğitim modeli ile bazı ulusların diğerlerinin refahı pahasına daha fazla tüketim ve kirlilikle sonuçlanan eşitlik arasında temel bir kopukluk var. Eğitimde dönüşüm için, bireylerin ve toplumların gelişimlerinin tüm alanlarına odaklanılmalı, eşitlik, hakkaniyet ve kapsayıcılık temel alınmalı. Nitelikli eğitim, çocuk hakları merkezli, çağın gereklerini öngörebilecek şekilde tasarlanmalı. Her tür kriz durumunda kesintisiz olarak sürdürülmeli; bunun olabilmesi için bilim insanlarının açık-

“Türkiye’de siyasal kutuplaşma birlikte yaşamayı engelleyen ve demokrasiyi kırılgan hale getiren olgu halini aldı. Bu olgu eğitimi yapıcı bir şekilde tartışmayı ve ortak akıl oluşturmayı da etkiliyor”

sorgulanması da elzem.

Eğitim sistemleri iklim felaketinin bir parçası ve müfredat reformundan teknik çözümlere kadar çeşitli yanıtlar gerektiriyor. Dünyanın dört bir yanındaki eğitimciler, iklim adaleti eylemi için ayaklanan öğrencilerle dayanışma içinde olduklarını ilan etmek üzere bir araya gelerek bu çağrıya yanıt veriyorlar. Tüm eğitimcileri, eğitim önceliklerini yeniden düşünmeye ve araştırma gündemlerini eldeki tehlikeyi kabul edecek ve ele alacak şekilde yeniden düzenlemeye çağırıyorlar. Şu anda karşı karşıya olduğumuz sürdürülebilirlik krizine daha iyi yanıt verebilme şansına sahip olabilmemiz için, ana hedefleri sürdürülebilirlik, eşitlik ve çevresel sorumluluk olan eğitim sistemlerini yeniden tasarlamaya başlamak kritik önem taşıyor.

Eğitimde niteliği etkileyen en temel sorunlardan biri siyasetin eğitime olan etkisi. Artan yoksulluk bir diğer kritik etkileyen. Fırsat eşitsizliği, özel öğretim payı ve hane halkı harcamalarında artış, ikili eğitim, eğitimin muhafazakarlaşması, öğretmen planlaması vb. sorunlar uzun süredir devam ediyor. OECD ülkeleri arasında Türkiye merkezi olarak alınan karar oranının en yüksek olduğu ülkelerden biri. Türkiye’de siyasal kutuplaşma birlikte yaşamayı engelleyen ve demokrasiyi kırılgan hale getiren olgu halini aldı. Bu

“Türkiye’de SKA’ların gerçekleştirilmesi, insani, toplumsal, ekolojik ve ekonomik gelişim için ortak eğitim hedefleri etrafında kenetlenilmesiyle, eğitimde yaşanan zorlukların arka planının daha iyi anlaşılmasıyla, yaşanan zorlukların nedenlerine ve bunların çözümlerine ilişkin eğitim paydaşlarıyla akıl yürütülerek mümkün olabilir”

olgu eğitimi yapıcı bir şekilde tartışmayı ve ortak akıl oluşturmayı da etkiliyor. Kutuplaşma eğitim paydaşlarının yan yana gelerek nitelikli eğitime ilişkin meselelere birlikte çözüm üretmesini zorlaştırıyor. Geçtiğimiz yıllarda yaşanan en önemli gelişmelerin başında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitim projelerinin durdurulması oldu. Devletin yükümlülüğü, kız ve oğlan çocukların okullulaşma oranlarının eşit olmasını ve eşzamanlı olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını kapsıyor. Eğitim sisteminin tüm çocukların potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmeleri için eşit hak, özgürlük, fırsat ve koşulları ne derece sağladığı; eğitim sürecinin ise toplumdaki egemen değer ve dinamikleri toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek biçimde ne ölçüde dönüştürebildiği önemli. Hem temel haklar hem de somut riskler çerçevesinde eğitim sisteminde toplumsal cinsiyet eşitliği ve eğitim yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliği olmaması nitelikli eğitimin önündeki en önemli bariyerler arasında.

KRİZLER ÇAĞINDA EĞİTİM

Türkiye’de insani, toplumsal, ekolojik ve ekonomik -kalkınma değil- gelişme, her çocuğa temel hakkı olan nitelikli eğitimi sunmakla mümkün olabilir. Türkiye’de SKA’ların gerçekleştirilmesi, insani, toplumsal, ekolojik ve ekonomik gelişim için ortak eğitim hedefleri etrafında kenetlenilmesiyle, eğitimde yaşanan zorlukların arka planının daha iyi anlaşılmasıyla, yaşanan zorlukların nedenlerine ve bunların çözümlerine ilişkin eğitim paydaşlarıyla akıl yürütülerek mümkün olabilir. Bunun gerçekleştirilmesi için;

1. Eğitimde karar verici ve uygulayıcıların saydamlık, katılımcılık, hesap verebilirlik, etkinlik, hukuka bağlılık ve tutarlılık ilkeleri çerçevesinde hareket etmesi yönünde siyasi ve bürokratik irade sağlanmalı;
2. Nitelikli eğitim hedefi doğrultusunda eğitime ayrılan kaynaklar artırılmalı; adil, hakkaniyetli ve kapsayıcı bir şekilde kullanılmalı;
3. Başta çocuklar ve öğretmenler olmak üzere eğitimin paydaşlarının karar alma süreçlerine etkin ve anlamlı katılımını sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalı, bu mekanizmalar güvence altına alınmalı;
4. Eğitime ilişkin etkin bir izleme ve değerlendirme stratejisi oluşturulmalı; sürdürülebilir, hedefe dönük politika önerileri geliştirebilmek için eğitime ilişkin veriler kamuoyu ile saydam bir biçimde paylaşılmalı;
5. Öğretmenin itibarı kamuoyu nezdinde güçlenmeli ve öğretmen dayanışması için alan açılmalı;
6. Eğitimin içeriği bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarına göre güncellenmeli.

Eğitim sisteminin mevcut krizlere dayanıklı, krizlerin etkilerini azaltıcı ve hafifletici, aynı zamanda ileride oluşabilecek krizleri önleyici hale gelmesi kaçınılmaz. Yerküreye uyumlu, sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarını benimseyen, farklılıklarla bir arada yaşamı önceleyen bireylerin ve toplulukların gelişimine katkı sunmalı. Eğitimde yerküremizin sınırsız ve insanın faydası için var olduğu fikri terk edilmeli. Krizler çağında eğitim, öğrencileri bugüne ve tahmin edilemez hale gelen geleceğe hazırlamalı. Eğitimi, kapsayıcı, ihtimam temelli, müşterekleri anlayan-koruyan ve geliştiren şekilde onarıcı, sürdürülebilir yapmak başka yolumuz yok.

Demokrasi Rüyası

“Demokrasinin tanımını ve savunuculuğunu yapanlar, kendi ekosistemlerinde bunu uygulamakta zorlanırken, bir demokrasi tahayyülünden bahsetmek nasıl mümkün olabilir?”

 Burcu GENÇ

Türkiye, tarihinin en zor seçimlerinden birini yaptı. 10 milyondan fazla insanı etkilemiş bir afetin ve ekonomik krizin gölgesinde gerçekleşen, karşılıklı tarafların birbirlerine suçlamalar yönelttikleri ve yeni bir söylem geliştirmekten aciz siyasetiyle bir “demokrasi şenliğinden” ziyade “ortaoyunu” diye tanımlamak daha uygun düşecektir diye düşünüyorum.

Malumunuz Türkiye’de seçimler yüksek katılım oranlarıyla Batılı dünyanın gözlerini doldurmakta... Peki, katılım yalnızca bununla mı sınırlıdır? Yönetim anlayışımız veya “kültürümüz” ne kadar katılımcı veya ne kadar temsili? Kaç kişi gerçekten işyerinde, evde, STK’da idareye katıldığını hissedebiliyor? Ya da düşüncelerinin dikkate alındığını?.. Ortalıkta “en iyisini ben bilirim”cilerin dolaştığı bir ülkeden bahsediyoruz. Batılının böyle bir kaygısı olmadığına göre katılım mefhumunun sadece seçimde oy vermekle

sağlanabildiğini söylememiz mümkün müdür?

Temsili demokrasi uzun yıllardan beri devam eden bir tartışma. Bir temsilciye kendi dünya tahayyülümüz doğrultusunda karar alması için yetki devri yapıyoruz. Seçimleri yalnızca sayısal olarak analiz ettiğimizde aslında oldukça mutlu olmalıyız ama mutluluk endeksleri bize tam tersini söylüyor.

Birileri bunu durup düşünmüş ve katılımcı demokrasinin daha fazla şeffaflık, daha fazla hesap verilebilirlik ve en önemlisi de aidiyet hissi yarattığını bulmuş. Katılımcı demokrasinin ortaya çıkması ise bu kısır demokrasi uygulamasının halkları farklı arayışlara itmesinin önüne geçmek, alternatiflere yönelmesini engellemek amacıyla oluşmuş. “Kapitalizmin o kendini hep dönüştürme yetisini” evirip çevirerek yeni bir demokrasi düzlemine oturtmak gayesinden söz ediyorum. Öte yandan bunu yapma ihtiyacının

kapitalin elindekini dağıtma ihtiyacından doğduğu akla gelmesin; bu talep edildi, mücadele verildi ve kazanıldı. Sosyal adalet ve gelir adaleti talepleriyle halkın, kendi tırnaklarıyla kazıyarak elde ettiği bir kazanımdır katılımcı demokrasi.

Katılımcı demokrasinin ilk ve en önemli somut örneği ise Latin Amerika'dan ortaya çıkan katılımcı bütçe uygulaması. Darbelere payını alan halkların en alt gelir grubuna, vergilerin hizmet olarak aktarılması sağlandı. Parayı veren düdüğü çalmadı; oyu veren düdüğü çaldı!

KATILIMCI DEMOKRASİ VE STK'LARIN ÖNEMİ

Demokrasinin tabana yayılmasının, bu kültürün günlük yaşamın bir parçası olmasının en önemli yapıtaşlarından biri katılım dedik. Her bir yurttaşın katılım mekanizmalarında yer

alabilmesi, ne yazık ki bugün bile hâlâ tartışılan bir konu. Bu sebeple sivil toplum kuruluşları birçok farklı görevinin yanında burada da imdadımıza koşuyor.

Sivil toplum kuruluşları yalnızca dernek ve vakıflar değildir; sendikalar, siyasi partiler, platformlar, öğrenci kulüpleri, yani insanların beraberce bir şeyler yaptıkları, sağa-sola saptırmadan kelimenin tam anlamıyla örgütlendikleri kurum, kuruluş ve yapılarıdır. Örgütlenmek ve mücadele etmek kelimelerinden korkar olduk. Oysa örgütlü mücadele dediğimiz şey; ortak bir grubun düşüncelerini/çıkarlarını/rengini korumak için belirli ilkeler ve dünya görüşü çerçevesinde bir araya gelerek kendi düşüncesini empoze etmeye, karşındakine yaşam alanı bırakmamaya ve baskılamaya çalışan kişi, kurum ve yapılara karşı mücadele etmesi, kendine alan açmasıdır. Bu korkulacak bir şey değil, asıl tam tersi bir durum korkutucu.

STK'lar bu anlamda, toplumda farklı gündem maddelerinden dolayı bir türlü hak ettiği ilgiyi göremeyen çevre koruma ve iklim değişikliği gibi konularda

da kamuoyu yaratmak için çok önemli bir rol üstleniyor.

Çevre koruma ve iklim değişikliği konuları siyaset üstü gibi bir mesele olarak bu zamana kadar ele alınsa da Türkiye'de süregiden çevre tahribatları, yapan öder-paran varsa yap tarzındaki önleyici değil ama cezalandırıcı çevre mevzuatı gibi sorunlar artık bunun siyasetle girift bir halde olduğunu da bizlere gösteriyor.

Geldiğimiz noktada gelişim hakkı adı altında ödenen bedel, kelebek etkisi yaratarak tüm yaşamı tehdit etmeye başladı. Elbette ki gelişimden payını alanlar, çevre tahribatının bedelini ödemek zorunda kalanlar değil. Türkiye'deki çevre adaleti sorunu büyüyor ve bunun STK'ların politik söylemlerinde yer alması oldukça önemli. Artık insan hakları hareketleriyle çevre hareketlerinin dünyada bir araya gelmeye başladığı noktada, Türkiye'deki STK'ların da bunu gündemlerine koyma zamanı geldi.

Birleşmiş Milletler gibi bir kurum dahi bu ihtiyacı görmüş ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nda (SKA) bu amaçlara ayrı bir

başlık altında yer açmış. SKA'ların 16. Maddesi Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar başlığı; devletlere, katılımcı, temel özgürlükleri koruyan, hukuka saygı duyan, hesap verebilir ve şeffaf kurumlar amacına ulaşmanın gezegenin ve yaşamın sürdürülebilirliği açısından temel olduğu mesajını verir. Bu mesajı almak, SKA'ların tarafı olan Türkiye açısından oldukça önemli. Diğer yandan STK'lara da bazı görevler düşüyor. Çevre koruma ve iklim değişikliği meselelerinde, -aynı SKA'lara bakış açısında olduğu gibi- siyaset üstü bir yaklaşımla savunuda bulunulması mümkün değil. SKA'ları özellikle hedef olarak belirleyen ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için çalışan STK'ların belirli amaçları değil, 17 Amaç'ın tümünün gerçekleştirilmesi gerektiğini politika yapıcılara sürekli olarak hatırlatmaları gerekir.

“Demokrasinin tabana yayılmasının, bu kültürün günlük yaşamın bir parçası olmasının en önemli yapıtaşlarından biri katılım dedik. Her bir yurttaşın katılım mekanizmalarında yer alabilmesi, ne yazık ki bugün bile hâlâ tartışılan bir konu. Bu sebeple sivil toplum kuruluşları birçok farklı görevinin yanında burada da imdadımıza koşuyor”

STK DEMOKRASİSİ

Ne yazık ki Türkiye’de STK ekosistemi de siyasi konjonktürden payını alıyor. Çoğu STK, kendi içinde demokrasiyi işletmeye vakıf değil, hatta demokrasi veya katılım talebiyle itiraz ettiği bazı kurum veya kuruluşlardan çok daha antidemokratik, şefçi ve tek adamcı bir hale geldi. İlkelerin sınırları korku sebebiyle genişletildikçe genişletilmiş durumda. İlkelerden taviz verdikçe, geri dönüşü olmayan bir yola doğru gidiliyor.

Çalışanlara uygulanan tarife de şaşırtıcı olmayacak şekilde farklı değil. Mobbing normal, beklendik ve olağan. Küçük bir sektör olması nedeniyle iş bulama korkusuyla mobbing ifşa edilemiyor (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Gizem Uğur, Sivil Toplumda Mobbing, 2023). Sendikalaşma oranları düşük ve sendika üyeliği çoğu [STK için işten çıkarma sebebi](#). Avrupa Birliği fonlarıyla beraber profesyonelleşmek zorunda kalmış bir sektör olarak sivil toplum, çalışan haklarını ve hukuku uygulama [konusunda ayak sürüyor](#). Hal böyle olunca savunuculuğunu yaptığı diğer konularda inandırıcı olamıyor.

Fonlar ayrı bir problem. Tek kişilik dev kadrolu STK’lar, artık danışmanlık firması statüsünde görev yapıyor. Dev bütçeli fonlar, dev bütçeli vakıf veya dernekler arasında paylaşılıyor. STK ekosisteminde bile orta direk eridi, büyük balık küçük balığı yedi. Kendi halinde bir şeyler yapmak için uğraşan STK’lar bir bir kapanırken büyükler büyüdükçe büyüyor. Banka metodolojisiyle yürütülmeye çalışılan her bir

“Ne yazık ki Türkiye’de STK ekosistemi de siyasi konjonktürden payını alıyor. Çoğu STK, kendi içinde demokrasiyi işletmeye vakıf değil, hatta demokrasi veya katılım talebiyle itiraz ettiği bazı kurum veya kuruluşlardan çok daha antidemokratik, şefçi ve tek adamcı bir hale geldi”

projeye beraber savunuculuk, terimlerin dar tanımlarında sıkışıp kalıyor.

Son olarak insan kaynağını iyi yönetemeyen bir sivil toplum sorunuyla karşı karşıyayız (Kadın ve LGBTİ örgütleri ile insani yardım örgütlerini hariç tutuyorum). Seçimler sırasında çalışmalara destek vermek isteyenleri hepimiz gördük. O insanları örgütleyerek ortak bir paydada bir arada tutacak, örgütlenmelerinin devamlılığını sağlayacak bir yönetememe krizi var. İnsan kaynağını iyi yönetememek, katılımı artıramamak konusunda acilen özeleştirilmesi gerekiyor.

Demokrasinin olmazsa olmazı sivil toplum alanı, kendini yıllardır itildiği “yaratılmış” bir çembere hapsediyor ve bu çember, tüm bu sebeplerden dolayı iyice daralıyor. Bu yüzden de sivil toplum gitgide küçülüyor. Zaten aynı hükümet ve muhalefet sıraları gibi koltuklar on yıllardır değişmiyor; kazanılmış koltuklarından kimseler vazgeçmiyor. Demokrasinin tanımını ve savunuculuğunu yapanlar, kendi ekosistemlerinde bunu uygulamakta zorlanırken bir demokrasi tahayyülünden bahsetmemiz nasıl mümkün olabilir?

ÖZELEŞTİRİ CESARETİ

Değişim, önce kendinden başlar. Şu vahim durumda, kendi otokrasisini kurup neoliberalizme söz etmekten korkan ve suçu bir türlü seslenmeyi beceremediği kitlelere atanların yerine, özeleştirisi verme cesaretini göstererek yeniden planlayıp uygulayabilecek olanların bir şeyleri değiştirebileceğine inanıyorum. Hal böyleyken, sivil toplumun gerçekten demokrat olmanın anlamını bir kez daha keşfetmeden başarıya yürüyemeyeceğini düşünüyorum.

Toplumcu Bir Dönüşüm Olarak: Demokratik Enerji Programı

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Makine Mühendisleri Odası Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz Türkyılmaz ve Makina Mühendisleri Odası'nda hem enerji hem de nükleer santralleri izleme çalışma gruplarında bulunan Orhan Aytaç, demokratik enerji programına ulaşmak adına izlenecek adımların kamucu, toplumcu bir dönüşümle gelebileceğini vurguladı.

Enerjiden yararlanmak Modern **Çağın gereği ve vazgeçilmez bir insan hakkı. Enerji kaynakları ise toplumun ortak malı. Bu kaynakların araştırılmasından, bulunmasından ve değerlendirilmesinden** başlayarak üretim, iletim, dağıtım ve satışına kadar sürecin tüm aşamalarında çevreye, iklime ve doğaya olumsuz etkileri asgari düzeyde tutulmalı ve toplum yararı gözetilmeli. Bahsettiğimiz ölçüt, enerji ile ilgili tüm faaliyetlerde geçerli olmalı. Enerjinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve güvenilir bir şekilde sunulması temel enerji politikası olmak zorunda. Bu anlayış ve yaklaşım, enerji ihtiyacının karşılanmasının, bir kamu hizmeti olarak, kamu kuruluşları eliyle, toplum çıkarları doğrultusunda yürütülmesi gereğini ortaya koyuyor.

Kapitalist sistem, neoliberal politika ve uygulamalarıyla enerji sektörünü kamusal bir alan olmaktan çıkardı ve özel tekellerin kâr egemenliğine teslim etti. Tekellerin fosil yakıt temelli politikaları nedeniyle de küresel ısınmaya yol açan seragazi salımları dünyayı

tehdit eder bir konuma geldi. Uygulanan politikaların bir diğer sonucu da enerji yoksulluğu ve yoksunluğunun dayanılmaz bir boyuta ulaşmış olması. Bu artık sürdürülemez bir yapı.

Demokratik enerji programı önerimizin gerekçesi, bulunduğumuz her alanda hatalı politika ve uygulamaları eleştirmekle yetinmeyip; olması gerekeni, toplum çıkarlarını gözeterek doğru politika ve uygulamaları tanımlama, anlatma ve duyurma sorumluluğunu taşımamız. Hava ve çevre kirliliğinin insan ve toplum yaşamına olumsuz etkilerini gidermek, iklim değişikliği sorununun insan yaşamını ve doğayı tehdit eden yıkıcı zararlarını azaltmak, hızla yükselme eğilimindeki sıcaklık artışını 1,5-2 °C ile sınırlamak için enerji üretim ve tüketiminde fosil yakıtların payını mutlaka radikal ve hızlı bir şekilde düşürmek gerekiyor. İnsanlığın maruz kaldığı en büyük tehdit olan iklim değişikliğinin başat nedenlerinden olan seragazi salımlarında, enerji sektörünün payı dörtte üç.

Günümüz dünyasında, bir yandan kaynaklar toplumsal yaşam gereklerinin çok üzerinde tüketilirken diğer yandan hâlâ

 Oğuz TÜRKYLMAZ ve
Orhan AYTAÇ

milyarlarca insanın evlerinde ellerini yıkayacakları bir lavaboları, yemek pişirmek için düzenli bir mutfakları yok. Bir milyara yakın insan elektrikten tam olarak yararlanamıyor, yüz milyonlarca insan da yemek pişirmek için çerçöp ile bitkisel ve hayvansal atıkların yakıldığı ilkel ocakları kullanıyor. Gelişmiş ülkelerde yaşayanlar dahil; milyarlarca insan, alım güçlerinin yetersizliği nedeniyle mevcut imkanlara ulaşmakta zorluk çekiyor. Bu durum enerji yoksunluğu ile enerji yoksulluğu gibi iki farklı kavramı ortaya çıkarıyor.

Çağdaş enerji hizmetlerine erişim ve kullanım imkanının fiziki olarak mümkün olmadığı koşullarda, örneğin elektriğin olmadığı yerlerde yaşayanlar enerji yoksunu olarak değerlendirilir. Enerji yoksulluğu ise insanların,

“Kapitalist sistem, neoliberal politika ve uygulamalarıyla enerji sektörünü kamusal bir alan olmaktan çıkardı ve özel tekellerin kâr egemenliğine teslim etti. Tekellerin fosil yakıt temelli politikaları nedeniyle de küresel ısınmaya yol açan seragazi salımları dünyayı tehdit eder bir konuma geldi. Uygulanan politikaların bir diğer sonucu da enerji yoksulluğu ve yoksunluğunun dayanılmaz bir boyuta ulaşmış olması. Bu artık sürdürülemez bir yapı”

yaşam alanlarında modern enerji hizmetlerinin veriliyor olmasına karşın düşük gelirleri nedeniyle bu hizmetlere erişim imkanlarının sınırlı olması ve/veya mümkün olamaması durumuna denir. Çok hızla yükselen enerji fiyatları nedeniyle ülkemizde ve birçok kapitalist ülkede doğalgaz ve elektrik borçlarını ödeyemedikleri için milyonlarca kişi soğuğa ve karanlığa mahkum edildi. Enerji yoksulluğu ciddi ölçüde arttı.

KAMUCU, TOPLUMCU BİR DÖNÜŞÜM

Enerjinin; toplum çıkarlarını gözetken kamusal planlama kapsamında, kamu hizmeti olarak, doğal ve toplumsal çevreye olumsuz etkileri asgari düzeyde tutularak ve azami ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı, etkin

ve verimli olarak temini, iletimi ve dağıtımını amaçlanmalı. Ülkemizde toplumun vazgeçilmez gereksinimlerinin karşılanmasında ve enerji yoksulluğunun önlenmesinde kamu mülkiyeti, kamusal hizmet ve toplumsal yarar esaslarını temel alan demokratik bir planlama ve programın uygulanması gerekiyor.

“KIT’ler zarar eder” tekerlemesinin yarattığı kompleksiten bir an önce arınılmalı. Enerji de, sağlık ve eğitim gibi temel altyapı niteliğinde bir kamu hizmeti. Kamu eliyle ve kamu denetiminde yürütülmesi gerekiyor. Özelleşen kamu kuruluşlarının tekrar kamuya dönmesi sağlanmalı. Bir adım daha atılmalı, yeni kamu iktisadi teşebbüsleri sektör temelli bir şekilde kurulmalı.

Elektrik, petrol ve doğalgaz üretimi, iletimi ve dağıtımını, petrol rafinerileri ve petrokimya kompleksleri, ileri teknoloji demir-çelik tesisleri, toplum, kamu ve ülke yararlı büyük ölçekli madencilik projeleri, kamusal eğitim, kültür, sağlık ve spor kurum ve tesisleri, kamusal ulaşım ve iletişim sistemleri, kurumları ve şebekeleri, sağlıklı kentsel gelişim ve toplu konut uygulamaları, sosyal güvenlik sistemi ve kurumları kamu tarafından tesis edilmeli ve çalıştırılmalı.

Temel gıda ve ihtiyaç maddelerinin üretimi, temini, satışı ve dağıtımını kamu eliyle sağlanmalı. Sümerbank, Et ve Balık Kurumu, Süt Endüstrisi Kurumu, **ÇAYKUR, Türkiye Şeker Fabrikaları**, SEKA gibi temel ihtiyaç maddelerini üreten kuruluşlar, Türkiye Gübre Fabrikaları, Türkiye Yem Sanayicileri Birliği gibi tarımsal sanayinin girdi kısmını örgütleyen, düzenleyen, geliştiren kurumlar, PETKİM, TÜPRAŞ, Demir-Çelik Fabrikaları (ERDEMİR ve İSDEMİR), Seydişehir Alüminyum gibi sanayinin en fazla ihtiyaç duyduğu ara malı üreten işletmeler, TELEKOM gibi enerji ve iletişim kuruluşları, yeniden kurulmalı, devletleştirilmeli ya da işlevsel hale getirilmeli.

ISINMA AMAÇLI FOSİL YAKIT KULLANIMININ AZALTILMASI

Tüm binalar ve yapılar, ısınma ve soğutma ihtiyaçlarını ve ısı kayıplarını asgariye indirecek mimari özelliklere, yapım kurallarına ve güneşten azami ölçüde yararlanmalarına imkan verecek güneş mimarisi esaslarına uygun olmalı.

İmar planlamalarında ve düzenlemelerinde kentsel yerleşimler güneşten azami ölçüde yararlanmaya olanak verecek şekilde konumlanmalı. Mevcut

“Ülkemizde toplumun vazgeçilmez gereksinimlerinin karşılanmasında ve enerji yoksulluğunun önlenmesinde kamu mülkiyeti, kamusal hizmet ve toplumsal yarar esaslarını temel alan demokratik bir planlama ve programın uygulanması gerekiyor”

bina stokunda, mimarisi uygun olan tüm binalarda ve yeni inşa edilen tüm yapılarda sıcak su eldesi için güneş panelleri uygulaması zorunlu hale getirilmeli. Yapıların ortam (toprak, su, hava) ısısından yararlanmalarını sağlayacak ısı pompaları kullanmaları sağlanmalı.

Sanayileşme strateji ve politikalarında; yoğun enerji tüketen, eski teknoloji, çevre kirliliği yaratabilen sanayi sektörleri (çimento, seramik, ark ocak esaslı demir-çelik, tekstil vb.) yerine; ülkenin mevcut ve gelecek ihtiyaçlarını planlama anlayışı ve kurgusu ile ele alan, enerji tüketimi düşük,

ithalata değil; yerli tasarım, mühendislik, hammadde, ara mal ve üretime dayalı, karbonsuz ve düşük karbonlu sektörlerin geliştirilmesine öncelik verilmeli.

Türkiye'deki yaş ortalaması 15 olan ve 26,8 milyon aracı elektrikliye çevirmek gibi büyük mali kaynakları gerektirecek ve uzun yıllar alacak hayalci yaklaşımlar bir kenara koyulmalı.

Özel oto sahipliğini özendiren bireysel taşıma sistemleri yerine kent içi ulaşımda yürüyüş ve bisiklet yollarını, elektrikli raylı toplu taşımacılığı, kentler arası ulaşımı ve lojistikte raylı sistemleri ve deniz taşımacılığını başat hale getirecek politika ve uygulamalara bir an önce yönelmek bir zorunluluk olarak görülmeli.

Başta güneş ve rüzgar olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretiminde kullanılan makine ve ekipmanların yurtdışında üretilmesi için teknik destek verilmesi, teknoloji geliştirme ve inovasyon çalışmalarının desteklenmesi, ölçüm ve belgelendirme hizmetlerinin verilmesi gibi çalışmalarını yapmak üzere **TÜBİTAK'ın enerji** ile ilgili

“Enerji de, sağlık ve eğitim gibi temel altyapı niteliğinde bir kamu hizmeti. Kamu eliyle ve kamu denetiminde yürütülmesi gerekiyor. Özelleşen kamu kuruluşlarının tekrar kamuya dönmesi sağlanmalı. Bir adım daha atılmalı, yeni kamu iktisadi teşebbüsleri sektör temelli bir şekilde kurulmalı”

birimleri, üniversitelerin ilgili enstitü ve merkezleri, kamu ve özel kuruluşların enerji Ar-Ge birimleri, ortak bir kurumsal çatı yapı içinde yer almalı.

Eğitim, sağlık, enerji, ulaşım, konut gibi hizmetlerin kamu hizmeti niteliğini vurgulayarak kamu eli ile verilmesini öngören bir kalkınmayı gerçekleştirebilmek ve buna uygun kamu yönetimi sistemi oluşturabilmek için emekten yana halkçı bir devlet mekanizmasının elde edilmesi gerekir.

Bu kapsamda, kamu kuruluşları yeniden yapılandırılmalı ve yeni kurum-

sallaşmanın önemli bir bileşeni olarak Türkiye Planlama Kurumu (TPK) kurulmalı. TPK'nın planlama kurgusu; yerel inisiyatifleri de dikkate alan, yerel unsurları da işin içine katan, karar mekanizmalarında onların da söz sahibi olduğu, katılımcı ve demokratik bir planlama anlayışına dayanmalı. Elektrik üretim, iletim, dağıtım hizmetlerini verecek tesisleri ve şebekeleri kurmak ve işletmek **üzere, Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) kurulmalı.** Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de petrol ve doğalgaz arama, üretim, rafinaj, iletim faaliyetleri dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmeli. Bu yapı, dağıtım ve satış faaliyetlerinde de bulunabilmeli. Bu amaçla, TPAO ve BOTAŞ'ı da bünyesine alacak Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu (TPDK) kurulmalı. Arama ve üretim faaliyetlerinde çevreye yönelik olumsuz etkilerin asgari düzeyde olması için çalışılmalı. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve yine enerji alanında piyasa ve borsa yapısını idare etmek üzere kurulmuş olan Enerji Piyasaları İşletme A.Ş. (EPIAŞ) ise kapatılmalı. Yerel yönetimler enerji ile kamusal yapılanma ve hizmet üretiminde aktif rol almalı.

Küresel Çevre Krizi ve Otoriter Rejimlerde Çevrenin Korunması

 Viktor PÁL, Çevre Tarihi Araştırmacısı

Çevre tarihi üzerine çalışmalar yapan Helsinki Üniversitesi öğretim üyesi Victor Pál, devletin çevre meselelerindeki kilit rolünün tehlikeler barındırabileceğini öne süren görüşleri ciddiye almak gerektiğini dile getiriyor çünkü devlet, iktidara yakın olanların çıkarları doğrultusunda kararlar alan ve muhaliflere ve “zararlı unsurlara” kendi açısından saldırabilen tehlikeli bir güç olabilir.

Çevre koruma ve klasik liberalizm arasındaki ilişki tartışmalıdır. Hem serbest piyasaya dayalı ekonomik liberalizm hem de demokratik katılıma dayalı siyasi liberalizm; kişisel özgürlüğe, bireysel haklara saygıya ve vatandaşların akıllıca kararlarına güvenmeye büyük önem verir. Bu klasik siyasi ve ekonomik liberalizmler, Sanayi Devrimi’nden bu yana dünya ekonomisinin gelişimini daha önce hayal edilemeyecek bir boyuta ve hıza çıkardı. Bunun sonucunda klasik liberalizm ekonomik açıdan başarılı ülkelerde önemli bir toplumsal taban kazandı. Liberalizme dayalı ekonomi, beraberinde doğal çevrenin artan kullanımını ve giderek artan tahribatı getirdi. Bugün, küresel çevre krizinin insanlığın karşılaştığı en büyük zorluklardan biri olduğu artık kimileri için net bir gerçek.

Klasik liberalizmin özel mülkiyete ve bireysel girişime dayalı ekonomik modeli, çevreyi korumayı isteyen kişi ve grupların dikkatlerini devlete ve onun organlarına çevirmesiyle sonuçlandı. Böylelikle doğal çevreyi koruyan ve bireylerin hareket özgürlüğünü kısıtlayan, doğal çevre ile ilgili gereksinimlerin karşılamalarını zorunlu kılan yasalar ve kurumlar oluştu. Sürecin sonucunda dünya ölçeğinde bir dizi milli park kuruldu ve havanın, suyun, toprağın saflığından nesli tükenmekte olan türlerin korunmasına kadar son derece geniş bir alanı düzenleyen çok sayıda Çevre Koruma Yasası oluşturuldu. Aynı zamanda, devletin çevrenin korunması adına serbest rekabeti zedeleyen aşırı müdahalesi birçok kişi tarafından eleştirildi. 20. yüzyılın başından itibaren çevre koruma konusu, yerel toplulukların korunması ve işçi sınıfının çıkarlarının temsil edilmesiyle iç içe bir hal aldı. Bu nedenle liberal ekonomi politikasının savunucuları, doğal çevrenin korunmasını genellikle ekonomik aktörlerin özgür eylemlerinin engellenmesiyle, yani uluslararası işçi hareketi ve komünist ideolojiyle ilişkilendirdiler. Sürecin bir sonucu olarak, hem çevreciler hem de çevrecilerin hedefleriyle aynı görüşte olmayanlar, devlete yöneldiler ve çevre korumayı güçlendirmek veya ekonomik ortamın

liberalleşmesini teşvik etmek için devlet müdahaleleri beklediler.

AŞIRI DEVLET MÜDAHALESİ ve JAMES C. SCOTT

Kimi değerlendirmeler, devletin çevre meselelerindeki kilit rolünün tehlikeler barındırabileceğini öne sürüyor. Çünkü devlet, iktidara yakın olanların çıkarları doğrultusunda kararlar alan ve muhaliflere ve zararlı unsurlara kendi açısından saldırabilen tehlikeli bir güç olabilir. Aşırı devlet müdahalesine yönelik en etkili eleştirilerden biri, James C. Scott'ın [Seeing Like a State: How Certain Schemes to Better the Human Condition Failed](#) adlı monografisidir. Siyasi yönelimleri ne olursa olsun, Scott bürokratik rejimleri eleştiriyor çünkü ona göre toplumlar, yüksek modernizmin teknokratik idealizmine göre örgütleniyor ve yerel halkın spesifik bilgisi hesaba katılmıyor. Bu durum ise toplumların baskı altına alınmasına ve teknokratik projelerinin kaçınılmaz şekilde başarısız olmasına yol açıyor.

Scott, ister Sovyetler Birliği ister Amerika Birleşik Devletleri hakkında yazıyor olsun, merkezi devleti homojenleşme için bir katalizör olarak görüyor. Yine de Scott'ın düşünceleri merkezi planlı bir ekonomiyi benimseyen otoriter sistemler hakkında açıktır: Merkezi olarak kontrol edilen ekonomiler, çok fazla etkiye sahip bir uzman ordusu tarafından yanlış yönde yönlendirilir ve sürecin en endişe verici sonuçlarından biri; komünist rejimlerin kolektivizasyon, kimyasallaştırma ve mekanizasyon yoluyla gerçekleştirdiği doğal çevrenin dramatik bir şekilde tek tip hale getirilmesidir.

Aynı zamanda Scott, yerel bilginin vazgeçilmezliğine ve bireyin özgürlüğüne hayat veriyor. Bu durum, Batı'nın bireysel iradeye olan inanç idealini okuyucuda farkında olmadan pekiştiriyor. Scott, insani çevre bilimleri alanında çalışan birçok araştırmacıyı etkiledi ve küresel çevresel kriz ve iklim değişikliğine rağmen son yıllarda merkezi rol oynayan devletin aksine liberalizm ve bireyciliğin insan-çevre ilişkisini daha olumlu bir biçimde şekillendirdiği inancını öne sürdü. Bu, kolektivizm etrafında örgütlenmiş otoriter sistemlerin aradığı durumu ifade eder.

OTORİTER TOPLUMLAR DA ÇEVRE KORUMA SİSTEMLERİ GELİŞTİREBİLİR Mİ?

Scott'ın teorisi, otoriter rejimlerdeki çevre korumanın genel resmiyle iyi bir şekilde eşleştirilebilir. Örneğin, 1980'lerde, komünist ülke hükümetlerinin, önceki 10 yıllarda kurulan çevre koruma kurumlarını ve altyapı sistemlerini etkin bir şekilde finanse edemediği giderek daha açık hale geldiğinde, Sovyet çevre koruma algısı o kadar kötüleşmişti ki daha radikal bir eleştiri Batı'da yerini aldı. 1990'larda ve 2000'lerde, sosyal bilim söylemine ekokırım yorumları hakim oldu. Ekokırım tezi, İngilizce *homicide* kelimesinden türetildi ve doğal çevrenin kasıtlı olarak yok edildiğini varsayıyor. Murray Feshback ve Alfred Friendly Jr. terimi ilk kullananlar oldu, böylelikle hızla moda haline gelen araştırma konusu, eski Sovyet ülkelerinden [çevresel yıkıma odaklanan](#) daha fazla ekokırım hikayeleri üretti. Tez o kadar etkili oldu ki konu, ilgili sosyal bilimler kamuoyunda bugün hâlâ [tartışılıyor](#).

Otoriter sistemlerin ortamına ilişkin araştırmalar 2000'li yıllarda kısmi bir değişime uğradı. Bu dönüşün katalizörlerinden biri, Nazi Almanyası'nın çevre politikasını araştıran, Hitler Almanyası'nda çevrenin rolü hakkındaki önceki teorileri baştan sona değiştiren ve topyekun savaş döneminde bile çevresel boyutların dikkate alınmasını vurgulayan bir dizi [çalışmaydı](#).

Bilimsel araştırmalar genellikle, otoriter rejimlerin çevre koruma konularında Batı liberal demokrasilerine göre çevreye daha fazla zarar verdiğini ve doğal değerleri daha kötü koruduğunu varsayar. Bunlar, Batı liberal demokrasilerinin ve otoriter rejimlerin çevre koruma sistemlerini analitik bir şekilde karşılaştırmaya gitmeden yapılır. Stephen Brain ve benim [derlediğimiz](#) gibi yeni bilimsel çalışmalar, liberal demokrasileri veya otoriter rejimleri eleştirmeyi amaçlamaz. Bununla birlikte otoriter toplumların da çevre koruma sistemleri geliştirdiği gerçeğinden yola çıkar. Bu konuda çalışan araştırmacıların hedefi, politik sempati veya diğer kişisel tercihlerden bağımsız olarak sistematik bir analiz ve anlayışın sağlanması olmalı. #

Yeni Yüzyıl Resmin Tamamını Görme ve Eyleme Geçme Zamanı

Global Compact Türkiye

Cumhuriyetin ikinci yüzyılına adım atarken hem ülkemizin hem de gezegenin geleceğini bugün atacağımız adımlarla şekillendireceğimiz bir dönemeçteyiz. Önümüzdeki yüzyıl neler getirecek henüz bilmiyoruz ama gerekli adımları acilen atmazsak tüm insanlığın karşı karşıya olduğu riskleri biliyoruz. Artık adım atmamanın maliyeti, adım atmaktan daha fazla.

Ülkemiz için doğal afet kaynaklı risklerin en başında deprem riski geliyor. 6 Şubat tarihinde, 11 ilimizi etkileyen depremler hepimizi derinden sarstı. Diğer tüm krizlerde ve afetlerde olduğu gibi bu depremlerde de yine en çok etkilenenler kadınlar ve dezavantajlı gruplar oldu. Depremin ilk günleri afetin yaralarını sarmak için seferberlikle geçerken şimdi önümüzde bölgenin yeniden toparlanması için uzun bir yolculuk var. Toparlanmanın hızlı, adil ve "kimseyi geride bırakmadan" yapılabilmesi ve benzer acıların tekrar yaşanmasının önlenmesi ise bundan sonraki asıl sınavımız olacak.

ULUSLARARASI TİCARET SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÜZERİNDEN YENİDEN ŞEKİLLENİYOR

Tüm dünyada yaşanan ekonomik daralma, artan genç işsizliği, kutuplaşma, eşitsizlikler, iklim değişikliği ile mücadele, bölgemizdeki çatışma ve savaşlar ve bunların yol açtığı krizler tüm dünyanın olduğu gibi Türkiye'nin de gündemindeki riskler arasında. Tüm bu gelişmeler yaşanırken, uluslararası ticaret sürdürülebilirlik üzerinden yeniden şekilleniyor. En büyük ticaret ortağımız Avrupa Birliği, önümüzdeki dönemde Avrupa Yeşil Mutabakatı ve geçtiğimiz günlerde hayata geçirdiği Sınırdan Karbon Düzenlemesi çerçevesinde hem kendi içinde hem de kendi sınırlarını aşan bir dönüşümün tetikleyicisi oluyor. AB'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum konusunda proaktif yaklaşımı karbon salımı azaltımı, enerji ve kaynak verimliliğini yatırım stratejilerinde birincil sıraya taşırken tedarik zincirlerini de kapsayan bir dönüşümünü hızlandıracak. Gerekli adımlar atılmazsa, Türk sanayisi daha yüksek üretim maliyetleri, finans-

Fotoğraf: Unsplash - Andreas Gucklhorn

“Tüm dünyada yaşanan ekonomik daralma, artan genç işsizliği, kutuplaşma, eşitsizlikler, iklim değişikliği ile mücadele, bölgemizdeki çatışma ve savaşlar ve bunların yol açtığı krizler tüm dünyanın olduğu gibi Türkiye'nin de gündemindeki riskler arasında. Tüm bu gelişmeler yaşanırken, uluslararası ticaret sürdürülebilirlik üzerinden yeniden şekilleniyor”

mana erişimde engel ve rekabet gücünün azalmasıyla karşı karşıya kalabilir. Hiç şüphesiz bu süreçte adaptasyon hızımız, küresel rekabetteki yerimizi ve gücümüzü de belirleyecek.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DAHA BÜTÜNCÜL TARTIŞILYOR

Öte yandan bu sene gerçekleştirilecek BM İklim Değişikliği 28. Taraflar Konferansı (COP 28), sağlık ve iklim krizine bir gün ayıran ilk Taraflar Konferansı olacak. Bu kapsamda, uyum (adaptation) tanımının küresel iklim direncini sağlamak, gıda sistemlerini dönüştürmek, orman arazi kullanımını ve su yönetimini geliştirmek için genişletilmesi de gündemde. Petrol ve fosil yakıt tartışmaları ise müzakereleri yine en çok meşgul edecek başlıklar olacak gibi görünüyor.

Sürdürülebilirlik sadece çevresel değil, sosyal boyutları da içerecek şekilde daha bütüncül tartışılıyor. BM Genel Kurulu, 2022 Temmuz ayında temiz, sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre hakkını insan hakkı olarak kabul etti. COP 27 iklim değişikliğinin insan hakları boyutuna ilişkin kapsamlı tartışmalara ev sahipliği yaptı. Geçtiğimiz yıl Aralık ayında gerçekleşen İş Dünyası ve İnsan Hakları Zirvesi de yeşil ekonomiye geçişi insan hakları ekseninden derinlemesine inceledi. AB Yeşil Mutabakatı'yla şirketlerin tedarik zincirinde insan hakları alanında çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma gibi alanlardan sorumlu tutulacağı düşünüldüğünde iş dünyası ve insan hakları da önümüzdeki dönemin öncelikli konuları arasında olacak.

Peki, Türkiye'nin önümüzdeki dönemde sürdürülebilirlik gündeminde neler var?

Türkiye 2021 yılında Paris İklim Anlaşması'nı onayladı, COP27'de güncellenmiş Ulusal Katkı Beyanı'nı açıkladı. Buna göre Türkiye 2030 yılı itibarıyla sera gazı emisyonlarını referans senaryoya kıyasla %41 azaltacağını ve en geç 2038'de emisyonları tepe noktaya ulaştıracağını beyan etti. Ancak bu adımlar Türkiye'den daha iddialı taahhütler bekleyen paydaşları pek de tatmin etmedi. Paydaşların talepleri ve AB Yeşil Mutabakatı gibi düzenlemeler Türkiye'nin karbon emisyon azaltımı konusunda daha ivedi ve iddialı adımlar atmasını gerektirecek.

Plastik sorunu önümüzdeki dönemin öncelikli konuları arasına girdi. Her yıl yarısı yalnızca bir kez kullanılmak üzere tasarlanmış 400 milyon tondan fazla plastik üretiliyor. Bunun %10'dan azı geri dönüştürülüyor. Tahminen 19-23 milyon tonu göller, nehirler ve denizlere atılıyor. Bu sorunlara dikkat çekmek amacıyla her yıl 5 Haziran'da kutlanan Dünya Çevre Günü'nün bu yılki teması plastik kirliliği oldu. 2024 yılına kadar plastik atıkların ortadan kaldırılması için küresel bir anlaşma hazırlanması için müzakereler devam ediyor. Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin dögüsel ekonomi ve plastik kirliliğinin azaltımı alanında attığı adımları ivmelendirmesi gerekecek.

“Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliğine dair her endekste son sıralarda yer almaya devam ediyor. Kadınların kazanılmış haklarının dahi tartışma konusu olduğu bir gündemde eşitsizliklerin azaltılması için çabalar daha da önemli hale geliyor”

UZUN VE ÇETREFİLLİ BİR YOL

Konunun sosyal ayağına baktığımızda önümüzde daha çetrefilli ve uzun bir yol var. Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliğine dair her endekste son sıralarda yer almaya devam ediyor. Kadınların kazanılmış haklarının dahi tartışma konusu olduğu bir gündemde eşitsizliklerin azaltılması için çabalar daha da önemli hale geliyor. İnsan hakları, çalışan hakları, çocuk işçiliği, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi konular ise yine en az ilerleme kat ettiğimiz ve somut adımlara en fazla ihtiyaç duyduğumuz alanlar arasında. Bunlara ek olarak ESG'nin (Economic, Social, Governance - Ekonomik, Sosyal, Yönetişim) G'si yani “yönetişim” önümüzdeki dönemin önemli başlıklarından biri olacak. Geleneksel yönetim anlayışına ek olarak ekonomik, çevresel ve sosyal riskleri ve fırsatları da yöneten ve en önemlisi paydaşlarla işbirliği içerisinde, ortak sorunlara ortak akılla çözüm arayan güven temelli bir yönetim anlayışını nasıl tesis edeceğimize daha çok odaklanmamız gerekecek.

Madalyonun diğer yüzünde 2030 ajandasının gerçekleşmesinde önemli bir aktör olan şirketlerin de konuları gündemlerinde giderek daha üst sıralara taşıdığını görüyoruz. CEO'lar enflasyon ve hızlı fiyat dalgalanmaları, savaş ve çatışmalar, halk sağlığına yönelik tehditler ve işin geleceği için gerekli yetenek eksikliği gibi çok boyutlu krizler ile mücadele ettiklerini söylerken, sürdürülebilirliği önceleyerek bu riskleri daha iyi yönettiklerini belirtiyorlar.

CEO'ların %93'ü sürdürülebilirliğin görev tanımlarının önemli bir bölümünü oluşturduğunu düşünüyor. İş tanımlarına sürdürülebilirliği dahil eden CEO'lar şirketlerinin iş süreçlerini ve operasyonlarını yeniden tasarlıyor. Bununla birlikte taahhütlerin sözde kalmaması, somut aksiyonlara dönüşmesi önemli. Bunun için de şirketlerin somut, iddialı ve ölçülebilir hedefler belirlemesi ve bu hedeflerde ilerlemesini kamuoyuyla şeffaf bir şekilde paylaşması gerekiyor. Bilim Temelli Hedefler İniyatifi'ne (Science Based Target initiative) katılarak karbon emisyon azaltım taahhüdünde bulunan şirket sayısı her geçen gün artıyor. UN Global Compact üyesi 18.000'den fazla şirket yenilenen raporlama sistemi ile bu sene den itibaren 69 göstergede hedef ve ilerlemelerini kamuoyuna açık bir şekilde raporlamaya başlıyor. Tüm bu gelişmeler iş dünyasının somut ilerlemesini bizlere gösterecek olmakla birlikte taahhütlerini ve ilerlemesini paylaşmayan şirketlerin paydaşlarını ikna etmesini zorlaştıracak. Önümüzdeki dönemde başta tüketiciler olmak üzere tüm paydaşların şirketleri daha yakından takip ettiği ve somut ilerleme ve şeffaflık taleplerinin daha güçlü dile getirildiği bir döneme tanıklık edeceğiz.

Özetle, önümüzdeki yüzyıl için elimizde uzun bir yapılacaklar listesi var. Cumhuriyetimizin ikinci yüz yılında herkesin eşit ve adil şekilde, refah içinde yaşadığı sürdürülebilir bir ülke sunabilmek için bugünden çalışmaya başlamalıyız. #

Tedavi gören çocuklar için

umudu,

geleceğimiz için

doğayı koruyun!

Hemen İncele

Sibel BÜLAY
sibel.bulay@gmail.com

Seçim Sonuçlarının Belediyelerin Sürdürülebilirlik Politikalarına Etkisi

Konuyu değerlendirirken Mart 2024'te yapılacak yerel seçimleri özellikle göz önünde bulundurarak diyorum ki, "Sürdürülebilirlik konusunun Erdoğan/ AKP'nin gündeminde olduğunu düşünmüyorum." Erdoğan hükümetinin önceliği kendi partisinden olmayan belediye başkanlarının, özellikle de CHP'li belediye başkanlarının, çalışmalarını engelleyerek onların başarısızlığını seçim konusu yapmak olacak. Erdoğan/AKP hükümeti özellikle kendinden olmayan belediyelerin sorumluluklarını ve maddi kaynaklarını merkezde topluyor. Şehirlerde toplanan ve şehirlere verilmesi gereken vergi gelirleri merkezi hükümetin kontrolü altında. Ve Erdoğan/AKP hükümeti kendinden olmayan belediye yönetimlerine gitmesi gereken maddi kaynakları bir o kadar daha sıkacak. Erdoğan özellikle İstanbul'u almak için her şeyi yapacak. Başkan İmamoğlu'nu bu konuda aşılması güç bir engel olarak görürse onu siyasi yasaklı durumuna bile getirilebilir. Erdoğan hükümetinin,

sürdürülebilirlik konusunda politika geliştirecek olması halinde dahi bunu salt göz boyama olarak yapacağını çoğu uluslararası toplantıda gözlemledim. Toplantılarda anlatılanları, yapılan sunumları izledikçe hükümetle aynı ülkede ama paralel evrenlerde yaşadığımızı çok düşünmüştüm. Örneğin, Türkiye 2019'da BM Sürdürülebilir Kalkınma Üst Düzey Siyasi Forumu'nda sunduğu SKA Gönüllü Raporu'nda yoksulluğu çözen "en başarılı" ülkelerden biri olduğunu anlatmıştı.

Konunun Erdoğan/AKP hükümetinin gerçek gündeminde yer alacağını, uygulamaya yönelik ciddi çalışmalar yapılacağını düşünmüyorum. Yaşam kalitesini artırmak, şehirlerin sürdürülebilirliğini geliştirmek: bu yönetimin önceliği değil. Erdoğan/AKP hükümetini motive eden iki konu var: Rant ve siyasi güç. Buna kısır döngü olarak da bakabiliriz: Siyasi gücü ranta çevir; rantla siyasi gücünü artır. Sürdürülebilirlik hiçbir şekilde Erdoğan/AKP için bir şey ifade etmiyor. Bunu söylerken çok değer verdiğim bir Türk atasözünden yola çıkıyorum: "Ayinesi iştir kişinin..." Görüşümü merkezi hükümetin yerel yönetimlere yaklaşımı teyit ediyor.

2015'te Birleşmiş Milletler'e üye tüm ülkelerin kabul ettikleri [17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı](#) (SKA) 169 alt hedeften oluşuyor. Ve 169 alt hedeften 86'sını gerçekleştirmek için yerel yönetimlerle işbirliği gerekiyor. SKA'lara ulaşmak, yerel yönetimlerin yaşam kalitesini belirleyen temel hizmetlere erişimi sağlama kapasitesiyle doğrudan bağlantılı. Bu nedenle dünyada merkezî yönetim anlayışı güçlü,

Not: Bu yazı yayımlandığında Türkçesini çok aradım ama bulamadığım için burada İngilizcesini kullandım.

yetkileri artırılmış, katılımcı yerel yönetim anlayışına doğru evriliyor.

SKA 16.7: Her düzeyde duyarlı, kapsayıcı, katılımcı ve **temsil edici karar verme** mekanizmalarının oluşturulması.

Cumhurbaşkanı Hükümet Sistemi'nde (CHS) gelişmeler SKA 16.7 ile hiçbir şekilde örtüşmüyor. Aksine devletin merkezîyetçi özelliği artırılıyor. Cumhurbaşkanı'nın tek karar verici olarak ülkeyi yönetmesi, kamu politikası oluşturma sürecinin katılımcı karar verme mekanizmalarına ters düşüyor.

CHS sistemi altında politika belirleme işlevi kurullardan oluşan yeni bir yapıya verilmiştir. Buna yerel politikaların geliştirilmesi (Yerel Yönetim Politikalar Kurulu: YYPK) ve "Yerel yönetimler alanında Cumhurbaşkanı'nın talimatlarını yerine getirme" dahildir. İşin ilginç yanı "["YYPK'nın görevini yaparken işbirliği yapacağı paydaşlar arasında"](#) (Bakanlıklar, kurum ve

kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler) yer alırken yerel yönetimler, seçilmiş yerel yönetim mensupları, muhtarlar ve dahası hemşeriler sayılmamıştır... YYPK'nın kurumsal ve yapısal görev tanımında savunulunun aksine yerel siyaset yapıcılar göz ardı edilmiştir." Ve bu Kurulların üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanıyor. Bu yaklaşım çağdaş yerel yönetim ilkelerine ters düşüyor. Dahası da var. YYPK'nın yetkileri arasındaki, "Boğaziçi imar uygulama programları gereği kamu yatırımlarının planlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak!" Boğaziçi imar uygulamalarının Ankara'da planlanıyor olmasına nasıl bir anlam vermeliyiz? Bunu okuyucularına bırakıyorum. **Yani CHS ile beraber sürdürülebilirlik konusuna 1-0 mağlup giriyoruz.**

Şehirlerin sürdürülebilirlik konusunda önemini şuradan da anlayabiliriz: 17 SKA'dan SKA 11'in konusu tümüyle şehir yaşamına yönelik. SKA ve alt hedeflerinin her birini tek tek ele alıp RTE/AKP hükümetinin bunlara ters düşen politikalarından örnekler verebilirim ama fazla yer alacağından burada yalnızca birkaçını ele alacağım.

SKA 1: YOKSULLUĞA SON

1.1. ...aşırı yoksulluğun 2030'a kadar herkes için, her yerde ortadan kaldırılması.

-TÜİK verilerine göre enflasyonun %70'in üzerinde olduğunu; açlık sınırının asgari ücretten fazla olduğunu hatırlayalım (Halkın kendine avuç açmasını siyasi desteğe dönüştüren siyaset anlayışının bu konuda bir şey yapmasını bekliyor muyuz?).

SKA 2: AÇLIĞA SON

2.1 2030'a kadar açlığın sona erdirilmesi... Besine erişimin güvence altına alınması.

-AKP ve MHP'nin okullarda çocuklara bedava yemek verilmesini reddettiğini hatırlayalım.

-İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin halka ucuz eklemek sağlama girişimlerinin AKP'li Belediye Meclisi Üyeleri tarafından engellenmesini hatırlayalım.

SKH 11 SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR

11.1. 2030'a kadar herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara... erişiminin sağlanması.

-Bugün şehirlerde çoğu ailenin bütçesini aşan kiralarla karşı karşıya kaldığını ve artık ev sahibinin imkansızlaştığını hatırlayalım.

11.2. 2030'a kadar özellikle kırılgan durumda olan insanların... güvenli, uygun fiyatlı, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişiminin sağlanması.

-Ulaşım konusunda CHP'li belediyelerin dışarıdan sağladıkları kredilerin onayının Cumhurbaşkanı tarafından aylarca bekletildiğini hatırlayalım.

-["Ümraniye-Ataşehir-Göztepe Metro Hattı için Avrupa Kalkınma Bankası'ndan aldıkları 75 milyon euroluk ek krediye onay vermeyen Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'ye çağrı yaptı... İmamoğlu, "Bu onay, Hazine garantisi olmayan bir onay. Kendisinden, kalemi mürekkebe batırıp imza atmasını bekliyoruz. Dokuz aydır, o kredi gelme\(di\)." 11.3. 2030'a kadar **katılımcı**, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi...](#)

"Erdoğan hükümetinin, sürdürülebilirlik konusunda politika geliştirecek olması halinde dahi bunu salt göz boyama olarak yapacağını çoğu uluslararası toplantıda gözlemledim. Toplantılarda anlatılanları, yapılan sunumları izledikçe hükümetle aynı ülkede ama paralel evrenlerde yaşadığımızı çok düşünmüşümdür"

-İstanbul'da Sulukule ve Romanlarla başlayan kentleri soylulaştırma girişimlerini hatırlayalım.

-["İstanbul Boğazı'nın en güzel noktalarından biri olan Küçük Armutlu Mahallesi'nin yıkılarak yeniden inşası için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yeni plan hazırladı... Baltalimanı Muhtarı Ali Haydar Aslan, "Gördük ki bu proje halkın yararına değil, halkı buradan boşaltma amaçlı bir proje" dedi \(Eskiden bir arada yaşayan farklı ekonomik düzeyde insanlar, mahalleler artık RTE/AKP politikalarıyla ekonomik olarak ayrıştırılıyor\).](#)

11.5. 2030'a kadar... afetler nedeniyle küresel gayri safi yurt içi hasılayla ilgili doğrudan ekonomik kayıpların önemli oranda düşürülmesi ve ölümlerin ve etkilenen insan sayısının önemli ölçüde azaltılması.

11.b. 2020'ye kadar... **afetlere karşı dayanıklılığa** yönelik entegre politikaları ve planları benimseyen... -6 Şubat'ta yaşanan deprem felaketinde sayıları 50 binin üzerinde olan ölümlerimizi; milyarlarca liralık ekonomik kaybı ve bu konuda hükümetin ne derece aciz kaldığını hatırlayalım.

SKA 16: BARIŞ, ADALET VE GÜÇLÜ KURUMLAR

16.5. Yolsuzluk ve rüşvetin tüm biçimlerinin önemli ölçüde azaltılması.

-Uluslararası Şeffaflık Örgütü'ne göre 2022'de, Türkiye'nin 180 ülke arasından 101. sıraya gerilediğini hatırlayalım.

Yukarıda da anlattım: Örnek çok ama yer yok.

Sonuç olarak Erdoğan/AKP hükümetinin, insan hakları ve adalet konularında olduğu gibi, sürdürülebilirlik konusunda da ilerleme kaydedeceği konusunda ümidim yok. #

SMA Önlenebilir Bir Hastalıktır

Siz de düzenli bağışçımız olarak daha fazla
SMA hastasının hayata etkin katılımı için
yürüttüğümüz çalışmalara destek olabilirsiniz.

Toplumda SMA farkındalığını artırmak, hasta ve hasta ailelerinin
tedavi, eğitim ve sosyal haklara erişimini sağlamak üzere çıktığımız
yolda, destekçilerimiz ve bağışçılarımızdan aldığımız güçle
geleceğe umutla bakıyoruz.

TÜRKİYE SMA VAKFI

www.sma.org.tr

Bağış sayfası için
QR'i okutunuz.

Rana BİRDEN, Kale Grubu Kurumsal İletişim Bölüm Başkanı
ranabirden@kale.com.tr

Daha İyi Bir Dünya Hedefine Asla Yalnız Yürümeyeceksin!

Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayımlanan Küresel Riskler Raporu 2023, ekonomik sistemler ile dünyanın sorunlu doğal ekosistemleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyarken olası zorluklar hakkında herkese bu yıl bir kez daha hatırlatma yaptı. Dünyanın karşı karşıya kalabileceği bir sonraki krize toplu olarak hazırlanmak ve bunu yaparken daha istikrarlı, dirençli bir dünyaya giden yolu şekillendirmek için bir eylem çağrısında bulundu.

Bu mesajı alan iş dünyası, işlerini daha iyi iş pratikleriyle yerine getirme, kârlılığı dağıtma, kaçırdığı dünya meselelerini görme, uyum sağlama ve çözümünde radikal bir dönüşüm yaratma kararının eşliğinde. Gerçek değişim getirecek iş modellerine ve kalıcı sosyal fayda yaratmaya odaklanmak gerektiği artık daha anlaşılır hale geliyor.

Bu noktada sosyal girişimler çok önemli bir bağlantı noktası. Dünyayla paralel olarak Türkiye’de de sosyal girişimlerin ivme kazandığı bir dönemdeyiz. Ülkemizde de sosyal girişimciliğin alternatif bir “iş modeli” olarak kabul edilmesiyle özellikle gençlerin bu alana ilgisi belirgin bir şekilde arttı ve örnek projeler çoğalmaya başladı. Bu durum geleceğe yönelik umutlarımızı yeşertse de etkili bir sosyal girişim ekosisteminin gelişmesini sağlamak için iş dünyasının elini taşın altına koyması oldukça önemli.

KALE GRUBU’NDAN ÖNEMLİ BİR ADIM

Dönüştürücü girişimlere hız veren, etki alanı pozitif işlere yatırım yapan Kale Grubu, bu doğrultuda çok önemli bir adım attı ve 2017 yılında hayata geçirdiği

İbrahim Bodur Sosyal Girişimcilik Programı (İBSG) ile bu alanı açan ilk kurumlardan biri oldu. Kurucumuz merhum İbrahim Bodur’un da işaret ettiği üzere, yeni nesil sosyal girişimcilerin çıkmasını teşvik etmeyi, fırsat verildiği takdirde kendi alanlarında çığır açabilecek potansiyele sahip sosyal girişimcileri desteklemeyi, gelecek için bugünden yapılan bir yatırım olarak görüyoruz.

Özel sektör ve sosyal girişimcilik ekosisteminin birlikteliği, hatta toplulukların iç içe geçmesiyle 21. yüzyılın ihtiyaçlarına ve krizlerine çok daha uygun hızlı ve sahici çözümler üretebileceğimize inanıyoruz. İki tarafın beraberinde getirdiği güçlü kaslar, amaçlar ve eylemler, karşı karşıya olduğumuz kompleks krizleri çözmek için oldukça kritik. Çünkü daha iyi bir dünya yaratma yolculuğu, kesinlikle yalnız yürünebilecek bir yol değil!

ETKİ ODAKLI TOPLULUK OLMA AMACI

Bugün mikro ve makro ölçekte bağ kuran, birlikte hareket eden, etki odaklı topluluklar olmadan krizlere çözüm üretmenin, sürdürülebilirlikten konuşmanın mümkün olamayacağını görüyoruz. Birçok model ve iş yapış biçimi, topluluk odaklı gelişmeye başladı bile...

Sosyal girişim ekosistemini desteklemek için başlattığımız İbrahim Bodur Sosyal Girişimcilik Programı da bu noktaya evriliyor. Çünkü biz İBSG’yi salt bir ödül programı olarak görmüyoruz. Birbirlerinin deneyimlerinden öğrenen, diyaloglar kuran, birlikte iş geliştirebilen, toplumsal sorunlara ortak çözümler

“Biz İBSG’yi salt bir ödül programı olarak görmüyoruz. Birbirlerinin deneyimlerinden öğrenen, diyaloglar kuran, birlikte iş geliştirebilen, toplumsal sorunlara ortak çözümler üretebilen sosyal girişimcilerden, birlikte çeşitlilikten beslenen etki odaklı bir topluluk olmayı amaçlıyoruz.”

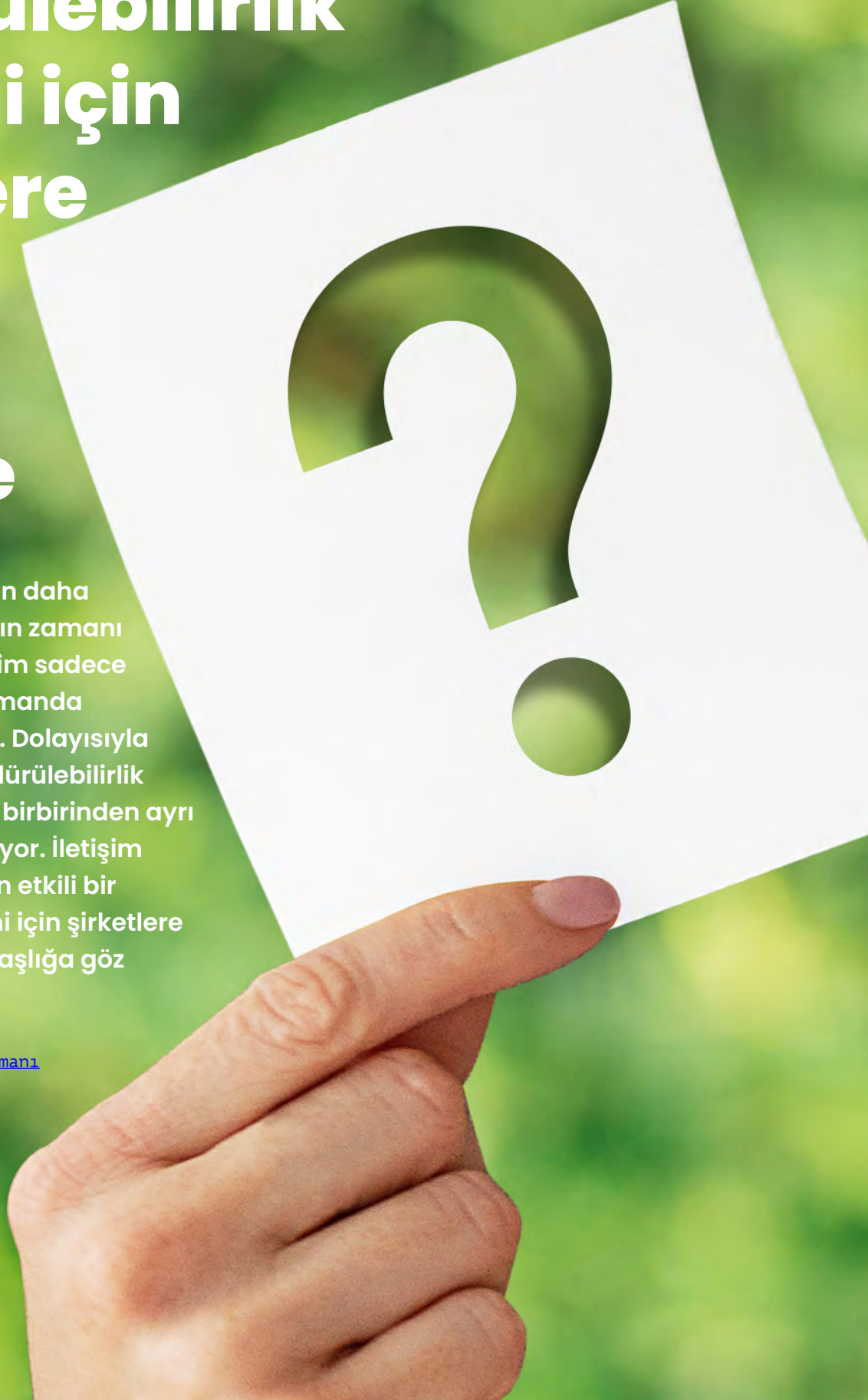
üretebilen sosyal girişimcilerden, birlikte çeşitlilikten beslenen etki odaklı bir topluluk olmayı amaçlıyoruz. Nitekim geçen yıl yaptığımız etki analizine katkı veren paydaşların, “Daha güçlü bir topluluk süreci yönetiminin, ekosistemin çehresini değiştireceği yönünde” görüş bildirmeleri de yolumuza ışık tuttu. Bu

nedenle İBSG’nin zaten çok kuvvetli olan etkisinin, önümüzdeki beş yılda “topluluk yönetimini” de devreye alarak katlanarak artması için paydaşlarımızla, program ortaklarımızla işbirliği içinde çalışacağız. Tüm bunların yanı sıra bu yol arkadaşılığının bizim için ayrı bir değeri daha var. Sosyal girişimciler bizden öğrendikleri gibi biz de onlardan besleniyoruz. Yeni şeyleri birlikte keşfediyor, onların farklı deneyimlerinden yararlanıyoruz. Önümüzdeki sayılardan itibaren her biri birbirinden değerli ve önemli işler başaran sosyal girişimci paydaşlarımızı ekolQ okurlarıyla tanıştıracacağız. Kendi hikayelerini ve iş modellerini anlatarak yarattıkları etkiyi paylaşacaklar. Hep birlikte hem mevcut sosyal girişimcilerin hem de sosyal girişimci adaylarının yollarını aydınlatacağız. #

Etkili Sürdürülebilirlik İletişimi İçin Şirketlere Sekiz Önemli Tavsiye

Geleceği şekillendirirken daha iyi bir hikaye anlatmanın zamanı gelmedi mi? Etkin iletişim sadece bilgilendirmez, aynı zamanda ilham verir ve değiştirir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik iletişimi çalışmalarının birbirinden ayrı düşünülmemesi gerekiyor. İletişim Uzmanı Serhat Şabap'ın etkili bir sürdürülebilirlik iletişimi için şirketlere önerdiği sekiz önemli başlığa göz atmak ister misiniz?

 [Serhat ŞABAP, İletişim Uzmanı](#)

Son zamanların en popüler konusu olan sürdürülebilirliği konuşmak elbette kolay değil. Kapsamı oldukça geniş olan bu husustaki bilgi kirliliğini de dikkate aldığımızda meseleyi ince eleyip sık dokumamız gerekiyor. Meselenin izahından öte altını çizmemiz gereken bir nokta var: **Neden hep beraber sürdürülebilir olmaya çalışıyoruz?**

Evet, hepimizin bildiği gibi, eteklerimizi tutuşturan bir sorun ile yani **iklim krizinin yıkıcı etkileri ile** karşı karşıyayız. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) son yayımladığı raporda, iklim değişikliğiyle mücadele politikaları iyileştirilmediği takdirde, 2100 yılına kadar 3,2°C'lik bir küresel ısınma ile karşı karşıya kalabileceğimizi [belirtiyor](#). Küresel ısınmanın 3 dereceye yaklaşması biyoçeşitlilik kaybının 10 katına çıkması demek; kısaca, dünyanın yaşamsal fonksiyonlarını yitirmesi de diyebiliriz.

Sorunu biraz da iş dünyası perspektifinden ele alalım.

ŞİRKETLER İÇİN YENİ BİR BÜYÜME STRATEJİSİ

Uluslararası Yardım ve Kalkınma Kurulu Christian Aid'ın "2022'nin Maliyeti: İklimin Çöktüğü Yıl" başlıklı raporunda; **2022 yılında yaşanan en büyük 10 iklim felaketinin en az 200 milyar dolarlık bir tahribata** neden olduğuna [dikkat çekiliyor](#). İstatistikler, iklim değişikliği kaynaklı yıkımın neden olduğu ve olacağı zararı net bir şekilde ortaya koyuyor. Tam da bu noktada, doğal ekosistemlerin gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli olarak kullanılabilmesini sağlama ilkesine dayanan, sürdürülebilirlik karşımıza çıkıyor. Temel olarak çevresel, sosyal

ve ekonomik boyutlarıyla ele alınan sürdürülebilirlik, aslında yaşamın ve iş yapış biçimlerinin bütün unsurlarına sirayet etme potansiyeline sahip. Sürdürülebilir insan kaynakları politikalarından satın alma süreçlerine, üretimden lojistiğe kadar geniş bir yelpazede karşımıza çıkan sürdürülebilirlik, doğayla barışık bir eksen sunarken şirketler için de yeni bir büyüme stratejisi olarak kabul ediliyor.

YEŞİL BÜYÜMEYE YATIRIM

Sustainable Economy Intelligence Database'e göre, yeşil büyümeye en çok yatırım yapan şirketler kazancını üç katına [çıkartıyor](#). Şirketlerin gerek iklim değişikliğiyle mücadeledeki sorumluluğu gerekse bu noktadaki faaliyetlerinin sağlayacağı kazancı dikkate aldığımızda göre işin iletişim noktasını hep birlikte irdeleyebiliriz.

Etkin iletişim sadece bilgilendirmez, aynı zamanda ilham verir ve değiştirir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik iletişimi çalışmalarının birbirinden ayrı düşünülmemesi gerekiyor. Bu nedenle şirketlerin sürdürülebilirliği bütün iş yapış biçimlerine entegre etmesi ve başta yönetim kurulunda olmak üzere her bir unsurunun meseleyi içselleştirmesi oldukça elzem. Süreci yalnızca sürdürülebilirlik komitelerine bırakmak yerine her bir departmana özgü rehberlerin hazırlanması ve birimlerin performans kriterlerine sürdürülebilirliğin dahil edilmesi gerekiyor. Sürdürülebilirliği iş yapış biçimlerimize entegre ettikten sonra iletişimin en önemli aşamasını tamamlamış oluyoruz.

Şimdi gelin sürdürülebilirlik iletişimde sekiz önemli noktayı birlikte ele alalım:

"Sürdürülebilirlik iletişimi, şeffaflık ve dürüstlük üzerine inşa edilmelidir. Şirketler, sürdürülebilirlik çabalarının gerçekçi bir değerlendirmesini yapmalı ve açık bir şekilde paylaşmalıdır"

Etkili Sürdürülebilirlik İletişiminde 8 Adım

Gerçekçi ve İtibarlı Olun: Sürdürülebilirlik iletişimi, şeffaflık ve dürüstlük üzerine inşa edilmeli. Şirketler, sürdürülebilirlik çabalarının gerçekçi bir değerlendirmesini yapmalı ve açık bir şekilde paylaşmalı. İtibarlı olmak için, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma konusunda somut adımlar atılmalı (ara hedefler belirlenmeli) ve bu adımların sonuçları bağımsız kurumlar tarafından ölçülmeli.

Hikaye Anlatma Yeteneğinizi Kullanın: Sürdürülebilirlik iletişimi, sadece rakamlar ve istatistiklerden ibaret olmamalı. Şirketler, etkileyici hikayeler anlatarak insanların duygusal bağ kurmalarını sağlamalı. Çalışanların, paydaşların ve müşterilerin sürdürülebilirlik çabalarına nasıl katkıda bulunduğunu vurgulayan gerçek hikayeler, şirketin sürdürülebilirlik performansının anlaşılmasına yardımcı olur.

İki Taraflı İletişimi Teşvik Edin: Sürdürülebilirlik iletişimi, bir diyalog oluşturmayı

"Words that work: Effective language in sustainability communications raporu, 'sürdürülebilirlik' kelimesinin, Forbes'ın en iyi 50 markasının her birinin sürdürülebilirlik web sayfasında ortalama 10 kez tekrarlandığını, en sürdürülebilir markaların ise bu kavramı yalnızca bir kez kullandığını gösteriyor"

hedeflemeli. Şirketler, müşteriler, çalışanlar, tedarikçiler, yerel topluluklar ve diğer paydaşlarla etkileşime geçmeli ve geribildirimleri dikkate almalı. Bu, şirketin sürdürülebilirlik stratejisini geliştirmek ve iyileştirmek için önemli bir fırsat yaratacaktır.

Görsel ve İçerik Odaklı İletişim Araçlarını Kullanın: Sürdürülebilirlik iletişimi için etkili bir yol, görsel ve içerik odaklı iletişim araçlarını kullanmaktan geçer. İnsanlar genellikle görsel unsurlara daha iyi yanıt verirler. Bu nedenle infografikler, videolar, grafikler ve görseller kullanarak sürdürülebilirlik çabalarınızı destekleyin. Aynı zamanda içerik odaklı yaklaşım da önemli. Blog yazıları, beyaz kağıtlar, raporlar ve haber bültenleri gibi içeriklerle şirketinizin sürdürülebilirlik hedeflerini ve ilerlemelerini anlatın.

İyi Bir Hedef Kitle Analizi Yapın: Sürdürülebilirlik iletişimi için hedef kitlenizi iyi anlamak önemli. Çalışanlar; müşteriler,

yatırımcılar, yerel topluluklar ve diğer paydaşlarınızın ilgi alanlarına, değerlerine ve ihtiyaçlarına odaklanın. Bu bilgiyi kullanarak, sürdürülebilirlik hedeflerinizi onlara nasıl anlatabileceğinizi ve onların beklentilerini nasıl karşılayabileceğinizi belirleyin.

İşbirlikleri ve Ortaklıklar Kurun: Sürdürülebilirlik iletişimde etkili olmak için işbirlikleri ve ortaklıklar kurun. Sivil toplum kuruluşları, yerel topluluklar, diğer şirketler ve sektör liderleri ile işbirliği yaparak sürdürülebilirlik çabalarınızı destekleyebilir ve daha geniş bir kitleye ulaşabilirsiniz. İş dünyasının sürdürülebilir kalkınma konusundaki farkındalığını ve etkisini artırmak amacıyla faaliyetleri icra eden [SKD Türkiye](#), etki odaklı bir STK olarak şirketlerin yeşil dönüşüm süreçlerine rehberlik sağlıyor. SKD Türkiye'ye üye olunması kurumunuza görünürlük kazandırmakla birlikte şirketinizin yeşil dönüşümü için rehberlik alma imkanınızı da sağlar.

SKD Türkiye, TÜSDİAD ve Global Compact Türkiye işbirliğinde başlatılan İş Dünyası Plastik Girişimi'ne ([IPG](#)) imzacı olabilir ve şirketinizin plastik azaltımını sağlarken kapasite artırımında bulunabilirsiniz.

[Döngüsel Ekonomi Platformu'na](#) üye olarak şirketinizin döngüsellik oranını artırabilirsiniz.

Sürdürülebilirlik Akademisi, Global Compact Türkiye, TÜSİAD, TİM ve İstanbul Sanayi Odası gibi kurumların çalışmalarına entegre olarak da kurumunuzun sürdürülebilirlik haritasına dair bilgi edinirken önemli bir iletişim zemini inşa edebilirsiniz.

Sürdürülebilirlik Kelimesini Kullanmayın: *Words that work: Effective language in sustainability communications* raporu, "sürdürülebilirlik" kelimesinin, Forbes'in en iyi 50 markasının her birinin sürdürülebilirlik web

"Sürdürülebilirlik iletişimi, şirketin topluma ve gelecek nesillere olan taahhüdünü vurgulayan önemli bir araçtır ve şirketin itibarını güçlendirebilir. Şirketler, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak ve ilerlemelerini paydaşlarla paylaşmak için düzenli olarak iletişim stratejilerini gözden geçirmeli ve güncellemeli"

sayfasında ortalama 10 kez tekrarlandığını, en sürdürülebilir markaların ise bu kavramı yalnızca bir kez kullandığını [gösteriyor](#).

Entegre ve Sürdürülebilirlik Raporlamalarını Görselleştirin: Başta uluslararası standartlar olmak üzere paydaş beklentileri ve yeşil finansmana ulaşma noktasındaki hedefler, şirketleri raporlama yapmaya teşvik ediyor. Bu raporların PDF versiyonlara sıkıştırılması ise büyük bir eksiklik. Kurumlar, raporlarını kısa videolara dönüştürebilir ve hedef kitlesine daha etkili bir hikaye sunabilir.

ÖNEMLİ BİR ARAÇ OLARAK "SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLETİŞİMİ"

Sürdürülebilirlik iletişimi, şirketin topluma ve gelecek nesillere olan taahhüdünü vurgulayan önemli bir araçtır ve şirketin itibarını güçlendirebilir. Şirketler, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak ve ilerlemelerini paydaşlarla paylaşmak için düzenli olarak iletişim stratejilerini gözden geçirmeli ve güncellemeli. Ayrıca, geri bildirimlere açık olmalı ve sürekli olarak paydaşların görüşlerini dikkate almalı.

Son olarak, şirketlerin sürdürülebilirlik iletişimde **samimiyet, tutarlılık ve uzun vadeli bir perspektife** odaklanması önemli. Sürdürülebilirlik, **sadece bir pazarlama aracı olarak değil, bununla birlikte şirketin temel değerlerine ve iş stratejilerine entegre edilerek** etkili bir şekilde iletilmeli. Sürdürülebilirlik iletişimi, şirketin toplumsal etkisini artırırken aynı zamanda geleceği şekillendirme gücüne sahip bir araç. Rolü itibarıyla da dönüşümün başat unsuru olmak isteyen kurumlar için sürdürülebilirlik ve iletişimi oldukça önemli.

Geleceği şekillendirirken daha iyi bir hikaye anlatmanın zamanı gelmedi mi? #

Arzu Deniz AKSOY, Sosyal Etki Girişimcisi, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesi
arzudeniz.aksoy@gmail.com

Etki için Eko-Etiket: ESG, Markalar ve İnsanlar

Çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ESG) zorluklarıyla boğuşan bir dünyada, sürdürülebilirlik etiketleri (Eko Etiketler) umut ışığı olarak karşımıza çıkıyor. Bahsettiğim güçlü semboller, tüketicileri değerleriyle uyumlu, bilinçli seçimler yapmaya teşvik etmekle birlikte daha sürdürülebilir ve parlak bir geleceğe bizzat katkıda bulunmalarını sağlıyor. Öte yandan bizlere umut kaynağı olan bu semboller tehdit eden durumlar da yok değil. Gelin birlikte, Amerikalı uluslararası yönetim danışmanlık firması [McKinsey&Company](#) ve [NielsenIQ](#) tarafından yapılan araştırmanın sağladığı istatistiksel veriler ışığında; sürdürülebilirlik etiketlerinin markaların büyümesi ve daha da önemlisi, sahip olduğu dönüştürücü potansiyeli ve sürdürülebilir bir dünya yaratmadaki rolünü inceleyelim.

SEMBOLLERİN GÜCÜ: EKO ETİKETLERİN ÇEVRESEL VE SOSYAL ETKİSİ

Bugün, eko etiketler, ürünlerin sahip olduğu çevresel ayakzine ışık tutan ve değişim için tüketicilere alternatif bir yol sunan değişim katalizörleri olarak market raflarında kendine yer buluyor. Uluslararası bir örnek vermemiz gerekirse Deniz Koruma Konseyi'nin (MSC) sürdürülebilir şekilde avlanan deniz ürünlerine verdiği eko etiketler, tüketicilerin bilinçli tercihler yapmalarını sağladı. Sorumlu balıkçılık uygulamalarının desteklenmesi deniz ekosistemlerinin korunmasına imkan oluşturarak balıkçılık endüstrisinde devrim yarattı.

Benzer şekilde, özellikle kahve ya da çikolata satın

alırken karşımıza çıkan dünyaca ünlü "Fairtrade" (Adil Ticaret) etiketleri, tüketicilerin, yadsınamaz şekilde her yıl tonlarca su tasarrufu sağlayan sürdürülebilir tarım uygulamalarını desteklemelerine olanak tanıyor. Aynı zamanda çiftçilerin ve işçilerin adil ücret almalarına, güvenli koşullarda çalışmalarına ve toplumsal kalkınma girişimlerinden yararlanmalarına da katkı sağlıyor. Bu etiket, ürünleri damgalayan basit bir sembol olmanın ötesinde tüketicilere, itilip kakılan ve ötekileştirilen üreticilerle dayanışma içinde olma, toplumsal adaleti destekleme ve küresel tedarik zincirindeki eşitsizlikleri azaltma gücünü de veriyor.

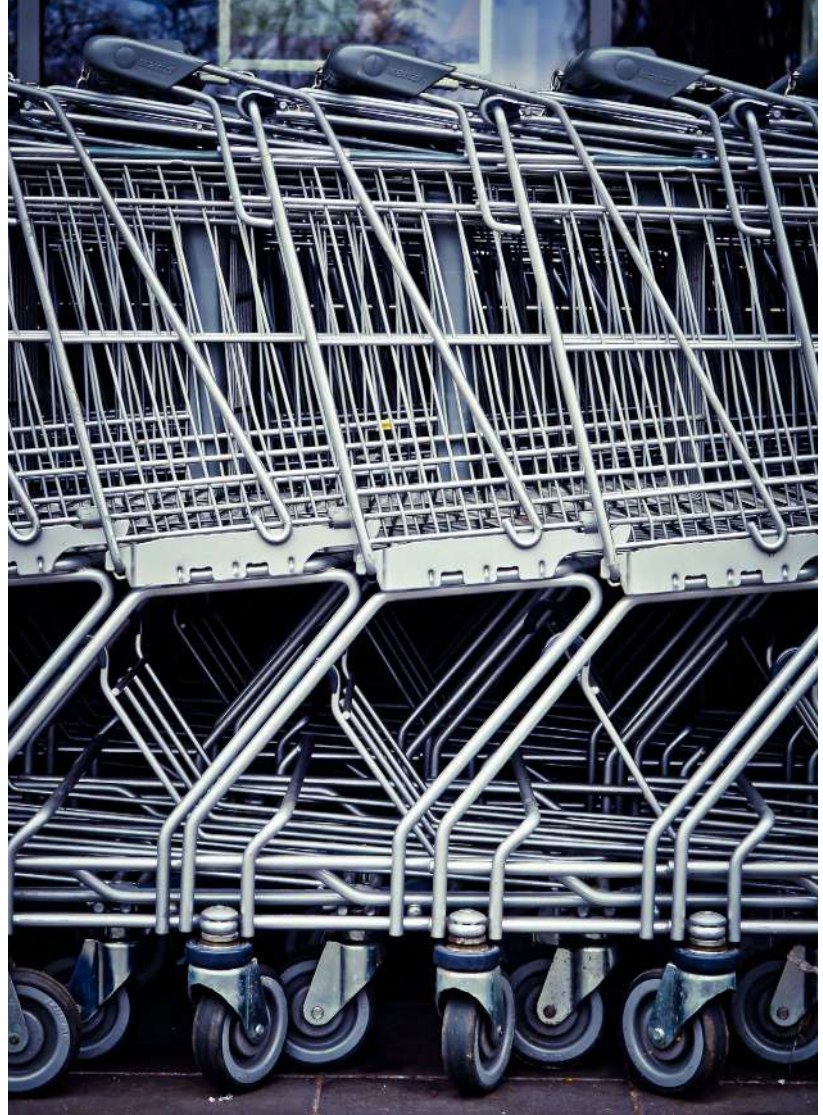
ÜTOPYA MI? GERÇEK MI?

Peki, gelelim herkesin aklını kurcalayan asıl soruya: "Tüketiciler gerçekten de eko etiketleri önemsiyorlar mı?" Steve Noble'nin "Sustainability labels that prompt consumers to buy" isimli yazısında kaleme aldığı üzere, McKinsey ve NielsenIQ ortak çabaları ile yürütülen bir araştırma bu soruya çok değerli cevaplar veriyor. Araştırmaya göre ESG ile ilgili iddialarla ürünlerin satış büyümeleri arasında kesin bir korelasyon var. Herhangi bir eko etiket taşımayan ürünler yılda yalnızca %4,7 oranında satış büyümesi elde edebiliyorken ESG ilkeleri gözetilerek üretilen ve eko etiket taşıyan ürünler yılda %6,4 oranında satış büyümesi elde ediyor. Noble tarafından belirtildiği üzere, birden fazla eko etiket taşıyan ürünler ise iki kata kadar yıllık büyüme oranlarına ulaşabiliyor. Yıllık satış büyüme oranlarındaki en net

artış görece daha uygun fiyatlara satılan "Private-Label" yani "Fason" ürünlerde görülüyor. ESG iddialarına sahip, eko etiket taşıyan fason ürünlerin %80'i rekabet ettiği diğer markaların ürünlerinden daha istikrarlı ve sürekli satış büyüme oranları elde ediyor. Fakat bu oranlar her kategoriden ürüne ve her türden duruma uyarlanabilecek birer sihirli fasulye değil. Yine de hatırlatmakta fayda var; ürün portfolyosunda toplumsal olarak sorumlu ve çevreci şekilde üretilmiş ürünler bulunduran markalar, tüketicilerine güvenilir birer kılavuz sunarak ilgi çekme ve bağ kurma konusunda bir adım önde. Bunu ise bilinçli tüketim kültürünü yaymaya, sürdürülebilir ürün ve hizmetlerin benimsenmesini teşvik etmeye ve en önemlisi de yaydıkları umut ışığıyla geleceğin aydınlanmasına borçlular.

UMUT: EN BÜYÜK GÜÇ VE EN BÜYÜK ZAYIFLIĞIMIZ

Son olarak Noble'nin de vurguladığı gibi günümüz tüketicileri yeşil göz boyama (Greenwashing) kampanyalarına karşı sıfır tolerans sınırına yaklaşmış bulunuyor. Markaların ürünlerini sahte ESG iddiaları ve eko etiketler ile donatmaları, ESG ve onun ilkelerine borçlu olduğumuz, insanlık için umut ışığı olarak betimlediğim eko etiketler için çok ciddi tehlike arz ediyor. Sosyal medyanın yaygın olarak kullanıldığı, tüketicinin şeffaflığa önem verdiği ve bilgiye ulaşmanın son derece kolay olduğu kitlesel iletişim çağında, bu tarz göz boyama kampanyaları kolaylıkla gerçeklerinden ayırt edilebiliyor. Ayrıca bunu yapan markaların imajına kalıcı şekilde zarar verebiliyor. Ve altını çizmeliyim ki tıpkı ESG ilkelerinin bizi daha iyi yarınlara taşıma potansiyeline sahip ol-

Fotoğraf: Pexels - Pixabay

ması gibi bu tür yeşil göz boyama kampanyaları da tüketicilerin ESG ilkelerine ve eko etiketlere duyduğu güveni temelden sarsma potansiyelini barındırıyor. Tam da bu noktada markaların ne için ya da neye karşı durduklarını kendilerine sormaları, arkalarında bırakmayı istedikleri mirası ürünlerine yansıtmaları gerekiyor.

Kırmızı ve mavi hap arasında bir tercih yapma zamanı geldi. İnsanlık için yarınları daha ütopyik kılabilecek bir gerçeği mi savunacağız, yoksa kendi yarattığımız karanlığa teslim mi olacağız? Bunun cevabını markalar verecek. #

"Herhangi bir eko etiket taşımayan ürünler yılda yalnızca %4,7 oranında satış büyümesi elde edebiliyorken ESG ilkeleri gözetilerek üretilen ve eko etiket taşıyan ürünler yılda %6,4 oranında satış büyümesi elde ediyor"

Emine Erdem, KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı

Deprem Bölgesinde Ekonomik Canlanma ve Kadınlar

6 Şubat'ta yaşadığımız büyük deprem felaketinin acısını ve üzüntüsünü hâlâ yüreklerimizde hissediyoruz. Yitirdiğimiz on binlerce can, yıkılan kentler, ilçeler, ağır darbe alan işletmeler o bölgede hayatı durma noktasına getirmekle birlikte ülke olarak hepimizin derin yaralar almasına yol açtı. Hayatta kalma mücadelesi veren vatandaşlarımıza yardım etmek için kamu kuruluşları, STK'lar ve özel sektörden gelen desteği vermeye çalışıyor. Seçim dolayısıyla deprem, medya gündeminde en üst sıradaki yerini kaybetse de zorluklar ve sıkıntılar devam ediyor.

Depremin olumsuz etkilediği sektörler arasında tarım sektörü de yer alıyor. TÜİK'in "Bitkisel Üretim İstatistikleri 2022" verilerine göre; depremden etkilenen 11 ilimizde 40 milyon 340 bin 190 dekar tarım alanı yer alıyor. Bu, Türkiye'nin [toplam tarım alanlarının](#) %16,92'sini oluşturuyor. Arka arkaya yaşanan depremlerde sadece evler yıkılmadı, ahırlar da yıkılıp yok oldu, hayvanlar da telef oldu. Ayrıca tarımda kullanılan makine ve ekipmanlar zarar gördü.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan rapora göre, depremin tarım sektöründe yarattığı zarar 24,2 milyar TL. Deprem bölgesinde bulunan 233 bin 230 ağıl ve ahırın 13 bin 284'ü yıkıldı. 8 bin 241 büyükbaş, 64 bin 260 küçükbaş ve 42 bin baş kanatlı hayvanın telef olduğu belirlendi. Hayvan ölümleri nedeniyle yetiştiricilerin [602,5 milyon lira kayba uğradığı tahmin ediliyor](#).

KADIN ÇİFTÇİLERLE BÖLGEDEKİ TARIMIN SORUNLARINI KONUŞTUK

Bölgede ekonominin yeniden canlandırılmasının anahtarlarından biri de tarımın yeniden ayağa kaldırılması olacak. Bunun için bu sektörün belkemiğini oluşturan kadınların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve desteklenmesi büyük önem taşıyor. Bu gerçekten hareket ederek, 5 Mayıs 2023 Cuma günü Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) ve MİGROS olarak, çiftçi kadınlar, çiftçi eşleri, tarım ürünlerini işleyip kadın kooperatifinde satış yapan kadınlar ve hayvancılıkla ilgilenen kadınlardan oluşan yaklaşık 30 kadın girişimci ile bir araya geldik. 2,5 saat kadar süren yüz yüze bir çalıştay gerçekleştirdik. Onları dinledik, depremin işleri üzerindeki etkilerini, bu süreçteki ihtiyaçlarını ve iş hayatlarını destekleyebilecek kısa ve orta vadeli beklentilerini anlamaya çalıştık. Olası çözümleri tartıştık. Bu girişimciler pamuk, mısır, buğday, yaş meyve, nektarin, kayısı, erik, narenciye ve sebzenin yanı sıra zeytin ve zeytinyağı üretimi yapıyorlar. Hayvancılık alanında çalışanlar ise süt ve süt ürünleri üretimiyle ilgileniyorlar. Gayet verimli bir toplantı oldu. Özellikle girişimcilerin mücadele, azim ve kararlılığından etkilendiğimizi söylemeliyim. Sıkıntıları vardı elbette ama gözlerinde ümitsizlik görmedik. Tam tersine istekli ve umutluydular. Ardından IPSOS bu çalıştayın bir raporunu hazırladı.

6 Şubat depremi sonrasında ilk ay şehirde hayat durduğundan tarım ve hayvancılık da durma nokta-

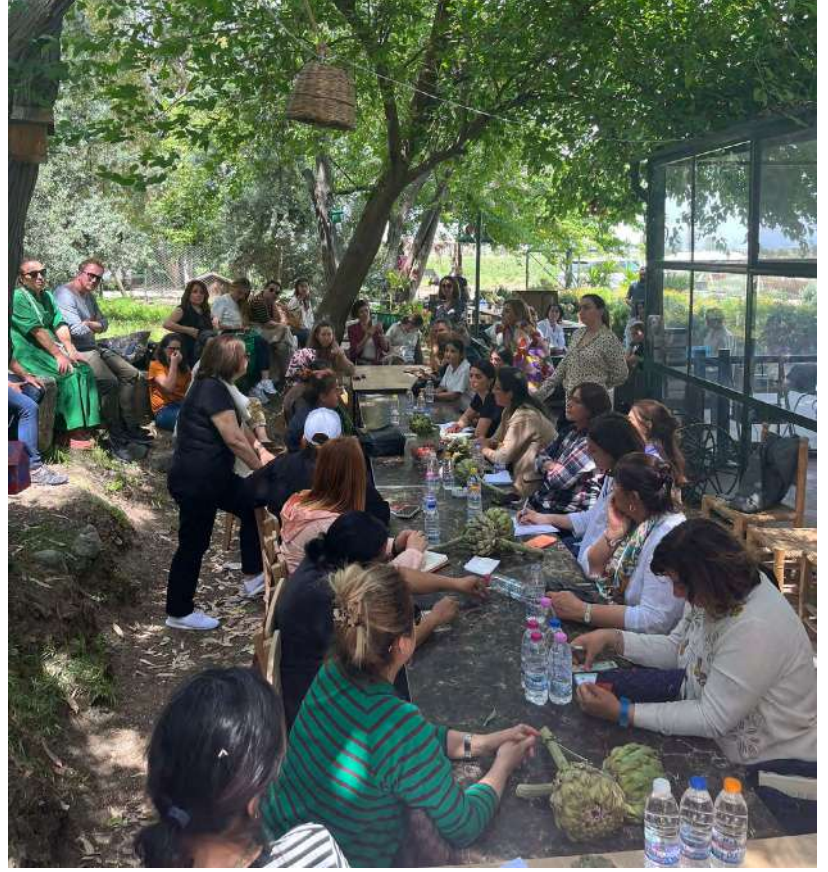
sına gelmiş. Öncelikle bir yaşam savaşı sürdüğü için şehirde elektrik, su olmadığı ya da gübre, ilaç ve mazot tedariki sıkıntısı nedeniyle tüm hayatın durduğu gibi tarımın da durduğu bir ay yaşanmış. Bir ay sonrasında ise tarım arazileri ve çiftlikler zarar görmediği için hayatın yeniden bir nebze de olsa düzene girdiğini söylemek mümkün. Yine de depremle birlikte mevcut sorunlar katlanmış ve üzerlerine yepyeni sorunlar eklenmiş bulunuyor.

SORUNLAR BÜYÜYOR!

Tarım, deprem bölgesi için lokomotif işlevi gören bir sektör. Kadın çiftçiler depremden önce de başta gelir-gider uçurumu olmak üzere birçok sorunla boğuşuyorlardı. Yaşanan deprem felaketi bütün bunların üstüne adeta tuz biber ekti; şimdi daha da zor şartlarda işlerini ayakta tutma mücadelesinin içindeler.

Sorunların en başında artan maliyetler geliyor. Gerekli olan malzeme, insan gücü, teçhizat giderleri çok artmış durumda. Gübre, tohum, ilaçlama, mazot, işçilik ücretleri gibi gider kalemleri işleri en fazla zorlaştıran maliyetleri oluşturuyor. Çiftçilerin az da olsa kâr bırakacak satış yapmaya her zamankinden daha çok ihtiyacı var.

Üstelik bütün bu maliyetlere katlanan çiftçiler, tohum, gübre, mazot gibi üretim için gerekli ana girdileri peşin parayla satın alırken kendilerine yapılan ödemeleri-üretim ve hasat süreçlerinden sonra 3-4 aylık vadeler içinde alıyorlar. Uzun bir süre boyunca girdi maliyetlerinin yükünü kendileri omuzlamak zorunda kalıyorlar. Bize bunu şöyle ifade ettiler: "Paramızı faize koysak bu işten kazandığımızdan üç kat fazla parayı rahatça kazanabiliriz; tarım ve hayvancılık

artık karşılığı alınamayan, uzun vadeli bir yatırıma, hatta zarar edilen bir işkoluna dönüşmüş durumda..."

Bu durum işleri bir sonraki nesle aktarmayı zorlaştırıyor. Eskiden tarım ve hayvancılık doğal bir akış içinde nesilden nesile geçerken artık mevcut olumsuz şartlar bu süreci sekteye uğrattıyor. Gençler günlük kazançların daha yüksek olduğu işkollarına yöneliyor. Oysa tarım ve hayvancılığın sürdürülebilirliği ve devamlılığı açısından genç insan kaynağına ihtiyaç var. Gençliğin kendini daha yakın hissetmesi için çiftçilik algısının medya desteği ile kökten değiştirilmesi, farkındalık yaratılması gerekiyor.

Markalaşma bu girişimciler için bir başka güçlük. Örneğin, Hatay bir hammadde şehri, birçok ürün üretiliyor ama üretimin ötesine geçmekte büyük zorluklar yaşanıyor. Üstelik üreticiler tamamen

"Bölgede ekonominin yeniden canlandırılmasının anahtarlarından biri de tarımın yeniden ayağa kaldırılması olacak. Bunun için bu sektörün belkemiğini oluşturan kadınların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve desteklenmesi büyük önem taşıyor"

tüccara bağımlı, büyük perakende zincirlerine doğrudan satış yapamıyorlar ve bu durum süreci kısırlaştırıyor. Markalaşma, paketleme, denetim sorunları var. Çünkü bu aşamalar için donanım, bilgi birikimi ve en önemlisi de bir sistem yok.

Deprem tüm bu sorunlara iki büyük sorun daha ekledi: Depremde hayatını kaybedenler ve sakat kalanların ardından artık işçi bulmak daha da zorlaştı. Nitelikli işçi zor bulunuyor. Ziraat Odası'nın günlük yevmiye olarak belirlediği 275 TL çok yetersiz kalıyor, artık günlük 800-1.000 TL gibi ücretler talep ediliyor. Girişimciler, köylerden çavuş sistemi ile işçi getirme yöntemini kullanarak ya da Suriyeli göçmenlerle işi yürütmeye çalışıyorlar. Ama aynı dili konuşmadıkları işçiler ile işi yönetmek çok zor oluyor. Bir başka konu ise deprem sonrası potansiyel müşteriler göç ettiği ve fabrikalar zarar gördüğü için satışta ortaya çıkan sorunlar. İlerleyen haftalar ve aylarda satışların daha da artması bekleniyor.

NE YAPMALI?

Çalıştayda tüm bu sorunların nasıl çözülebileceği ayrıntılı bir şekilde ele alındı ve katılımcılarla verimli bir görüş alışverişi yapıldı. Sorunları aşmak için işin her aşamasını içeren kapsamlı çözümler gerektiği konusunda ortak bir görüş oluştu. Üretim öncesine ilişkin en önemli ihtiyaç olarak, depremde zarar gören veya yok olan süt makinesi, traktör, biçerdöver, soğutma tankı, soğuk hava depolaması gibi ürün ve tesisatların ve kaybedilen hayvanların tedarik edilmesi gerekliliği ortaya çıktı.

Sorunların nasıl çözüleceğine dair çıktılarını ise şöyle sıralamak mümkün:

■ Üretim aşamasında, maliyetlerin çift-

Fotoğraf: Ömer Furkan Yakar - Pexels

“Tarım, deprem bölgesi için lokomotif işlevi gören bir sektör. Kadın çiftçiler depremden önce de başta gelir-gider uçurumu olmak üzere birçok sorunla boğuşuyorlardı. Yaşanan deprem felaketi bütün bunların üstüne adeta tuz biber ekti; şimdi daha da zor şartlarda işlerini ayakta tutma mücadelesinin içindeler”

çiye getirdiği yükü hafifletmek gerekiyor. Bu kapsamda, ürün, tohum, gübre, ilaçlama, mazot, işçi gibi çok yüksek olan ve giderek daha da yükselen giderlerde bir noktada desteğe ihtiyaç var. Aynı zamanda yem üretiminde denetlemeye ve aşılama desteğine ihtiyaç bulunuyor.

■ Üretim ve hasat sürecinde işgücü envanteri oluşturup, kaç kişi ile ne yapılabileceğine bakılarak, güçlendirme yapılmasına; artık konteyner ve çadır kentlerde yaşayan insanlara odaklı şekilde duyuru yapmaya ve buna ek olarak köylere duyuru yapıp işçilere ulaşmaya, çavuşlar ile örgütlenmeye; işçilerin tarlaya ulaşımını sağlamaya ve yevmiye, yemekhane, tuvalet gibi olanakların iyileştirilerek onların çalışma koşullarını geliştirmeye ve devlet desteğiyle tarım işçilerinin sigortalanmasına ihtiyaç var.

■ Hasat için de işçilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesinin yanı sıra paketleme ve depolama desteği gerekiyor. Özellikle depolama önemli çünkü daha önce ürünleri alan fabrikalar yıkıldığı için bu konuda ciddi bir sıkıntı bulunuyor.

■ Satış aşamasında ise markalaşma ve pazarlama desteği hayati önem taşıyor. Bu kapsamda kooperatifleşmenin geliştirilmesi, internet üzerinden satışların canlandırılması ve üreticinin aradan tükercarı çıkartarak büyük alıcılara doğrudan ulaşabilmesi gerekiyor.

Bu aşamaların her birinde özellikle ürünlerin tüketiciyle buluştuğu büyük perakende zincirlerinin yapabilecekleri önemli katkılar var. Biz bu çalıştayda, deprem bölgesinde yeniden toparlanma için ciddi bir potansiyel olduğunu ve girişimcilerin işlerini sürdürmek, üretmeye devam etmek istediklerini, bu konuda kararlı olduklarını gördük. Dolayısıyla verilecek her destek bu potansiyelin hayata geçmesine güçlü bir katkı olacak.

BÜTÜN BUNLARIN ÖTESİNE GEÇMEK ZORUNDAYIZ!

Bu ihtiyaçların karşılanması ve gerekli desteklerin sağlanması bölgenin ayağa kalkması için çok önemli. Ama bölgede

“Şimdi elbirliğiyle tarımı ve bu sektörde bölgedeki kadın girişimcileri destekleme zamanı. Türkiye gücünü birleştirir, doğru strateji ve politikaları uygularsa ülkemiz tarımda dünyada hak ettiği yeri alacaktır”

(ve Türkiye'nin geri kalanında) tarımın sorunlarının bütünü ile çözülmesi için kamu, özel sektör ve STK'ların işbirliğiyle önemli adımlar atılması, bu desteklerin de ötesine geçilmesi gerekiyor.

Öncelikle, üretimin ürün seçkisi anlamında genel bir merkezileşme ve standardizasyona ihtiyacı var. Bu doğrultuda ürün envanteri oluşturmak, tarım haritaları çıkartmak ve böylece belli ürünlerde yoğunlaşma yerine daha planlı ve garanti bir gelir yaratımı sağlamak kritik öneme sahip olacak. Stratejiler hazırlayarak konvansiyonel ürünlere enginar ve kuşkonmaz gibi katma değerli, niş ürünler eklenmesi ve yüksek bir merci tarafından oluşturulacak geniş çaplı bir fiyatlandırma politikası uygulanması gerekiyor.

Şimdi elbirliğiyle tarımı ve bu sektörde bölgedeki kadın girişimcileri destekleme zamanı. Türkiye gücünü birleştirir, doğru strateji ve politikaları uygularsa ülkemiz tarımda dünyada hak ettiği yeri alacaktır. #

Fotoğraf: Kürşat Kurt - Pexels

Aynur KOLBAY HÜLYA, MarjinalSosyal Direktörü ve Strateji Departmanı Koordinatörü

Seçim Sonrası Türkiye’de Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı hayatlarımıza girdi gireli bireysel, toplumsal ve evrensel boyutlarda varlığımızı daha çok sorgulamaya, attığımız her adımı ve geleceği daha çok düşünmeye başladığımızı söyleyebiliriz sanırım. Bulduğumuz coğrafya, mesleklerimiz, yaşlarımız ne olursa olsun küresel boyutta bir çaba ve ortak bir hedef mevcut. Bu hedefe ulaşmak için de tüm dünyada ekonomik, toplumsal ve çevresel alanlardaki iyileştirmeleri düşünme, çözüm üretme gibi sorumluluklarımız var.

Ülke olarak uzun bir süredir seçim gündemiyle içiçeyiz. Tüm sektörleri etkisi altına alan kritik bir dönüm noktasını geride bırakmış olmakla birlikte bundan sonrası için çok daha kritik konular gündemimizde olacak. Dünyanın sürdürülebilirliğini tartıştığımız bir zamanda, seçim sonrası Türkiye’nin sürdürülebilirliğine dair ne şekilde bir yol planı oluşturulacağı, başta ekonomik sürdürülebilirlik olmak üzere karar vericilerin diğer sürdürülebilirlik alanlarında ne gibi adımlar atacakları ya da nasıl adımlar atılması gerektiği gibi gündemlerin ön plana çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (SDSN) tarafından hazır-

lanan ve 2022 yılında yayımlanan Sürdürülebilir Kalkınma Raporu, 2030 yılına doğru zaman daralırken ülkelerin SKA'lara yönelik politika çalışmalarında ne kadar büyük farklılıklar olduğunu da gözler önüne seriyor. 2022 SKA Endeksi'ne göre en üst sırada 86,5 puanla Finlandiya yer alırken onu üç İskandinav ülkesi Danimarka, İsveç ve Norveç takip ediyor. İlk 10 ülkenin tamamının Avrupa'dan olduğu ve toplam 163 ülkenin bulunduğu listede, Türkiye 70,4 puanla 71'inci sırada yer alıyor.

2022 SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORT

Jun 02, 2022

Global Plan to Finance the UN Sustainable Development Goals Urgently Needed Says New SDSN Report

DÜNYADAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK POLİTİKALARI ÖRNEKLERİ

Seçim sonuçlarının Türkiye sürdürülebilirlik politikalarına etkisine geçmeden önce dünyadaki farklı ülkelerin siyasi politikalarının sürdürülebilirlik çalışmalarına etkisinin nasıl olduğuna bakmamız iyi olacaktır:

■ Yeni Zelanda hükümeti, 2050 yılına kadar toplam net sıfırı hedefleyen bir yasa tasarisini kabul etmenin yanı sıra dünya genelinde en sürdürülebilir tarım sistemlerine sahip ülke konumunda.

■ Rüzgar enerjisinde lider ko-

numda olan Danimarka, ülke enerjisinin yaklaşık yarısını rüzgar türbinlerinden sağlıyor.

■ Finlandiya, jeneratörlerde kömür kullanımını yasaklarken ülkenin kirlenen nehir ve göllerini kapsayan bölgelerini restore ediyor.

■ Hava kalitesinde 18'inci, su temizliğindeyse dokuzuncu sırada yer alan Hollanda, çok büyük miktarda yenilenebilir enerji sağlayıcısına ev sahipliği yapmanın yanında otomobil kullanımını azaltmak için bisiklet planları ve güneş panelli otobüs durakları hayata geçiriyor.

■ Yaklaşık 10 farklı geridönüşüm sistemiyle dünyanın en iyilerinden olan Japonya'da önümüzdeki 10 yıl içinde üretilen yeni otomobillerin %50'sinin sıfır emisyonlu olması planlanırken ülke yönetimi büyük şehirlerini 2050 yılına kadar %100 karbonsuz yapmayı hedefliyor.

■ Pek çok ülkeden yıllar önce

“Dünyanın sürdürülebilirliğini tartıştığımız bir zamanda, seçim sonrası Türkiye'nin sürdürülebilirliğine dair ne şekilde bir yol planı oluşturulacağı, başta ekonomik sürdürülebilirlik olmak üzere karar vericilerin diğer sürdürülebilirlik alanlarında ne gibi adımlar atacakları ya da nasıl adımlar atılması gerektiği gibi gündemlerin ön plana çıkması kaçınılmaz olacaktır”

2030 yılına kadar karbon nötr olma taahhüdü veren Norveç, ülkenin enerji ihtiyacını ağırlıklı olarak hidroelektrik enerjisinden sağlıyor.

■ Dünya genelinde en sürdürülebilir atık yönetim programlarından birine sahip olan İsviçre'de yılda ortalama 100 bin ton atık enerjiye dönüştürülüyor.

■ Dünyanın en yüksek yenilenebilir enerji kullanımına ve en düşük karbon emisyonuna sahip olan İsveç

ise elektrikli otobüsler, akıllı yollar ve kentsel tarım uygulamalarıyla emisyonlarını azaltmaya devam ediyor.

Bu müthiş örneklerle bakmak sürdürülebilirlik konusunda ne kadar geri kaldığımızı ve atılması gereken ne kadar çok adım ve çözülmesi gereken ne çok temel sorun olduğunu bir kez daha gösterirken bundan böyle daha net kararlar vermenin ve bunu bir politika olarak benimsemenin zamanının geldiğini de kanıtıyor.

Fotoğraf: Unsplash-Karsten Würth

“Büyük bir ekonomik krizin içinde, genç işsizliği ve mutsuzluğuyla çevrilmiş, feci bir deprem sonrası kriziyle mücadele eden ve yeni depremlere gebe bir ülkede yaşamaya bir süre daha devam edeceğimiz açık”

PEKİ, TÜRKİYE NASIL BİR POLİTİKA İZLEYECEK?

Seçimlerle birlikte tarihi bir süreçten geçen Türkiye'nin bundan sonrasına dair oluşturacağı sürdürülebilirlik politikaları bir nevi hem ülkenin hem de halihazırdaki hükümetin devamlılığında da önemli rol oynayacak.

Büyük bir ekonomik krizin içinde, genç işsizliği ve mutsuzluğuyla çevrilmiş, feci bir deprem sonrası kriziyle mücadele eden ve yeni depremlere gebe bir ülkede yaşamaya bir süre daha devam edeceğimiz açık. Önümüzdeki aylarda da aşırı iklim olayları, ormansızlaşma, kullanılan yanlış yöntemlerle üretim veriminde azalma, sürdürülebilir olmayan tedarik zincirleri ve benzeri olaylarla ve daha büyük problemlerle de karşılaşacağımız aşikar. Bu doğrultuda kaynakların verimli kullanılarak ekonomik ve çevresel boyutlarıyla doğru bir planlama yapılması, projeler geliştirilmesi, politikalar oluşturulması şart.

Hükümet ayağından kurumsal firmalara, STK'lardan bireylere kadar herkese çok büyük sorumluluklar düşüyor. Bu nedenle oluşturulacak sürdürülebilirlik politikalarının toplumun her kesiminde büyük etki yaratacağını, şirketlerin yatırımlarını önemli ölçüde etkileyeceğini de unutmamak gerek. Hem ulusal hem de uluslararası pazardaki sürdürülebilirlik ihtiyaçlarını doğru anlamak, doğru analiz etmek, küresel trendler çerçevesinde sürdürülebilir ve yeşil ekonomiyi kalkındırmak çok önemli olacak. Bu çer-

Fotoğraf: Pexels - Hayriyenur

çercede siyasi liderlere ve politika yapıcılara, bu faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri için alan açmak, fırsat tanımak, şirketlerle ve STK'larla işbirlikleri kurmak gibi görevler düşüyor.

WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), seçim öncesi önemli bir işe soyunarak daha sağlıklı ve afetlere dirençli bir Türkiye için karar vericilerin atması gereken en acil ve öncelikli adımları sıraladığı bir çağrıda bulundu. Gerçekleştirilecek seçimlerin Türkiye'nin havasını, suyunu ve toprağını da etkileyeceğini, iklim kriziyle mücadele için belli adımların mutlaka atılması gerektiğini vurguladığı [#DoğamızKazansın](#) çağrısına, politika yapıcılarının kulak vermesini ve önerilen adımlar için aksiyon almalarını diliyoruz.

Biz de MarjinalSosyal olarak, bundan sonrasında daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir Türkiye olarak gelecekte de var olmaya devam etmek için gerekli kararların hassasiyetle ve bilime dayalı bir şekilde alınmasını umuyor; bu kapsamda gerek özel sektör gerek sivil toplum dünyasının bu alandaki çalışmalarının önünün açılması için destek bulmalarını temenni ediyoruz. #

Birçok hastalığın **Homeopati** ile iyileşebildiğini biliyor musunuz?

Bu kitapta neler var?

- Kişiyeye odaklı bütünsel bir iyileşme süreci
- Çok sayıda akut ve kronik rahatsızlıklarda doğal tedavi
- Geleneksel tıp ve tedavilere nazik bir alternatif ve tamamlayıcı
- Ayrıntılı şikâyet tablosu vasıtasıyla tüm aile için bireysel ve güvenli kendi kendine tedavi
- Bilimsel olarak kanıtlanmış etkinlik
- Bağışıklık sistemini güçlendirme
- Doğru kullanıldığında diğer ilaçlarla hiçbir yan etki veya etkileşimin olmaması

YENİİNSAN

/ yeniinsanyayinevi

/ yeniinsanyayin

Arif ERGİN, Sürdürülebilir Ekonomi ve İklim Finansmanı Uzmanı
ergingarifergin.com

O İyi İnsanlar O Güzel Atlara Binip Çekip Gidiyorlar

Masama doğru yaklaşım tam karşımda durdu. "Arif Bey" dedi, hüznü ve umutla karışık bir yüz ifadesiyle, "Ben gidiyorum, bu hafta Türkiye'deki son haftam." Birkaç gün içinde buralardan göç edip giden yetişmiş insanlar kervanına o da katılacaktı. Ülkenin en iyi üniversitelerinden birinde okumuş, iklimle ilgili çok sayıda projede çalışıp deneyim kazanmış ve en verimli çağına ulaştığında ülkeden ayrılma kararı almıştı. Gitme kararını öyle hızlı almıştı ki, gideceği ülkede bulduğu iş kendi uzmanlık alanında bile değildi. Bir zincirin kırılması gibiydi bu durum. Sürdürülebilirlik için çalışırken, kendi sürdürülebilirliğinin kesintiye uğraması, hatta bitmesi gibiydi.

Ve maalesef bu ay tanık olduğum dördüncü vedaydı. Her geçen gün daha çok sayıda yetişmiş insanın bu göç kervanına katılarak başka ülkelere gitmesini artık kanıksamaya başladık. Konuyla ilgili TÜİK verilerine baktığımda, ağırlıklı olarak 25-29 yaş grubu olmak üzere 2019 yılında Türkiye'den yurtdışına göç eden kişi sayısının 330.289, takip eden 2020 yılında ise 420.463 kişiye ulaşmış olduğunu gördüm. 2021 yılında sayı 287.652 kişide kalırken, sadece bu son 3 yılı baz aldığımızda bile toplam göç eden kişi sayısının 1 milyonu aştığı görülüyordu.

Sürdürülebilirlik, ekolojinin, ekonominin ve sosyolojinin devamlılığını sağlamaktır. Yani elbette doğanın korunması ve devamlılığının sağlanması için gayret ediyoruz, ama temelde sürdürülebilirlik, her şeyden önce insan içindir. Bizden sonraki nesillerin de en

azından bizim yaşam imkanlarımıza sahip olabilmesi için çalışıyoruz. Aslında mücadele verdiğimiz şey çok da ulvi olmayıp, Richard Dawkins'in **Gen Bencildir** (*The Selfish Gene*) kitabında sarsıcı bir gerçekçilikle anlattığı gibi, kendi türümüzün ve DNA dizilimimizin devamlılığını sağlamaktan ibarettir. Sürdürülebilirlik, yarının insanları için bugünün insanların verdiği bir mücadeledir. İnsanlık için insanların savaşıdır ve biz, yetişmiş insan gücümüzü, mühendislerimizi, doktorlarımızı, deneyimli sağlık çalışanlarımızı, sosyal bilimcilerimizi ve yazılımcılarımızı bu hızla kaybetmeye devam edersek sürdürülebilirlik savaşında ülke olarak geriye düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağız.

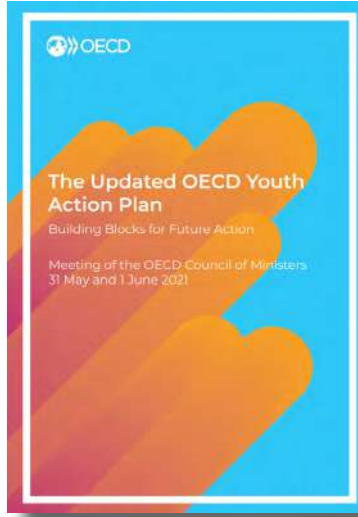
Bu önemli probleme çözümler geliştirmek elbette politika yapıcılarının işidir. İşte geçtiğimiz günlerde geride bıraktığımız genel seçimleri benim için diğer seçimlerden daha önemli ve kritik yapan başlıca faktör buydu: Göç. Ülke, bir yandan çeşitli ülkelerden aldığı niteliksiz bir göç akımına maruz kalırken, diğer yandan elindeki yetişmiş beyinleri de büyük bir hızla kaybediyor. Bu yüzden seçime giren tüm partilerin ve adayların bu konuyla ilgili beyan ve taahhütleri benim için ekonomi ve ekoloji taahhütleri kadar önemliydi. Şükür ki hepsinin programlarında bu sorun tespit edilmiş ve çeşitli öneriler geliştirilmişti. Şimdi dikkatle bu taahhütlerin yerine getirilip getirilmediğini izleyeceğiz.

PEKİ BEYİN GÖÇÜNÜN SEBEBİ NE?

Konuyla ilgili görüştüğüm uzmanlar, beyin göçünde iç ve dış olmak üzere iki ana faktörün belirleyici olduğunu aktarıyorlar. İç faktörler göçün yönü itibarıyla "itici faktörler" diye tanımlanıyor. Bu faktörler özetle; işsizlik, enflasyon, düşük ücretler, ücret sistemindeki adaletsizlikler, iş piyasasının fırsat eşitsizliği (liyakat), olumsuz çalışma koşulları gibi ekonomik etkenler olabilirken, ekonomi haricindeki faktörler; kendini güvende hissetmemek, barınma sorunu, yeni kültürler keşfetme isteği, küresel piyasalarda kariyer yapmak, daha geniş araştırma ve entelektüel imkanlara kavuşmak arzusu, kendini özgürce gerçekleştirebilmek gibi insani ve haklar temelinde beklentilerle ilgili oluyor. Dış faktörler, yani "çekici faktörler" ise, bir başka ülkenin bu sayılan unsurların tam tersi elverişli bir ortamı eğitilmiş insanlar için vadetmesi ve gençleri cezbetmesi olarak tanımlanıyor.

OECD'nin 2021'de yayımladığı Gençlik Eylem Planı ([Youth Action Plan](#), June 2021) gençleri olumsuz etkileyerek beyin göçüne neden olan koşullara yönelik temel politika başlıklarını sıralıyor. İlk çözüm başlığı elbette Eğitim. Planda gençlerin çağın gerektirdiği nitelikte bir eğitim alarak iş hayatında ihtiyaç duyacakları becerileri edinmeleri, eğitime erişimdeki yapısal eşitsizliklerin ve dijital uçurumun ortadan kaldırılması ile iş hayatına hazırlanmaları gerektiği aktarılıyor.

Plandaki ikinci başlık: İşgücüne Katılım. Politika yapımcıların özellikle istihdam artırıcı önlemler kapsamında teşvik ve destek mekanizmaları geliştirerek yeni iş alanları yaratması ve gençlerin bu alanlarda iş hayatına katılımlarının sağlanması öneriliyor. Aynı zamanda çalışma ve emek hakları, bu hakların ko-

"OECD'nin 2021'de yayımladığı Gençlik Eylem Planı (Youth Action Plan, June 2021) gençleri olumsuz etkileyerek beyin göçüne neden olan koşullara yönelik temel politika başlıklarını sıralıyor. İlk çözüm başlığı elbette Eğitim"

runması ve güçlendirilmesi, işgücü piyasasının önündeki engellerin kaldırılarak gençlerin kayıt dışı çalışma ortamlarından korunması da bir diğer önemli başlık. Eşit işe eşit ücret, atama ve terfilerde objektif kriterlerin belirlenip uygulanmasıyla liyakat ve fırsat eşitliğinin sağlanması, girişimciliğin teşvik edilmesi gibi diğer ekonomik öneriler de eylem planında sık sık vurgulanan çözümlerden. Bunun yanında beyin göçünün tek nedeni ekonomik olmadığı için sosyal öneriler de sıralanmış ve onlar da ekonomik önlemler kadar hayati. OECD raporunda gençlerin sosyal dışlanma yaşamaları, kendilerini ifade edebilecekleri sosyal ortamlar bulamamaları, barınma sorunları yaşamaları, sosyal ve kültürel faaliyetlere erişememe (bunların olmaması veya gençlerin erişemeyeceği fiyatlarda olması) gibi sorunlar yüzünden de göç ettikleri tespit ediliyor ve bu sorunlara da merkezi yönetim ve belediyelerce çözümler üretilmesi gerektiği vurgulanıyor.

YETİŞMİŞ İNSANLAR NASIL ELDE TUTULUR?

Sürdürülebilir bir kalkınma için yetişmiş insan kaynağının korunması, enerjinin korunması kadar, suyun korunması kadar, doğal kaynakların korunması ve fabrikalar kadar önemlidir, hatta bunlardan çok daha önemlidir. Teknolojiden tarıma, sanayiden şehirciliğe kadar akla gelen her alanda olmazsa olmaz üretim kaynağı; yetişmiş insandır. Dolayısıyla teknolojiye, bilimde, sanayide, kültürde, sanatta ve ilerlemenin tüm alanlarında kalkınma planları yapılırken temel öncelik; yetişmiş insanların elde tutulacağı cazip koşulları yeniden sağlamak olmalıdır. İlginç bir detay olarak, özellikle 1960'ların başında Türkiye'den batı ülkelerine doğru yaşanan beyin göçü, 1968 yılında hazırlanan 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda şöyle

yer almış: *“Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücünün yurtdışına çalışmaya gitmesinin önlenmesi ve gidenlerin dönmeleri için yurtçinde çalışmalarını çekici kılabacak bir politika güdülecektir.”*

1973 yılına gelindiğinde bu problem daha da derinleşmiş olacak ki bir sonraki 5 Yıllık Kalkınma Planı'nda konu daha somut ele alınıyor ve sayfalar dolusu çözüm önerisi sıralanıyor: *“Öteden beri süregelen beyin göçü, insan gücü açıklarının büyümesinde etkisini sürdürmektedir. Yapılan bir tespite göre 1970 yılına kadar mimarların %7'si, makina mühendislerinin %5,3'ü, mütehasıs doktorların %8,2'si ve pratisyen doktorların %21,4'ü çalışmak için yurtdışına gitmişlerdir. Aynı şekilde nitelikli işçilerin (sanatkarların) yurtdışına gidişinin hızlanması, ekonominin bu tür insan gücü açıklarının büyümesine yol açmaktadır. 1965-1970 döneminde 88 bin sanatkarın yurtdışına çıkması, bu daldaki ihtiyaçları %26 oranında artırmıştır.”*

“Yetersiz ve dengesiz çalıştırma, ücret, sosyal statü,

bilim ve teknoloji politika uygulamalarının olumsuz etkisi sonucu, yüksek masrafla yetiştirilen insan gücü, yurtdışında çalışma olanakları aramakta ve beyin göçü sorunu giderek önem kazanmaktadır. Yıllardır süren bu göç sonunda, bugünkü nitelikli insan gücü mevcudunun yaklaşık olarak onda birinin yurtdışında bulunduğu tahmin edilmektedir.”

Takip eden diğer kalkınma planlarında da bu soru-

“Sürdürülebilirlik, yarının insanları için bugünün insanların verdiği bir mücadeledir. İnsanlık için insanların savaşıdır ve biz, yetişmiş insan gücümüzü, mühendislerimizi, doktorlarımızı, deneyimli sağlık çalışanlarımızı, sosyal bilimcilerimizi ve yazılımcılarımızı bu hızla kaybetmeye devam edersek sürdürülebilirlik savaşında ülke olarak geriye düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağız”

“Benim gibi bütün iş hayatı boyunca sürdürülebilirlik ve kaynakların verimli kullanılması üzerine projeler geliştiren bir uzmanın, yıllar geçtikten sonra en verimli kullanılması gereken kaynağın aslında insan olduğunu belirtmek zorunda kalması sürdürülebilirlik yolculuğunda önemli bir gerileme ihtimaline işaret ediyor ne yazık ki”

na yönelik çözümler geliştirilerek hayata geçirilmeye çalışılmış. Bu örneklerden de görüldüğü gibi beyin göçü sorununa çözümlerin yer almadığı hiçbir kalkınma planı hayata geçirilemez, uygulanamaz, uygulanırsa bile sürdürülebilir olamaz ve sürdürülebilirlik denen zincirin en zayıf noktasından koparak bütün çabaların boşa gitmesine, planların tutturulamamasına neden olur.

BİLİMİ VE DEMOKRASİYİ TAKİP ETMEZSEK!

Türkiye, geçtiğimiz yüzyıl içinde eğitim ve üniversite alanında büyük bir devrim yaparak kısa süre içinde önemli bir insan kaynağı kapasitesine ulaştı. Hatta öyle ki, uluslararası arenada şöhret sahibi pek çok bilim insanı yetiştirdi. Bu topraklardan mühendislik ve tıp gibi alanlarda dünya çapında insanlar çıkarken, pek çok disiplinde gelişmiş ülkeler ortalamasında kaliteli bir insan gücü kapasitesine erişildi. İstanbul Tıp Fakültesi’nden mezun olduktan sonra ABD’ye giden ve yaklaşık 50 yıl sonra Nobel Kimya Ödülü’nü

alan Aziz Sançar, belki de bunun en sembolik örneğidir. Sözün özü, umutsuzluğa kapılmadan, elimizde halen oldukça nitelikli bir işgücü kapasitesinin var olduğunun bilinciyle, önümüzdeki dönemde ülkedeki çalışma ortamının cazip hale getirileceği çözümlerin geliştirilip hayata geçirilmesi gerekiyor.

Benim gibi bütün iş hayatı boyunca sürdürülebilirlik ve kaynakların verimli kullanılması üzerine projeler geliştiren bir uzmanın, yıllar geçtikten sonra en verimli kullanılması gereken kaynağın aslında insan olduğunu belirtmek zorunda kalması sürdürülebilirlik yolculuğunda önemli bir gerileme ihtimaline işaret etse de OECD raporunda da belirtildiği gibi bu problemi çözenin yöntemleri aslında belli: Bilimi ve demokrasiyi takip etmek. Ulusal aydınlanma yolculuğumuzun kilometre taşı aydınlarından biri olan Yaşar Kemal’in söylediği, “O iyi insanlar, o güzel atlara binip çekip gittiler” sözünü bu ülkenin geleceği olan genç beyinler için kullanmayacağımız aydınlık ve güzel günlerin gelmesi dileğiyle. #

Sıfırlanan Kapitalizm ve Ekolojik Yenilik

Yazarlar: İlbey Kutluhan Papatya, Nurhan Papatya
Yayınevi: Nobel

Kitabın odak noktası ekolojik kapitalizm: Rekabet, iktidar, çevre, iklim krizi ve yenilik. Başka bir deyişle kitap, yeşillenen iktidarın mantığını, kapitalizmin ve yeniliğin tarihinden yola çıkarak eleştirel bir bakış açısıyla inceliyor. Eleştirel bakış açısı, eşitsiz ekonomik, politik ve sosyal yapıları destekleyen anaakım kuvvetlere karşı çıkma çabası. Bu çaba işe yarayacaksa, eleştiri gücünü güçlendirmenin yollarını bulması ve böylece bilgi ile eylemi birbirine bağlaması gerekir. Bu çalışma aynı zamanda, artan pazar gücü, küresel dijital ağların birdenbire her yere yayılması, emisyon ticaret uygulamaları ve uluslararası ticaret ve finansta hiyerarşik merkez ve bağlı yapılar ile birlikte canlanan "ekolojik yenilik" kavramını asimetrik rekabetin bir aracı olarak tanımlıyor. Ulusötesi şirketlerin "kaynak tabanlı iş model yeniliği"ne odaklanarak pazar tarafından yönlendirilen anlayışlar ile pazarı yönlendiren işlevsel anlayışları birbirinden ayırıyor.

Doğanın Hakları: Çevre Hukukuna Alternatif Bir Kuram

Yazar: Evrim Durmaz
Yayınevi: On İki Levha

Ekolojik krizlerin yaşamı tehdit eder duruma geldiği çağımızda, insan-doğa ilişkisini düzenleme görevi verdiğimiz hukuk, doğayı neden koruyamıyor? Büyük dönüşümlerden büyük düşünelere, doğa bir yandan yaşam kaynağı ve amansız bir düşman olarak düşünülmüş, diğer yandan doğanın zenginliklerini insan için ürettiğine ve egemenlik altına alınması gerekliliğine inanılmış. Doğanın insanın hizmetinde olduğu algısı tarih boyunca inşa edilmiş bir yapıya benzer. Yeni Çağ ile el değmemiş coğrafyalara uzanan bu yapı Sanayi Devrimi'nden sonra insanın övgüsünden ekonominin övgüsüne geçiş yaptı, doğanın iktisadi amaçlarla dönüştürülmesi ekolojik krizlere yol açtı. Hukukun doğa kavrayışında da insan ve ekonomiyi merkeze alan bu yapı var. Doğanın hakları, çevre hukukuna alternatif olarak, doğal varlıkları hak öznesi kabul edip doğayı ve insanı korumaya çalışan hukuki ve felsefi bir dönüşüm.

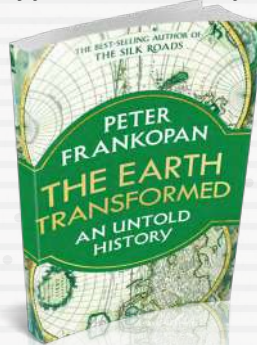

The Earth Transformed: An Untold History

(Dönüşen Dünya: Anlatılmamış Bir Tarih)

Yazar: Peter Frankopan
Yayınevi: Penguin Random House

Küresel ısınma, günümüzde insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük tehlikelerden biri. Sıcaklıklar ve deniz seviyeleri yükselirken, doğal afetler tırmanırken bile mevcut çevre krizini tahmin etmek ve anlamak zor geliyor. Ancak iklim değişikliği ve etkileri yeni değil. Yüzyılları ve kıtaları aşan anlatımıyla Peter Frankopan doğanın, tarih yazımında her zaman temel bir rol oynadığını savunurken, doğaya olan insan müda-

haleleri ile devletin kökenleri ve farklı toplum türleri arasındaki bağlantıları araştırıyor. Frankopan, tarih anlatımında çevre kaynaklı toplumsal çöküşlerin işçiler ve köylüler üzerindeki orantısız etkilerine ve yoksulların üzerine düşen yüke odaklanarak iklim krizi deneyimlerdeki eşitsizliklere dikkat çekiyor. Doğaya zarar vermenin insana bir getirisi olmadığını, aksine doğa ile ilişkilenmenin birçok farklı yolu olduğunu tarihsel örneklerle gösteren kitap, okuru çevreyle ilişkisini gözden geçirmeye yönlendiriyor.